

SLOVENSKÝ KRAS

ACTA CARSOLOGICA SLOVACA

ROČNÍK 53
ČÍSLO 1,2

2015

Liptovský Mikuláš

SLOVENSKÝ KRAS
ACTA CARSOLOGICA SLOVACA

Vedecký karsologický a speleologický časopis

Časopis vychádza dvakrát ročne

Evidenčné číslo: EV 3878/09

ISSN 0560-3137

Editor / Editor

doc. RNDr. Zdenko Hochmuth, CSc.

Výkonný redaktor / Executive Editor

Ing. Peter Holúbek

Redakčná rada / Editorial Board

Predseda / Chairman

doc. RNDr. Zdenko Hochmuth, CSc.

Členovia / Members

doc. RNDr. Pavel Bella, PhD., prof. RNDr. Pavel Bosák, DrSc., RNDr. Václav Cílek, CSc., RNDr. Ľudovít Gaál, PhD., Dr. hab. Michał Gradziński, Ing. Jozef Hlaváč, Ing. Peter Holúbek, doc. RNDr. Jozef Jakál, DrSc., RNDr. Vladimír Košel, CSc., doc. RNDr. Ľubomír Kováč, CSc., acad. prof. Dr. Andrej Kranjc, Ing. Marcel Lalkovič, CSc., RNDr. Peter Malík, CSc., PhD., PhDr. Marián Soják, PhD., prof. Ing. Michal Zacharov, CSc.

Recenzenti / Reviewers

doc. RNDr. Zdenko Hochmuth, CSc., prof. Ing. Michal Zacharov, CSc.

SLOVENSKÝ KRAS ACTA CARSOLOGICA SLOVACA	53/1,2	3 – 112	LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ 2015
--	--------	---------	------------------------

SÚPIS JASKÝŇ NA ZÁDIELSKEJ PLANINE V SLOVENSKOM KRASE

EDUARD KLADIVA¹ – MIROSLAV TERRAY² – GABRIEL LEŠINSKÝ³

¹ Speleoklub Cassovia, Maurerova 14, 040 22 Košice

² Terra s. r. o. Košice, Prevádzka a školiace stredisko, 044 02 Háj 40

³ Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva – pracovisko Košice, Ďumbierska 26 040 01 Košice

ÚVOD

Zádielska planina ako podcelok geomorfologického celku Slovenský kras nebola dosiaľ z hľadiska speleológie komplexne spracovaná. Nikdy nebola spracovaná história jaskyniarskeho prieskumu tohto územia a svetlo sveta neuzrel ani náročnejší súpis jaskyniarskych lokalít aspoň s ich základnými charakteristikami – *vyjasneným názvoslovím*, resp. *synonymikou*, *lokalizáciou* a *základným popisom*. Pritom jaskyne tejto časti Slovenského krasu zaujali pozornosť prieskumníkov už pred viac ako sto rokmi a záujem jaskyniarov o túto planinu neutíchol do dnešných čias. Úlohou dobrovoľných – systematicky pôsobiacich jaskyniarov bolo od r. 1983 do súčasnosti vyhľadať, preskúmať a zdokumentovať fyzicky dostupné jestvujúce jaskyne na Zádielskej planine. Úlohou Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva (SMOPaJ) na pracovisku v Košiciach v rokoch 2000 – 2001 následne bolo pokúsiť sa písomne zosumarizovať a vyhodnotiť speleologické poznanie nadobudnuté v priebehu časového úseku 1983 – 2001 a v rokoch 2008 – 2016 pokúsiť sa zamerať polohy dovtedy známych lokalít pomocou GPS (Global positioning system) prístroja vo forme zemepisných súradníc v súradnicovom systéme S-JTSK (systém jednotnej trigonometrickej siete katastrálnej). Zároveň preskúmať nepreskúmané časti svahov a pokúsiť sa vyhľadať a zdokumentovať ďalšie jaskyne.

Od roku 1990, keď vznikol na pôde MVOP (Múzeum vývoja ochrany prírody), pracovisko Košice, nepublikovaný súpis jaskýň o. i. aj zo Zádielskej planiny (M. ERDŐS, 1990), nebol spracovaný do týchto dní materiál, ktorý by *zaznamenal* a *evalvoval* mnohé zmeny v základnej dokumentácii lokalít *Zádielskej tiesňavy*, predovšetkým čo sa týka *nových objavov*, *identifikácie sporných lokalít* a *použiteľných lokalizácií*. M. Erdős v tom čase čerpal informácie od členov Oblastnej skupiny Slovenskej speleologickej spoločnosti Košice-Jasov, neskôr Speleogického klubu SSS Cassovia (ďalej len OS SSS Košice-Jasov/SK SSS Cassovia) – predovšetkým od E. Kladivu a M. Terraya, a sám väčšinu týchto lokalít nikdy nenavštívil. Niektoré informácie čerpal aj od PhMr. Gustáva Stibrányiho a Juraja Bártu. Ústnym podaním, samozrejme, vznikli často skreslené či nepresné informácie, ktoré sa do zoznamu z r. 1990 prirodzene premietli. Je nutné zdôrazniť, že vlastnou, hodnotnou dokumentáciou (vrátane grafickej), ktorá v súčasnosti o planine jestvuje, disponujú práve RNDr. Eduard Kladiva, CSc., a Ing. Miroslav Terray z OS SSS Košice-Jasov/SK SSS Cassovia, ktorí ju dali na zostavenie tohto článku úplne k dispozícii, čím sa stali zároveň jeho plnohodnotnými spoluautormi. Ich poznatky overil v teréne, doplnil a rozšíril o ďalšie lokality G. Lešinský zo SMOPaJ v spolupráci s členmi SK Drienka a obomi spoluautormi.

Historický záber na Hradnú stráň (vľavo), masív južnej časti Zádielskej planiny a Hájsku tiesňavu (v pozadí). Foto: S. Schermann, tajomník Uhorského karpatského spolku. S láskavým súhlasom Ákosa Schermanna a portálu Fortepan.hu

Zadielska planina, Zadielska tiesňava – útesy. Foto: G. Lešínský

Táto práca má podobu inventarizačného súpisu jaskýň *Zádielskej planiny* v *Slovenskom krase*, ktoré nám boli známe do 12. 4. 2002, resp. 25. 6. 2017. Prakticky všetky tieto jaskyne, s výnimkou niekoľkých, o ktorých sme sa dozvedeli po ukončení dokumentačných prác, sme navštívili, preskúmali a zdokumentovali – vrátane vyhotovenia podrobných lokalizácií. Kompilovaný zoznam zahŕňal z 1. etapy jeho koncipovania, teda

k 12. 4. 2002, **108** objektov súvisiacich priamo či nepriamo s krasom resp. speleologickým výskumom Zádielskej planiny (**72** jaskýň, **1** prepadlisko, **8** *kavern nevyhovujúcich kritériám pre jaskyňu*, **16** neidentifikovaných jaskýň a **9 (+2)** prameňov. Výstup z 1. etapy bol ponúknutý redakčnej rade zb. Slovenský kras na publikovanie, prijatý však vtedy nebol (priveľký rozsah na vtedajšie možnosti a absencia mapových podkladov). Na konci júna 2017, teda v závere 2. etapy, možno konštatovať, že celkový počet objektov stúpol na **104** jaskýň a **12** *kavern nevyhovujúcich kritériám pre jaskyňu*, **16** neidentifikovaných jaskýň a **9 (+2)** prameňov. Speleologické pomery planiny dokresľujeme informatívnymi tabuľkami kavern nespĺňajúcich kritériá kategórie „jaskyňa“ a tabuľkou prameňov.

Členovia SK SSS Cassovia, pre ktorých je *Zádielska planina* domovským „rajónom“ a ktorí tam vykonali kus priekopníckej práce, majú spolu s dokumentátormi z košického pracoviska SMOPaJ všetky predpoklady i materiály vytvoriť monografické spracovanie speleologickej problematiky Zádielskej planiny, azda v podobe Atlasu *jaskýň Zádielskej planiny*. Táto ambícia tu je a tento článok je odrazovým mostíkom k jej naplneniu.

NÁČRT CHRONOLÓGIE STARŠÍCH INVENTARIZÁCIÍ

Ak neberieme do úvahy historické záznamy od K. SIEGMETHA (1887, 1891), A. SCHOLTZA (1888), G. STRÖMPLA (1912) a J. ZIKMUNDA (1925) z oblasti dnešného Slovenského krasu, v ktorých sa objavujú zmienky o niekoľkých jaskyniach o. i. aj *Zádielskej planiny*, do roku 1960 sa prehľadu krasových objektov dotknutého podcelku nevenoval žiadny publikovaný ani nepublikovaný materiál. A. Scholtz sa len nejasne zmieňuje o jaskyniach v okolí *Grečovho vrchu*, detaily však neuvádza. Ing. Július Zikmund skúmal jaskyne v *Hájskej tiesňave* v 20. rokoch 20. storočia. Nezachovala sa ani jedna z nich, keďže išlo o dutiny syngenetického pôvodu, ktoré sa vyvinuli v tunajších penovcoch. A práve tie boli vo veľkej miere exploatované miestnymi obyvateľmi, pričom celé dno *Hájskej tiesňavy* je mimoriadne antropogénne postihnuté. Priestor súčasných neprirodných (tzv. *Hájskych*) vodopádov slúžil ako povrchová baňa na recentný vápenec. J. Zikmund opísal jaskyne z *Hájskej tiesňavy* v manuskripte (prepis dokumentu v archíve SMOPaJ), kde uvádza lokalizáciu a jednoduchý popis každej lokality. Mapy jaskýň sa podľa našich vedomostí nezachovali.

Z roku 1960 existuje v archíve SMOPaJ manuskriptárny súpis M. ERDŐSA pod názvom *Juhoslovenský kras. Stručný prehľad krasových zjavov Juhoslovenského krasu*, v ktorom sa uvádza pod maďarskými synonymami viacero lokalít. Tie však autor prevzal z turistického sprievodcu V. STÁRKU a L. BLAHU (1956).

V roku 1979 vydaný Zoznam jaskýň a priepastí na Slovensku, ktorý vychádzal z Prehľadu preskúmaných jaskýň na Slovensku (A. DROPPA, 1973), uvádzal z tejto rozsiahlej planiny opäť iba niekoľko jaskýň. Do roku 1990 pravdepodobne existovali len manuskriptárne, nepublikované zoznamy lokalít u niektorých členov OS SSS Košice-Jasov (neskôr SKCassovia). Dokumentácia sa zväčša vo fragmentárnej podobe zasielala z OS priamo na SSS, resp. MSK (Múzeum slovenského krasu) a mala povahu napr. súboru katastrov krasových javov (napr. Žihľavová jaskyňa) určených pre OS na spracovanie v danom roku (G. SZÉKELY, 1972) alebo povahu identifikačných kariet či technických denníkov.

Osobitým, ale hodnotným príspevkom k systematickému poznaniu Zádielskej planiny je elaborát L. Fecsuho a P. Erdélyiho, vtedy stredoškolačkov, neskôr členov OS SSS J. Majka z Turne nad Bodvou, ktorí v rámci stredoškolskej odbornej činnosti pod vedením jaskyniarov z Turne n. Bodvou, resp. Hačavy – G. Stibrányiho, ml. a V. Červeného, spracovali v roku 1983 im známe jaskyne a kras Zádielskej planiny, vyhotovili mapy jaskýň i analógovú fotodokumentáciu, a to na veľmi dobrej odbornej úrovni. V tomto článku v synonymike uvádzame ich číslovanie i názvy jaskýň.

Ako sme už úvode spomenuli, v roku 1990 – na základe informácií E. Kladivu a M. Terraya z OS SSS Košice-Jasov – vypracoval M. ERDŐS pod hlavičkou MVOP nepublikovaný súpis krasových javov aj zo Zádielskej planiny. Ten však existuje len v mimoriadne skrátenej písomnej podobe. V roku 1992 vypracoval pre *Múzeum slovenského krasu* na základe ich metodických pokynov hodnotný prehľad krasových lokalít *Zádielskej tiesňavy*, ktorej východná časť patrí k predmetnému podcelku, E. KLADIVA z SK SSS Cassovia. Tento elaborát obsahuje okrem súpisu prakticky všetkých tam do roku 1992 známych lokalít i dôležitú mapovú, ale aj fotografickú prílohu či názvoslovie geomorfologických prvkov Zádielskej tiesňavy, spracované na základe horolezeckej tradície. E. Kladiva (1992) uvádza, že „v rámci komplexného speleologického prieskumu bolo preskúmaných a zdokumentovaných 60 jaskýň a priepastí na území ŠPR (Zádielska tiesňava). Okrem toho je známych 9 jaskýň a 35 otvorov v stenách tiesňavy, prieskum ktorých nebol z technických príčin zatial vykonaný.“ Z uvedeného počtu preskúmal a zdokumentoval v západnom svahu *Zádielskej planiny*, resp. východnom svahu *Zádielskej tiesňavy* 28 lokalít (Tunel, Pěčko, Kozia jaskyňa, Zúžená jaskyňa, Okno (**Orliadiera**), ZP-VII (**Zádielska tiesňava VII**), Kostrová jaskyňa, Trnistá jaskyňa, Ohnište (**Ohnisko**), Červená jaskyňa, Prašná jaskyňa, Ida, Jaskyne nad sutinoviskom I-III (**sutinoviskom I-III**), Kráľovská jaskyňa, Cukrový tunel, Trojičky, Bivak, Jaskyňa pod valy (**valom**), sonda Vizavat, Jaskyňa s prevaleným stropom (**Medvedia jaskyňa**), Jaskyňa nad chatou (**Zádielska jaskyňa**), Esko, Jaskyňa pod borom (**borinou**), Ostnatý komín, Jaskyňa nad Bariérou, Malý previs, Jaskyňa v Oddreli (**Oddreli**), Jaskyňa nad Oltárom (tučne sú sádzané oficiálne názvy lokalít; ex. P. BELLA et P. HOLÚBEK et I. HLAVÁČOVÁ / eds./ 2007). E. Kladiva zároveň vytváral dokumentáciu aj z *Hájskej tiesňavy*, resp. ostatných častí *Zádielskej planiny*. Jeho dokumentácia patrí ku kvalitným dokumentačným výstupom v rámci Slovenského krasu.

V roku 1984 poznatky E. Kladivu prevzal a do roku 2002 si vlastnú, hodnotnú dokumentáciu vytvoril Ing. M. Terray z OS SSS Košice Jasov/SK SSS Cassovia; tá zahŕňa viac ako 90 % z celkového počtu známych lokalít. Súčasťou dokumentácie sú zoznamy jaskýň z etáp prieskumu, fotodokumentácia, popisy jaskýň a predovšetkým hodnotné mapy jaskýň.

V rámci inventarizačného prieskumu 2000 – 2002 si G. Lešínský z košického pracoviska SMOPaJ vytvoril vlastný zoznam a doplnil vlastnú písomnú dokumentáciu k dovedy známej množine jaskýň. Bol to v tej dobe vyčerpávajúci súpis lokalít s najzákladnejšími údajmi, ochudobnený o informácie o novoobjavených lokalitách zo záveru roku 2001, ktoré už nebolo možné navštíviť a ktoré preskúmali a zdokumentovali členovia SK SSS Cassovia E. Kladiva, resp. M. Terray. Predovšetkým sa však venoval podrobne lokalizáciám, ktoré boli predovšetkým v *Zádielskej* a *Hájskej tiesňave* veľmi problematické. Vyhotoval písomné lokalizácie, ktoré sú základom na opätovné nájdenie konkrétnych jaskýň v komplikovanom teréne.

Doteraz posledný, na jaskyne selektívne obmedzený súpis lokalít vyšiel v rámci 2. edície *Zoznamu jaskýň Slovenska* (P. BELLA et P. HOLÚBEK et I. HLAVÁČOVÁ / eds./ 2007), kde bolo v tom čase uvedených najviac, až 86 lokalít.

V rámci projektu určovania polôh jaskýň zameraním zemepisných súradníc vchodov s použitím prístroja GPS, ktorý v rokoch 2008 – 2015 prebiehal na pôde SMOPaJ, zamerali pracovníci košického pracoviska G. Lešínský a Ing. J. Psoťka všetky lokality známe G. Lešínskému z predchádzajúcej činnosti, popritom však našli aj viaceré nových. V roku 2016 preskúmali plošinu planiny a vyhľadali, preskúmali, lokalizovali a zamerali viacero úplne nových jaskýň pre potreby tohto článku. Do konca júna 2017 doplnil G. Lešínský do súpisu niekoľko nových jaskýň do celkového súpisu.

SPELEOLOGICKÁ PRESKÚMANOSŤ ZÁDIELSKEJ PLANINY

Mieru preskúmanosti Zádielskej planiny ako celku ťažko odhadnúť vzhľadom na komplikovaný reliéf strání. Severné svahy a plošina sú preskúmané veľmi podrobne. Rekognoskačne a dokumentačne je najťažší západný svah planiny (východný svah *Zádielskej doliny*) a východný svah planiny (západný svah *Hájskej doliny*).

Terén s veľmi dobre vyvinutým skalným reliéfom je v mapových podkladoch či na ortofotomapách zobrazený nedostatočne. Zobrazovať polohy jaskýň v jestvujúcich podkladoch, resp. v ich kombináciách nie je vhodné, tieto údaje nemajú potrebnú výpovednú hodnotu vo vzťahu k ich ďalšiemu použitiu. Polohy vyjadrené v súradnicovom systéme S-JTSK sú prakticky nepoužiteľné – pomocou nich je s výnimkou niekoľkých lokalít nemožné v teréne navigovať k jaskyniam. Podľa názoru autorov tejto práce je jediným možným akceptovateľným spôsobom premietnutie zameraných súradníc jaskýň do podkladu vygenerovaného tzv. lidarovým snímkovaním. Keďže k potrebným podkladom sa autori dostanú až v blízkej budúcnosti, možno ponúknuť len premietnutie polôh jaskýň do fotogrammetricky vygenerovanej ZM 10 alebo do ortofotomapy.

PROLONGAČNÁ ČINNOSŤ

Vízavät

Významná speleologická lokalita. Od roku 1967 bola lokalita prolongovaná rožňavskými jaskyniarimi organizovanými pri Baníckom múzeu v Rožňave, a to aj pomocou ťažkých mechanizmov, baníckym spôsobom. Najprv bol priľahlý sutinový svah zbavený zosúvajúcej sa sutiny, ktorá bola následne deponovaná pred výverový amfiteáter. Na jeho okraji bola umiestnená unimobunka, kde jaskyniari uskladňovali náradie a kde sa schovávali pred dažďom. Jaskyňa leží v závere Zádielskej doliny. Po roku 2010 inicioval G. Stibrányi z OS SSS J. Majka obnovenie prác na lokalite, ale úmrtie O. Bolačeka (Speleo SSS Rožňava) zmarilo sľubne sa rozvíjajúcu aktivitu.

Travertínová vyvieračka

Významná speleologická lokalita. Na lokalite od r. 1983 pracovali jaskyniari OS SSS Košice-Jasov (E. Kladiva, J. Thuróczy, R. Klema a i.). Po roku 2000 obnovili na lokalite činnosť ich nasledovníci (L. Gagyí, B. Líška, P. Cesnak a T. Hurtuk) v spolupráci s jaskyniarimi staršej generácie tohto klubu (napr. R. Klema, J. Tirpák), už pod hlavičkou SK SSS Cassovia (porovnaj J. THURÓCZY, 1999; L. GAGYI, 2016). Pôvodne v riečisku zostúpili až pod úroveň cestnej komunikácie Háj – Hačava, do hĺbky 8 m. Obnovené čerpacie, prolongačné a prieskumné práce sa začali realizovať od r. 2009, pričom trvajú do súčasnosti. Do objavu v r. 2016 bola jaskyňa zameraná do dĺžky 26 m (L. GAGYI, in verb.). 24. 9. 2016 sa jaskyniarom z SK SSS Cassovia podarilo preniknúť za zával a objaviť 57 m nových jaskynných priestorov, čím dĺžka jaskyne dosiahla 82 m (L. GAGYI, in verb.). Jaskyňa sa nachádza v Hájskej tiesňave.

Priepasť na kóte

Jedna z dvoch známych jaskýň na plošine planiny. Významná speleologická lokalita. Koncom sedemdesiatych rokov min. storočia bola na mieste priepasti viditeľná len 1,5 m hlboká depresia (M. ERDŐS, manuskriptárny záznam, archív SMOPaJ). Koncom 80. rokov sa začali na lokalite intenzívne jaskyniarske práce. Na lokalite sa vystriedala prakticky celá vtedajšia členská základňa OS SSS Jasov i viacero hostí z iných jaskyniarskych skupín. Prolongácia a transport vápencových úlomkov rôznej frakcie až do veľkosti blokov na povrch trvali niekoľko rokov a vyvrcholili konfliktom s vtedajším vedením CHKO BR Slovenský kras, ktoré malo na prolongačné aktivity diametrálne odlišný názor.

Podľa informácií jaskyniarov, ktorí sa na prolongácii podieľali, dosiahla hĺbka priepasti až 34 m, teda s vykopanými 32,5 m z pôvodnej hĺbky 1,5 m patrí k najhlbším prolon-

gačným sondám v Slovenskom krase od čias J. Majka (*Malá ľadnica, Silická planina*, vykopaných –48 m z pôvodnej hĺbky –8 m; celkovo –56 m). Zároveň treba pripomenúť, že sondy OS SSS Košice-Jasov/SK SSS Cassovia patria po J. Majkovi všeobecne k najhlbším v Slovenskom krase (napr. *Priepasť pod Hajagošom, Anjelská priepasť* či *Fakír na Jasovskej planine*). V roku 2002 lokalitu premerali a zmapovali M. Horčík a G. Lešínský z SK SSS Drienka, pričom aktuálnu hĺbku stanovili na 21 m. 13 m sutiny premiestnili v rámci brigády dobrovoľníci z jaskyniarskej haldy naspäť do jaskyne, pričom výrazne poškodili bohatú a veľmi dobre vyvinutú sintrovú výplň, ktorá sa nachádzala v nátekovvej forme na stenách priepasti. Na lokalite sa ťažilo pomocou ručne zhotoveného oceľového vrátka, lana a mechov vo veľmi nebezpečných podmienkach (na dne sa nebolo kam uhnúť).

Jaskyňa nad Travertínovou vyvierackou

V jaskyni sondoval a dokumentoval M. Terray (t. č. SK SSS Cassovia) so svojimi spolupracovníkmi v deväťdesiatych rokoch min. storočia. Jaskyňa leží v Hájskej tiesňave.

Sovia jaskyňa

V jaskyni sondoval a dokumentoval M. Terray (t. č. SK SSS Cassovia) so svojimi spolupracovníkmi v deväťdesiatych rokoch min. storočia. Jaskyňa leží v Hájskej tiesňave.

Priepasť pod Hájskou vyhlídkou

Jaskyňu vykopal M. Terray (t. č. SK SSS Cassovia) so svojimi spolupracovníkmi Šimkaninom a Sasvárim v roku 2001 z pôvodného reliktu svahovej priepasti hlbokého 5 m. Jaskyňa leží v Hájskej tiesňave.

Erňa

Sondovacie práce menšieho rozsahu pod SZ stenou dómu uskutočňovali po roku 2000 jaskyniari SK SSS Cassovia pod vedením Štefana Semana. Jaskyňa je známa odnepamäti a predstavuje zaujímavú indíciu do diskusie o odvodňovaní vápencového masívu i existencii jaskynných sústav Zádielskej planiny a ich možných úrovniach. Jaskyňa leží v južnom svahu planiny.

Priepasť v Hradnej stráni

Objavili ju vo februári 2016 J. Baroš, G. Lešínský (SK SSS Drienka) a E. Holík (Speleoklub Demänovská dolina) v priebehu niekoľkých hodín výkopom v mieste mimoriadne nenápadnej iniciálnej depresie s plochou niekoľkých decimetrov štvorcových. Priepasť sa nachádza približne +80 m nad tektonickým stykom spodného a stredného triasu v južnej stráni hrebeňa tiahnuceho sa medzi hradným vrchom a hlavným telesom planiny.

Sonda pri vale

Vykopali ju v apríli 2016 G. Lešínský a J. Psoťka (obaja SK SSS Drienka, SMOPaJ) v tektonicky predisponovanom nápadnom lalokovitom predĺžení krasovej jamy s výrazným skalným reliéfom. Steny sondy nie sú kompaktné – tvoria ich bloky a balvany vápencovej horniny. Lokalita je situovaná S od prehistorického valu v južnej časti planiny. V hĺbke 2 m sa našiel úlomok (5 × 4 × 0,5 cm) pravekej úžitkovej keramiky, zatiaľ bližšie nedatovaný. Lokalita sa nachádza na plošine planiny. Zatiaľ tu nebol preukázaný jaskynný vývoj.

Čermeľ

Z iniciálnej depresie s náznakom prievanu vykopali v náročných podmienkach G. Lešínský, J. Hetesi, J. Baroš, J. Psoťka a J. Ondík z SK SSS Drienka senilnú, inaktívnu jaskyňu s pravdepodobne fluviokrasovým vývojom. Jaskyňa leží v južnom svahu planiny.

Machová priepasť v Hradnej stráni

V závere mája 2017 objavil J. Baroš (SK SSS Drienka) v Hradnej stráni dosiaľ neznámu otvorenú priepasť s extrémnou vstupnou úžinou. Pred rozšírením (J. Psoťka, J. Baroš, J. Ondík a G. Lešínský) ju prekonala T. Marková. V jaskynnom výklenku sa našiel ťažký bankský vrták a vedľa drôtu, ale nikde nebolo stôp po kopaní. Jaskyňa má hĺbku cca 7 m. Plánuje sa tu prolongácia.

DOKUMENTÁCIA

Prvé odborné opísané a zverejnené jaskyne sú zároveň speleologickými dominantami planiny: *Hačavská jaskyňa* (J. SENEŠ, 1957), *Jaskyňa nad Zádielskou chatou* (F. SKŘI-VÁNEK et V. STÁRKA, 1956) a *Erňa* (tamtiež).

Dokumentácia E. Kladivu a M. Terraya (obaja SK SSS Cassovia) z Jasovskej i Zádielskej planiny, ktorá má písomný i grafický charakter, patrí medzi najkvalitnejšie a najspoľahlivejšie dokumentačné výstupy z územia Slovenského krasu. Dnešný stupeň poznania speleologických reálií bolo možné dosiahnuť len vďaka ich systematickej a precíznej práci v náročnom teréne. Obom pri prieskume i dokumentácii pomohla skupina spolupracovníkov z OS SSS Košice-Jasov/SK SSS Cassovia (napr. I. Szallová, K. Merta, P. Terrayová, M. Sedlačko, R. Klema, L. Fodor, M. Zacharov a ďalší). E. Kladiva, ktorý systematický prieskum a dokumentáciu v tejto časti krasu inicioval a mimoriadne úspešne rozbehol, pôsobil na *Zádielskej planine* s prestávkami od r. 1981; svoju pioniersku činnosť tu zavŕšil pred rokom 2000; M. Terray nadviazal na výsledky E. Kladivu a následne sa realizoval vo vlastnom, takisto mimoriadne bohatom systematickom prieskume, revízii i dokumentácii od r. 1985 do roku 2002.

V roku 1983 P. Erdélyi a L. Fecsu, vtedy ešte len študenti gymnázia, zostavili s využitím rád starších jaskyniarov z Turne n. Bodvou a Hačavy (G. Stibrányi, V. Červený) prvý ucelený speleologický súpis *Zádielskej planiny* aj s mapovou i fotografickou dokumentáciou. Je spracovaný na veľmi vysokej úrovni a patrí k najhodnotnejším príspevkom v prieskume a dokumentácii planiny.

Košícké pracovisko SMOPaJ sa na vlastnej dokumentácii či revízii iných materiálov podieľalo v osobe už nebohého M. Erdősa (takisto člen OS SSS Košice-Jasov), ktorý pre Múzeum získaval najrozličnejšie podklady a zaznamenával zmeny v dokumentácii od r. 1967 až do svojej smrti v r. 1995. Od roku 2002 zrevidoval väčšinu vtedy jestvujúcich lokalít G. Lešínský, pričom sa zamerával hlavne na detailné lokalizácie, keďže prevažnú väčšinu jaskýň nebolo možné graficky lokalizovať v mapových podkladoch, toľko ich bez problémov nájsť v teréne. Prispel aj niekoľkými vlastnými lokalitami. Od r. 2008 spolu s J. Psoťkom zameriavali v rámci projektu SMOPaJ polohy jaskýň na planine pomocou GPS. Výstupom boli zemepisné súradnice v súradnicovom systéme S-JTSK. V dvojici sa venovali podrobnej rekognoskácii, prieskumu i dokumentácii povrchu i svahov planiny, pričom našli viacero nových lokalít. S použitím podkladov, materiálov a výstupov všetkých zúčastnených autorov zostavil ucelený elaborát na publikovanie v zborníku Slovenský kras G. Lešínský.

PERSPEKTÍVNOSŤ ZÁDIELSKEJ PLANINY VO VZŤAHU K SPELEOLÓGII

V rámci doterajšieho speleologického prieskumu sa nepodarilo na Zádielskej planine objaviť významnejšiu jaskyňu, resp. jaskynnú sústavu. Porušenie okrajových častí planiny (predovšetkým SZ časť planiny) svahovými deformáciami indikuje možnosť objavy vertikálnych jaskýň. Fakt, že v zimnom období tu boli pozorované veľmi výrazné termodynamické efekty s plochou až niekoľko štvorcových metrov v takmer 0,5 m mocnej snehovej pokrývke, poukazuje na výskyt výraznej, otvorenej, a pravdepodobne

hľbokej rozsadlinovej priepasti. Výdych na Zádielskej planine patrí rozsahom a intenzitou k najväčším doteraz pozorovaným. Vzhľadom na morfológické parametre lokality sa dá očakávať náročná a isto aj nebezpečná prolongácia spojená s asanáciou závalu.

Jaskynné sústavy na Zádielskej planine dosiaľ objavené neboli, aj napriek snahe. V súčasnosti, na základe doterajšieho poznania, nemožno vylúčiť existenciu starších, inaktívnych jaskynných úrovní. Indikujú ich predovšetkým jaskyne v južnej časti planiny – *Priepasť na kóte* na plošine a jaskyne *Erňa*, *Žihlavová jaskyňa* či *Čermel'* v južnom svahu planiny, ktoré evidentne prekonali starší, polyfázový vývoj. Predpokladáme aj existenciu aktívnych fluviokrasových jaskýň, ktoré sa viažu najmä na významný sústredný krasový prameň plytkého obehu *Vízavut v Zádielskej doline*, resp. na zónu ponoru *Prepadliská S* od kóty Ploštiny, ako aj na sústrednú *Travertínovú vyvieracu*, takisto plytkého obehu, kde došlo k výraznému jaskyniarskemu postupu na jeseň 2016 (SK SSS Cassovia). Pravdepodobne predkvartérny relikv nielkdajšej jaskynnej sústavy predstavuje i *Hačavská jaskyňa*, ďalej *Čertova jaskyňa* a azda aj komplex *Erňa – Priepasť na kóte*.

Zaujímavú indíciu predstavuje aj výrazná depresia v SV stráni Turnianskeho hradného vrchu, ktorú možno za istých okolností považovať za paleoponor. Ak by sa takýto vývoj preukázal, bolo by zrejmé, že doň invadoval Hájsky potok v čase, keď tiekol v úrovni o +25 m vyššie.

VÝSLEDKY INVENTARIZAČNÉHO SPELEOLOGICKÉHO PRIESKUMU

Lokality sú usporiadané podľa číslovania M. ERDŐS (1990), E. KLADIVA (1992), E. KLADIVA et LEŠINSKÝ (2001) a E. KLADIVA et G. LEŠINSKÝ et M. TERRAY (2002, ústna konzultácia). Prvú redakciu spravil G. Lešínský 12. apríla 2002 na základe vyhodnotenia a doplnenia najnovších údajov zo záveru roka, ktoré boli k dispozícii. Záverečnú redakciu všetkých vlastných (2001 – 2002; 2008 – 2017), ďalej poznatkov získaných v spolupráci s J. Psotkom (2008 – 2016), takisto s pomocou podkladov od E. KLADIVU (1992) a s pomocou osobného archívu M. Terraya (2002) zrealizoval G. Lešínský 27. 9. 2016.

Názvy lokalít sme upravovali len v nevyhnutných prípadoch (hlavne vzhľadom na prioritu či spisovnú slovenčinu) po dohode s E. Kladivom a M. Terrayom z SK Cassovia.

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni označuje zdroj prvej známej informácie o konkrétnej jaskyni; túto položku nemožno vždy stotožniť s autorstvom prvej písomnej či grafickej dokumentácie, resp. článku.

Hydrogeologické označenia boli priradené hydrologickým javom, pokiaľ nám boli známe, resp. nachádzali sa v literatúre.

Katastre sme odčítali zo ZM 10, alebo ak sa to aspoň približne dalo determinovať, odhadli sme ich v prípade nám neznámych polôh niektorých lokalít.

Synonymiku sme upravovali podľa dostupných zdrojov a synonymá sme radili chronologicky, pokiaľ boli k dispozícii potrebné údaje. Medzi synonymami uvádzame miestne názvy a názvy v najrôznejších materiáloch, ktoré sú v archíve SMOPaJ na pracovisku v Košiciach a ktoré môžu spôsobovať nejasnosti.

Nadmorské výšky, pokiaľ nie je uvedené inak, sú výsledkom vlastných odčítaní z mapy (A) či zamerania polygónoým ťahom (B₁) alebo boli merané výškomerom (B), a to zväčša podľa IK SK Cassovia. Ako prvé uvádzame hodnoty, ktoré podľa nášho názoru a zistení najviac zodpovedajú skutočnosti. V nejasných prípadoch udávame aj hodnoty od viacerých autorov. K mnohým hodnotám nadmorských výšok iných autorov nie sú údaje o použitej meračskej metóde.

Morfogenetické kategórie sme príslušným lokalitám na základe vlastného vyhodnotenia prideliili v zmysle P. Bellu (1994). Položky **morfológia**, **výplň**, **náčrt genézy** boli spracované na základe zistení všetkých autorov.

Geologické pomery príslušných lokalít vrátane všetkých v terénne nameraných hodnôt sme z práce na odporúčanie recenzenta prof. Dr. M. Zacharova úplne vypustili.

Lokalizácie v grafickej podobe boli vygenerované spracovaním nameraných GPS údajov v systéme GIS, kde sa premietajú do ortofotomapy s vysokým rozlíšením.

Súpis nijako nekategorizuje lokality podľa ich významu, resp. hodnoty pre speleológiu. Skúsenosť z iných podcelkov Slovenského krasu nám hovorí, že predčasné závery, pokiaľ ide o lokality dokonale nepreskúmané, resp. nezaraďené do širších kontúr komplexnej evalvácie územia z pohľadu predovšetkým praktickej speleológie, sa môžu ukázať ako zbytočné. V tomto zmysle treba chápať aj oddiely o náčrte genézy niektorých lokalít, ktoré sú často v rozpore s predstavami iných autorov.

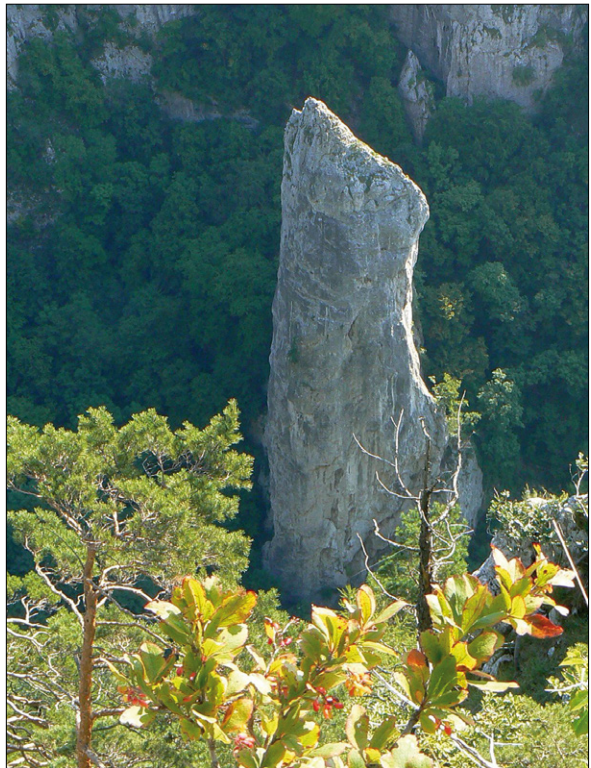
Neuniformita oddielov pri jednotlivých lokalitách súvisí s našim uvážením. Predmetom práce totiž nebol podzemný prieskum lokalít; toto spracovanie pri niektorých z nich je teda nad rámec tejto práce a súvisí s naším hlbším záujmom o kras Slovenského krasu a speleológiu. Pri jednotlivých lokalitách uvádzame podľa úrovne a hodnotovosti aktuálnych znalostí položku **Všeobecná charakteristika** v prípade, že ide o informácie nedostatočne spracované, alebo položky **Morfológia**, **Výplň**, **Štruktúrne pomery**, **Náčrt genézy** a pod. v prípade detailnejších znalostí o lokalite.

Literatúra je zaradená ku každej lokalite osobitne i v závere práce. Nie je možné hodnotiť ju ako vyčerpávajúci súpis písomných zdrojov vzťahujúcich sa k Zádielskej planine. Osobitne upozorňujeme na absenciu novších zdrojov maďarských jaskyniarov a bádateľov.

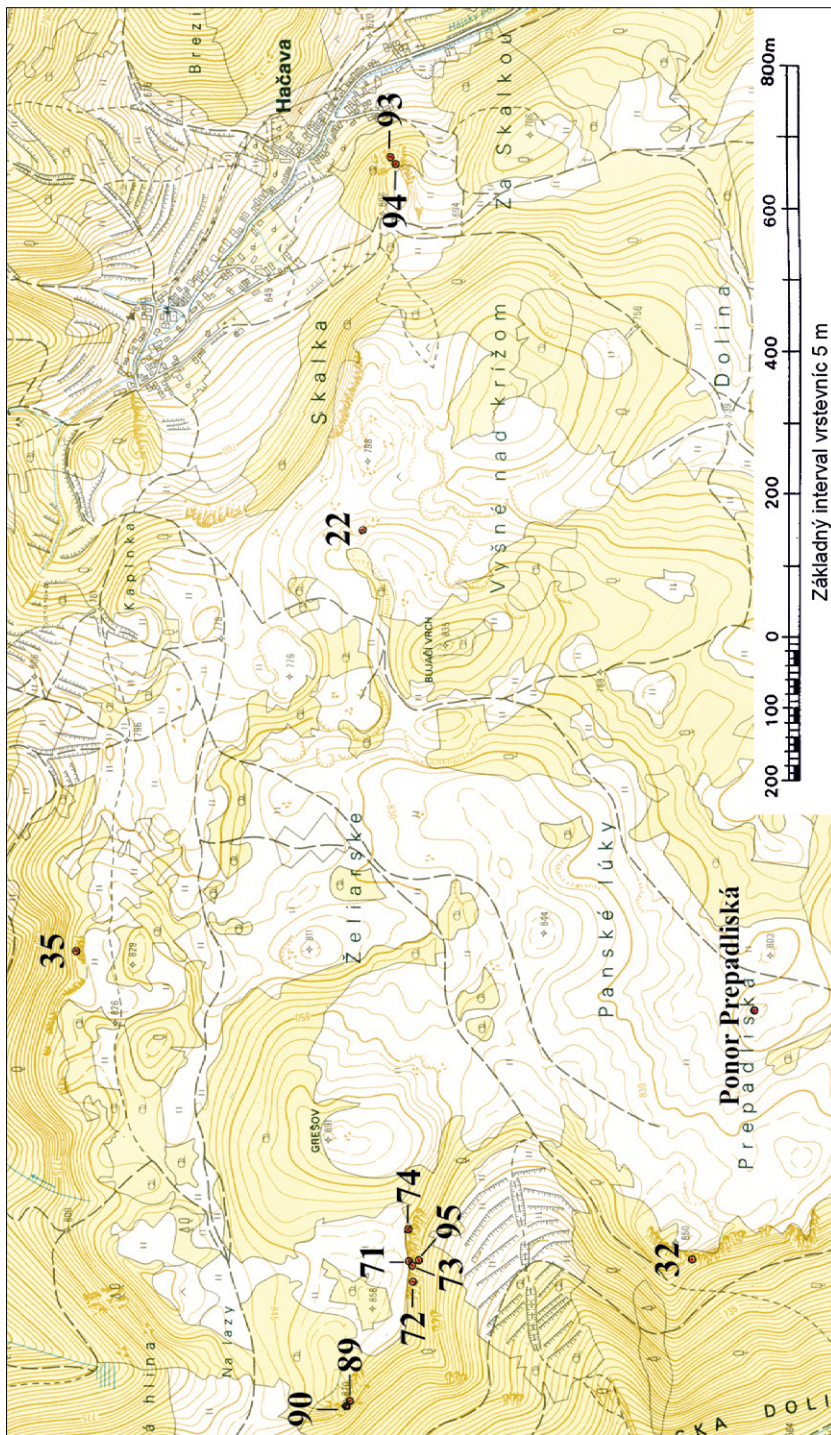
V práci sme sa, prirodzene, snažili citovať všetky nám známe údaje, ktoré neboli výsledkom našich vlastných zistení.

Použitie skratky: **i. i.** – identifikačný index (v zmysle M. ERDŐSA); **IČO** – identifikačné číslo; **syn.** – synonymum, resp. synonymá; **n. v.** – nadmorská výška.; **A** – údaj získaný odhadom (pri dĺžke/hĺbke), resp. odčítaním z mapy ZM 10 (pri nadmorskej výške); **B** – (hlavne prebratý) údaj získaný meraním jaskyne (resp. nadm. výšky lokality) bez bližšej špecifikácie meračskej metódy; **B₁** – údaj získaný meraním (napr. barometrom – nadm. výška, resp. údaj o pôdorysnej dĺžke jaskyne); **B₂** – údaj o skutočnej dĺžke jaskyne; **B₃** – polygonometricky získaný údaj; **j.** – jaskyňa; **priep.** – priepasť; **prep.** – prepadisko; **V** – východ; **Z** – západ; **S** – sever; **J** – juh; **Q** – hodnota prietoku (pri prameňoch); **in verb.** – ústna informácia; **et** – a (spojka); **OS/SSS** – oblastná skupina/ Slovenskej speleologickej spoločnosti; **SK** – speleoklub; **približne** – približne, asi; **in** – v (predložka); **ex.** – z (predložka), napr. z literárneho zdroja, citované údaje; **v** – výška (vchodu); **š** – šírka (vchodu); **p.** – strana (v citovanom lit. zdroji); **pp.** – strany (počet strán lit. zdroja, resp. rozsah strán s bližšími údajmi o objekte).

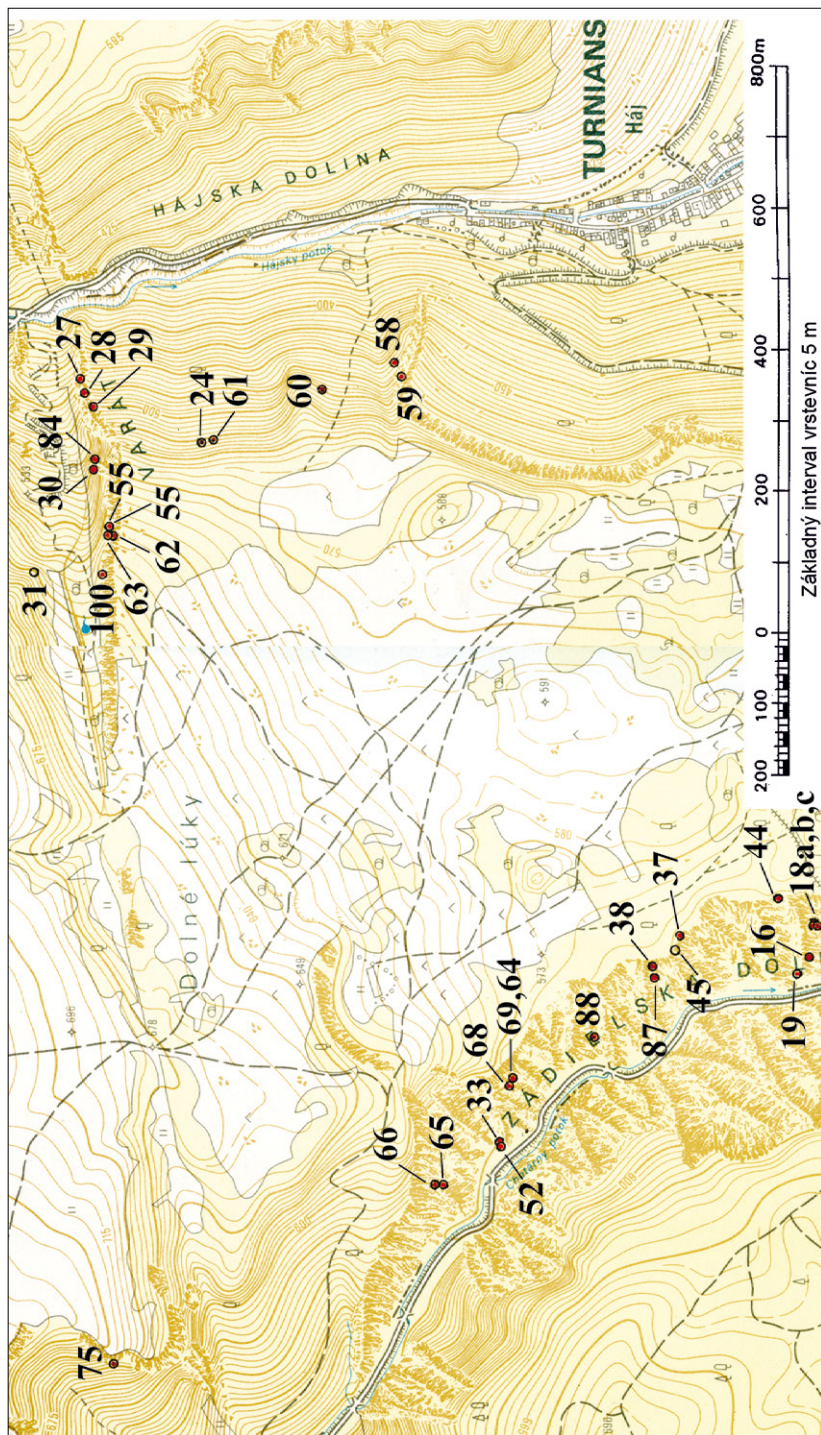
Cukrová homoľa.
Foto: G. Lešínský

Zádieľska planina – severná časť

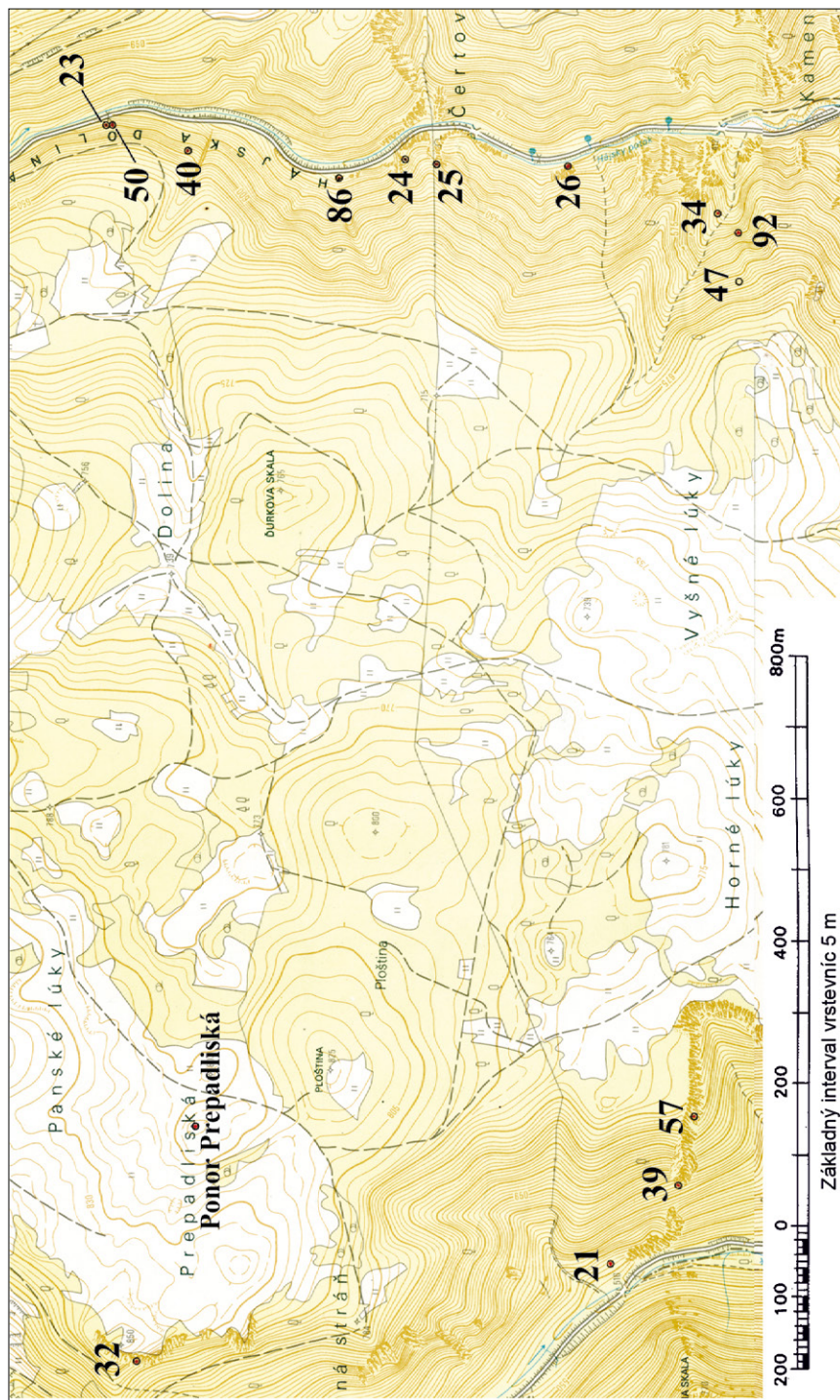

Zádielska planina: Zádielská tiesňava – sever; Hájska tiesňava – Dolina Hradnej cesty (Várút)

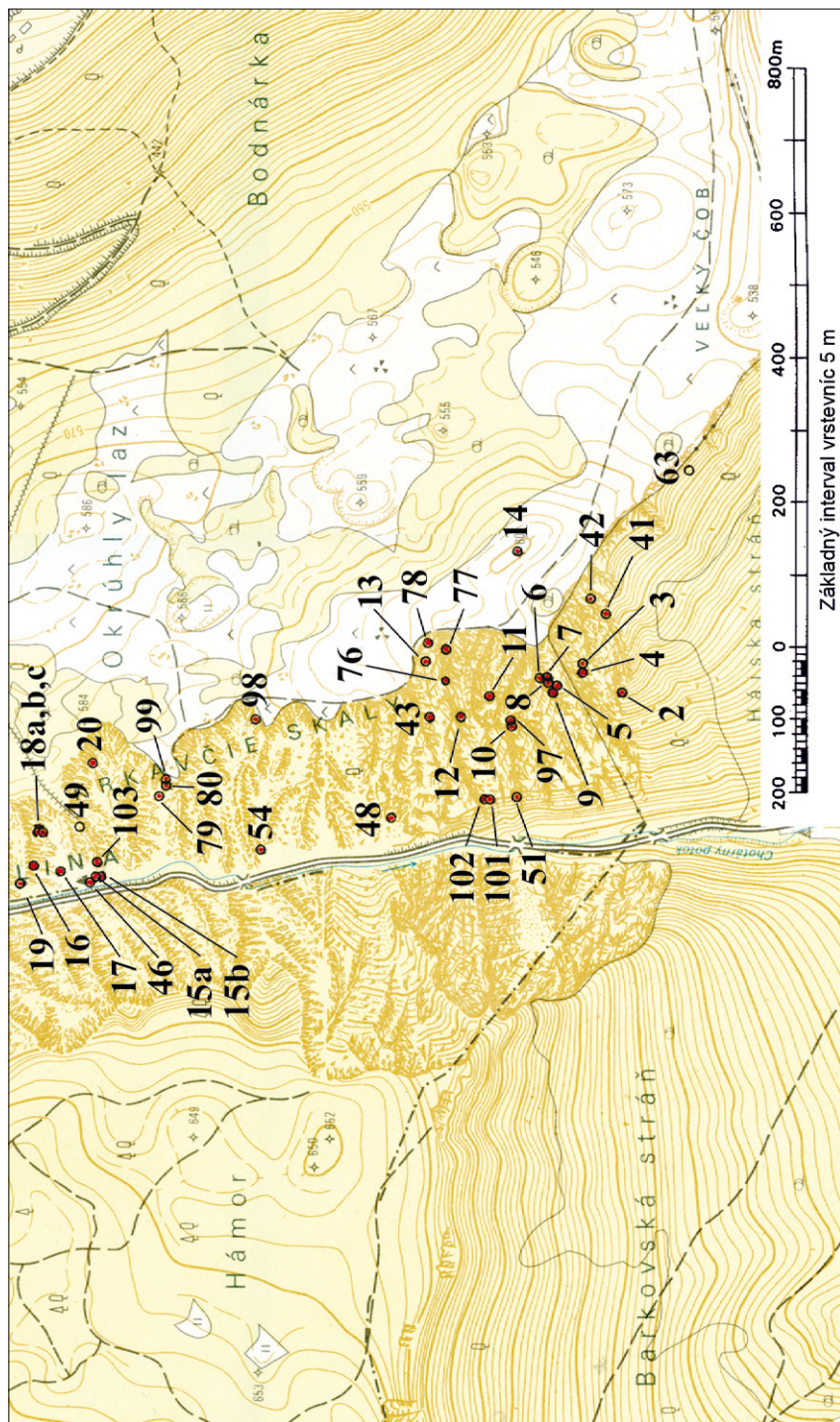
Poznámka 1: Na mape chýba Krkahájska jaskyňa I (82), Krkahájska jaskyňa II (83), Krkahájska jaskyňa II (83). Poznámka 2: Poloha Bakšihho diery a Krikavčej jaskyňe I je takmer totožná (55, 56). Poznámka 3: Poloha Pierkovej jaskyňe (45) nie je exaktne určená jaskyňa sa údajne nachádza v okolí vyznačenej polohy. Poznámka 4: Poloha Jaskyne pod Akľom (64) nie je exaktne určená

Zádielska planina: Zádielská dolina – sever; Hájska tiesňava – sever

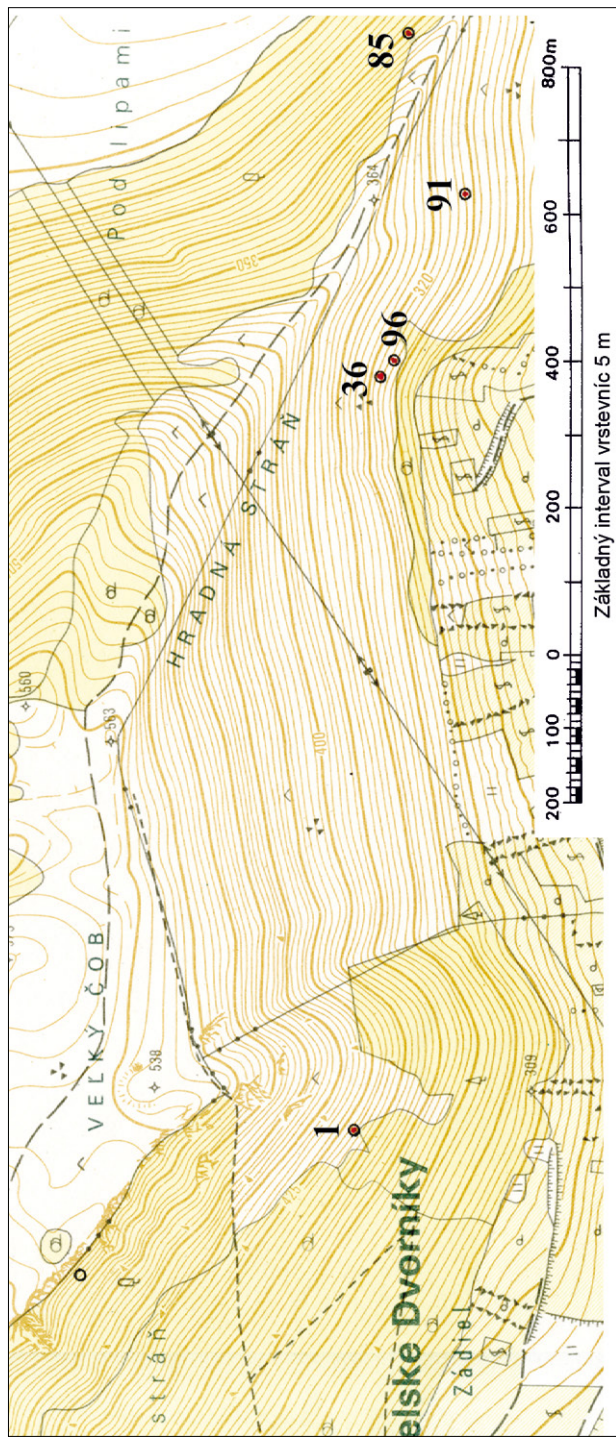
Poznámka: Poloha Portálu (47) je len približná

Zádielska planina: Zádielská tiesňava – juh, Krikavčie skaly

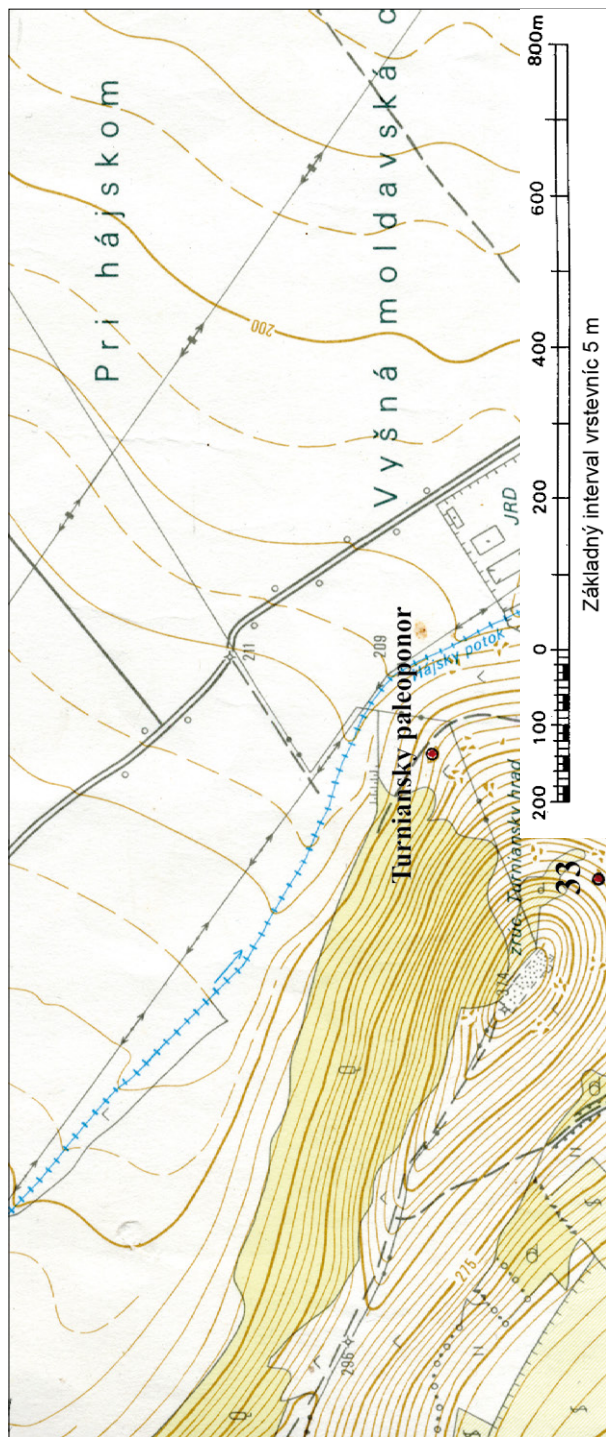
Poznámka 1: Na mape chýba Komin pod pilierom (81). Poznámka 2: Na mape chýba Hospodárova jaskyňa (70)

Zádieľska planina – Hradná stráň

Poznámka: Na mape chýba poloha Machovej priepasti v Hradnej stráni (105)

Zádieľska planina – Turniansky hradný vrch

Poznámka: Turniansky paleoponor nefiguruje v systémeickej časti, keďže nejde o jakýňu, ale o povrchovú formu

JASKYNE

ERŇA

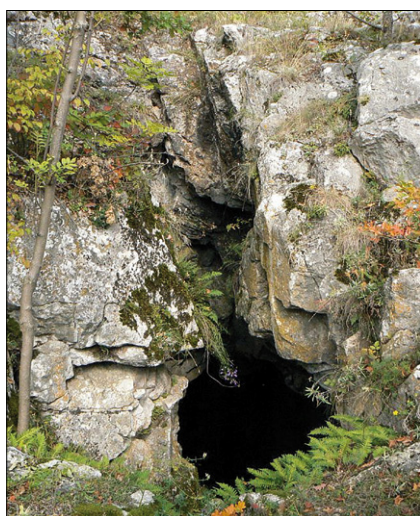
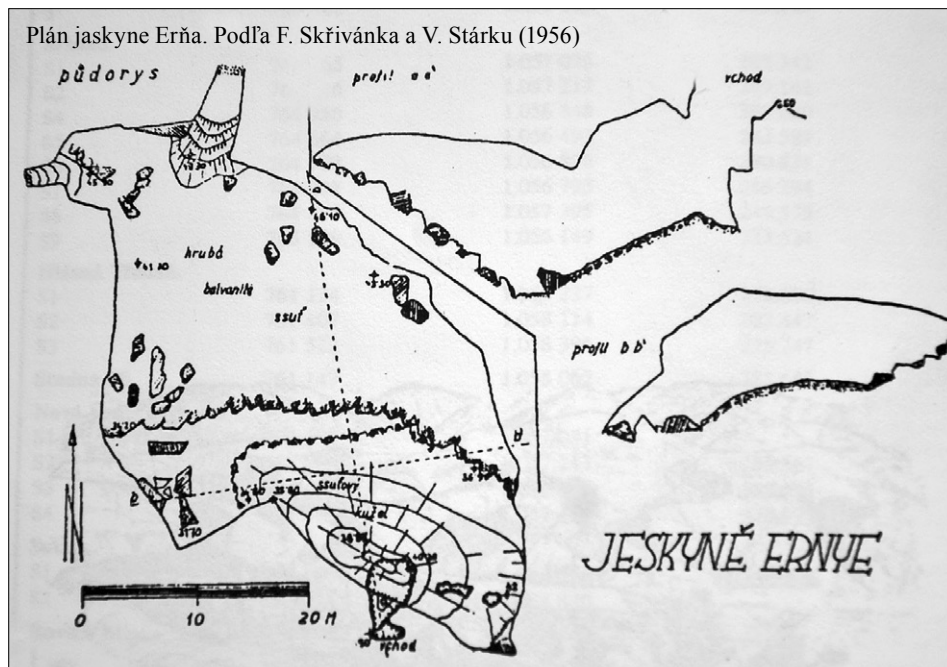
Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: odnepamäti známa jaskyňa, G. Stibrányi, st., F. Skřivánek et V. Stárka

(i. i./IČO: ZP-1 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

synonymá: *Ernye [barlang]*, *Zvonivá jaskyňa*, *Jaskyňa Erňe*

kataster: *Zádiel*; ZM 10: 37-41-08; nadmorská výška: *B/410 m*

pravdepodobne relikť fluviokrasovej jaskyne

Erňa – ústie. Foto: G. Lešínský

Morfológia: jaskyňu s $2 \times$ perforovaným stropom tvorí obrovská dómovitá dutina nepravidelného pôdorysu i profilu. Pod hlavnou stropnou perforáciou, ktorá je zároveň ústím priestavovitej vstupnej partie jaskyne, sa nachádza mohutný sutinový kužeľ. Ten klesá k najnižšiemu miestu jaskyne v jej Z časti, odkiaľ dno tvorené obrovskými blokmi začína prudko stúpať a vyznieva pri stope. Svetlosť dutiny je mimoriadna, $60 \times 40 \times 24$ m. Ústie má tvar nepravidelného štvoruholníka s rozmermi $7,7 \times 2,6$ m, otvára sa v stope jaskyne, pričom je situované 13 m nad vrcholom kužeľa na dne jaskyne. Výplň: dnová fácia je tvorená zmesou klastrov rôznej frakcie, pričom stúpajúcu časť dna tvoria až niekoľkokotónové bloky zrútené zo stropu. V častiach, kde dno vyznieva pri stope, sa nachádza splavený červenohnedý vlhký sediment. Výzdobu tvorí mnoho generácií sintrovej hmoty

Erňa – mohutný jaskynný dóm. Foto: G. Lešínský

v rôznych formách. Staré sintre tvoria často mohutné zvetrané náteky. **Náčrt genézy:** fosilna dutina nevyjasnenej genézy (pozri V. CÍLEK et J. BEDNÁROVÁ, 1993). Recentne habitus jaskyne ovplyvňujú viaceré faktory (rútenie, korózia). Podľa vyššie uvedeného zdroja je jaskyňa staršia ako Zádielska tiesňava. V minulosti spájali autori vznik tejto jaskyne s genézou Zádielskej tiesňavy a považovali ju za súčasť neznámeho jaskynného systému (J. SENEŠ, F. SKŘIVÁNEK et V. STÁRKA, 1956). OS SSS Košice-Jasov/SK Cassovia na základe týchto predpokladov prolongovali v osemdesiatych rokoch *Priepasť na kóte* [601 m n. m.]. **Iné:** Je možné, že práve táto lokalita je (síce nesprávne) zakreslená v ústí Zádielskej tiesňavy na historickej Görögovej mape z roku 1805. Patrí však určite k najstarším známym jaskyniam Slovenského krasu, miestnym obyvateľom je známa odne-pamäti. Jaskyňa patrí z hľadiska objemu k najväčším podzemným priestorom v Sloven-skom krase. Významné refúgium netopierov. Nachádza sa tu najväčšie zimovisko večer-nice malej v strednej Európe (35 – 40 000 jedincov podľa sčítania z roku 2001) a zimujú tu aj desiatky jedincov ďalších 7 druhov netopierov. Archeologické nálezy.

Dĺžka/hĺbka jaskyne: B₂/60 m (F. SKŘIVÁNEK et V. STÁRKA, 1956); A₃/ $>$ 100 m; -23,5 m (auct. plán jaskyne /in: F. SKŘIVÁNEK et V. STÁRKA, 1956/)

Literatúra a nepublikované zdroje: SKŘIVÁNEK, F. et STÁRKA, V. (1956), STÁRKA, V. et BLAHA, L. (1956), ERDŐS, M. /ed./ (1960), DROPPA, A. (1964), ERDÉLYI, P. et FECSU, L. (1983), CÍLEK, V. et BEDNÁROVÁ, J. (1993), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel, resp. Turňa n. Bodvou. Jaskyňa sa nachádza 356° od kóty 309 m n. m. (kóta sa nachádza V od obce Zádiel v SV rohu honu „Pustá vinica“ vyznačeného v ZM 10) v relatívnom prevýšení 102 m voči tejto kóte. Prístupová cesta vedie aj z Turne po modrej turistikej značke okolo hradného vrchu, po chrbte výbežku hradného vrchu na Zádielsku planinu, pričom na plošinke za kótou 365 m n. m. treba odbočiť dol'ava do svahu po zreteľnom chodníku, odbočujúcom z modrej značky. Chodník kopíruje približne vrstevnicu, prechádza popod vedenie vysokého napätia a po približne 1 km od odbočky z modrej zn. dosahuje v xerothermnej stráni jediný žľab s bielym sutinovým poľom, kde sa stáča pod borovicový lesík. Od tohto miesta treba prudko po diagonále vystúpať približne 75 výškových m do borovicovej monokultúry, ktorá má na ZM 10 tvar „M“. Od ľavého horného vrcholu „M“ (posledné urastené borovice v kriakovitom poraste) sa ústie do Erne nachádza vo vzdialenosti približne 70 m, v smere 143° od tohto bodu v relatívnom prenížení približne 15 m. Od kóty 538 m n. m. (dno polzávrty na plošine) sa **Erňa** nachádza v smere 183°, v prenížení 133 m. Ústie leží v škrapovitom svahu, v nepriehľadnom kriakovitom poraste presvetle-nej monokultúry urastených borovic.

TUNEL

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. KLADIVA

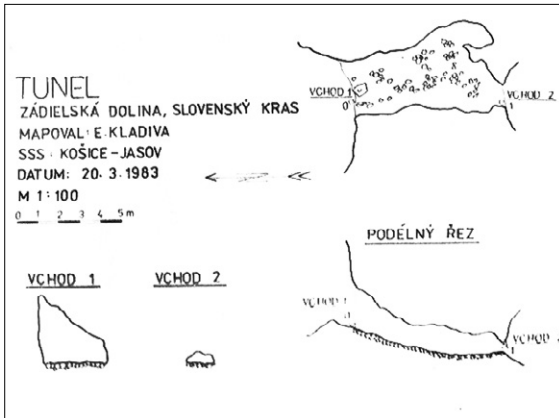
(i. i./ICO: ZP-2 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

kataster: *Zádiel (Zádielska tiesňava)*; ZM 10: 37-41-08; interval odhadnutej nadmorskej výšky: 385 – 395 m; resp. 400 m (auct. E. KLADIVA, 1983)

rozsadlinová jaskyňa

Morfológia: jaskyňu tvorí presvetlená, klesajúca, v strede rozšírená tunelovitá chodba s dvomi vchodmi, situovanými oproti sebe na vzájomne protíľahlých stranách skalného hrebeňa. Hlavný ťah jaskyne má azimut 174°. Pri J vchode (s expozíciou 186°) sa jaskyňa zužuje. Svetlosť priestorov naznačuje výška chodby (1 m) a jej šírka (4 m). **Vchod I. (S):** má tvar uklonenej polelipsis približne 3 × 1,2 m (v × š); exponovaný je v smere 342°. **Výplň** dna tvorí zmes hrabanky, hliny a kamenistej až balvanovitej sutiny. Jaskyňa nemá sintrovú výzdobu. **Náčrt genézy:** vznik jaskyne podmienili gravitačné svahové pohyby. V smere sklonu chodby boli evakuované zvetraliny, čo dutinu rozšírilo. **Iné:** Z pohľadu cirkulácie vzduchu je jaskyňa dynamická.

Dĺžka jaskyne: B₂/7 m (E. KLADIVA, 1983, 1992)

Tunel – vchod. Foto: J. Psotka

Literatúra a nepublikované zdroje: KLADIVA, E: (1983), ERDŐS, M. (1990), KLADIVA, E: (1992), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Prístupová cesta vedie od parkoviska pred ústím doliny k 1. mostu už v doline. Tesne pred mostom je po pravej strane cesty lúčka s ohniskom. Do krovín východného svahu planiny odtiaľ vchádza serpentínou do svahu malý chodník, ktorý vzápätí vyústi v päte mohutného sutinového poľa obrovského prístupového žľabu. Priamo po sutinovom poli treba vystúpať až k miestu, kde sa žľab vetví („skalná brána“ v hornej 1/3 svahu). Postupovať popri ľavej stene pravej vetvy (aspoň na dohľad) až k mohutnému portálu **Kozej jaskyne**. Vchod do jaskyne Tunel sa nachádza v azimutovom intervale $240^{\circ} - 245^{\circ}$, vzdialenosti približne 100 m a prenížení približne -10 m až -20 m vzhľadom na vchod Kozej jaskyne. Vchod jaskyne **Tunel** je situovaný v skalnom útese, ktorý tvorí **JV** stenu „skalnej brány“, za ktorou sa prístupový žľab rozvetvuje.

PÉČKO

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

(i. i./ICO: ZP-3 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

kataster: Zádiel (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: 405 m (E. KLADIVA, 1983)

kryogénno-korózna jaskyňa

Morfológia: jaskyňa tvorí spredu rozšírená, v strednej časti zúžená chodba, na konci prechádzajúca do siene 2×1 m, vysokej 5 m. V hornej časti výklenku vo vstupnej časti (vytvorenom na diskontinuitnej ploche) je neprielezná perforácia. Chodba jemne stúpa.

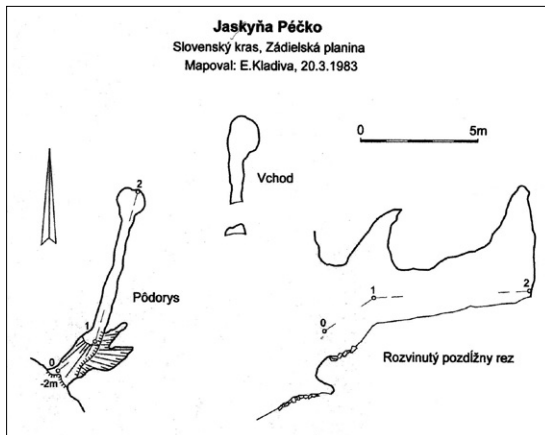
Vchod: je v tvare zvislej elipsy 3×1 m, na báze zúženej na 0,5 m. 1,5 m pod vchodom je v mimo vchodu v skalnej stene vytvorená kryogénna kaverna $1 \times 0,6$ m (v \times š).

Vchod jaskyne je exponovaný v smere 213° . **Výplň:** počvu tvorí ostrohranná sutina v drobnej frakcii v zmesi s drobnozrnným sedimentom rozpadnutej horniny. Výzdobu tvoria suché plastické sintre vyhojujúce puklinu a vo vstupe pizolitické sintrové formy. **Náčrt genézy:** vstupná časť je modelovaná kryogénne. Predovšetkým tento proces a jeho dôsledok – vypadávanie materiálu – sa podpísal pod habitus jaskyne. Korózia pôsobila len nevýrazne. **Iné:** steny sú suché. Lokalita slúži ako hibernačné refúgium netopierov.

Dĺžka jaskyne: $B_3/9$ m (E. KLADIVA, 1983, 1992)

Literatúra a nepublikované zdroje: KLADIVA, E: (1983), ERDŐS, M. (1990), KLADIVA, E: (1992), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Prístupová cesta vedie od parkoviska pred ústím doliny k 1. mostu už v doline. Tesne pred mostom je po pravej strane cesty

Péčko – vchod. Foto: G. Lešínský

lúčka s ohniskom. Do krovin východného svahu planiny odtiaľ vchádza serpentínou do svahu malý chodník, ktorý vzápätí vyústi v päte mohutného sutinového poľa obrovského žľabu. Priamo po sutinovom poli treba vystúpať až k miestu, kde sa žľab vetví (v hornej 1/3 svahu). Postupovať treba (aspoň na dohľad) popri ľavej stene pravej vetvy až k mohutnému portálu **Kozej jaskyne** a od nej pokračovať 17 m v smere 78° až ku vchodu hľadanej jaskyne. Vchod do nej sa otvára 1,5 m nad bázou skalnej steny, v ktorej čele (z **J**) sa jaskyňa vytvorila. Od skalného zubu na konci navigujúcej steny, za ktorým sa dvíha prudký žľab až k okraju planiny pod borovicovým lesíkom **JZ** od kóty 601 m n. m., je jaskyňa vzdialená 10 m v smere 343°. Od konca uvedeného lesíka je možné týmto prudkým žľabom zostúpiť popri pravej stene až k uvedenému zubu, za ktorým stena ďalej pokračuje. V okolí vchodu jaskyne je mohutné balvanovité more porastené nízkou krovinatou vegetáciou a javormi poľnými a hrabmi.

Poznámka: pohyb v prístupovom žľabe z doliny ohrozuje osoby v doline.

KOZIA JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: odnepamäti známa jaskyňa, E. Kladiava

(i. i./ICO: **ZP-4** /sensu M. ERDŐS, 1990/)

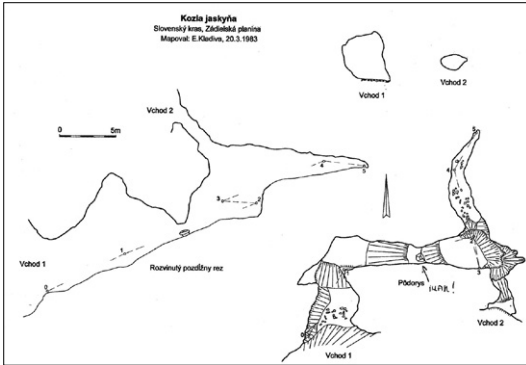
synonymá: *Juhász barlang, Juhász(-)lyuk pri Kostrovej, Bobková jaskyňa, Pastierska jaskyňa* kataster: *Zádiel (Zádielska tiesňava)*; ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: 426 m (E. KLADIVA, 1983)

korózne-kryogénna jaskyňa

Morfológia: jaskyňa tvorí mierne stúpajúca, zakrivená eufotická chodba, ktorá ústi za zníženým prechodom (1,2 m) do siene 4 × 3 × 10 m (d × š × v). V strope siene vybieha komín, ktorý ústi vysoko v skalnej stene (+10 m). Je prielezny. Naproti komínu sa na „galérii“, resp. skalnom stupni s výškou 3,5 m nachádza nízka, približne 7 – 8 m dlhá chodba orientovaná na **S**. Vchod je pomerne veľký, portálovitý, má polkruhový tvar s rozmermi 5,5 × 4 m (š × v). Exponovaný je na **J**. **Výplň:** počva je prašná a v zmesi so sutinou rôznej frakcie; v prevažnej miere ju tvorí splavená terra rossa. Jej mocnosť je malá, do 0,5 m sa nachádza skalný podklad (vo vstupnej časti). Sintre sú sporadické, vznik pizoidných výrastkov súvisí pravdepodobne s intenzívnou cirkuláciou v tejto dynamickej jaskyni (2 vchody; tlakový gradient). **Náčrt genézy:** jaskyňa vznikla spolupôsobením viacerých faktorov: kombináciou kryogénneho zvetrávania a korózie atmosférickými vodami. **Iné:** jaskyňa je suchá. Významné zimovisko netopierov. Archeologické nálezy.

Dĺžka/hĺbka jaskyne: B₃/38 m; +15 m (KLADIVA, 1992)

Kozia jaskyňa – vchod. Foto: G. Lešínský

Poznámka: pohyb v prístupovom žľabe vzhľadom na zosúvanie sutinového mora ohrozuje osoby pohybujúce sa v doline.

ZÚŽENÁ JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni. E. Kladiva (i. i./IČO: ZP-5 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

synonymá: Zúžená (ZP-5), Zúžená jaskyňa – pri Kostrovej kataster: Zádiel (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: 425 m

kryogénno-korózna jaskyňa

Morfológia: jaskyňu tvorí jednoduchá chodba s nevýrazným ohraničením vchodu v abri. Chodba sa v zadnej časti zužuje, pričom klesá i strop a končí sa neprieleznou kavernou. Vo vchode je vykopaná archeologická sonda (3 × 1,5 × 0,5 m /h/). **Vchod:** je nevýrazne čitateľný v abri (7 × 3 m), má tvar ukloneného nepravidelného trojuholníka so stranami 5,5 × 2,5 m (v × š), pričom jeho prepona je určená smerom 24° – 204°. Vchod je exponovaný v smere 282°. **Výplň:** počvu tvorí hlina v zmesi s gravitačným opadom rôznej frakcie. Výzdobu reprezentujú zvetrané sintrové náteky s drobnými hrádzkami a výrastkami pizolitického sintra vo vchode jaskyne. **Náčrt genézy:** súčasnú podobu jaskyne podmienilo predovšetkým kryogénne zvetrávanie. Korózia vzniknuté tvary vyhladila. **Iné:** E. KLADIVA (1992) upozorňuje na množstvo osteologického materiálu v sedimentoch dna aj na zrútenú archeologickú sondu pod S stenou.

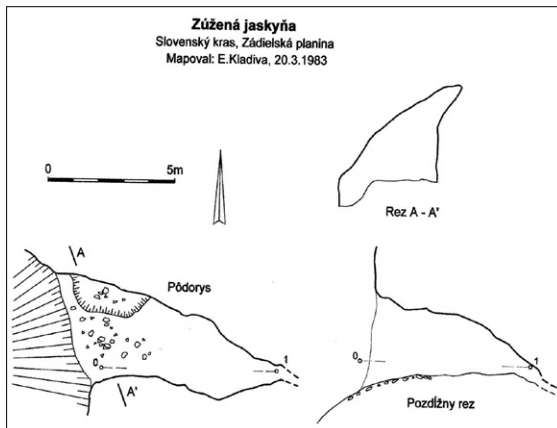
Dĺžka jaskyne: B₃/8 m (E. KLADIVA, 1983, 1992)

Literatúra a nepublikované zdroje: KLADIVA, E. (1983), ERDŐS, M. (1990), KLADIVA, E. (1992), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Prístupová cesta vedie od parkovis-

Literatúra a nepublikované zdroje: ERDÉLYI, P. et FECSU, L. (1983), KLADIVA, E. (1983) KLADIVA, E. (1992), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Prístupová cesta vedie od parkoviska pred ústím doliny k 1. mostu už v doline. Tesne pred mostom je po pravej strane cesty lúčka s ohniskom. Do krovin východného svahu planiny odtiaľ vchádza serpentínou do svahu malý chodník, ktorý vzápätí vyústi v päte mohutného sutinového poľa obrovského žľabu. Priamo po sutinovom poli treba vystúpať až k miestu, kde sa žľab vetví (v hornej 1/3 svahu). Postupovať popri ľavej stene pravej vetvy (aspoň na dohľad) až k mohutnému portálu **Kozej jaskyne**. Vchod je situovaný na skalnej terase, +2 m nad bázou skalnej steny s orientáciou V-Z. Prístup k jaskyni je možný i z planiny – od borovicového lesíka (JZ od k. 601 m n. m.) prudkým žľabom, pričom navigujúcou je pravá strana (stena) žľabu. V okolí rastie hustý krovinatý porast.

Zúžená jaskyňa – vchod. Foto: J. Psotka

ka pred ústím doliny k 1. mostu už v doline. Tesne pred mostom je po pravej strane cesty lúčka s ohniskom. Do krovin východného svahu planiny odtiaľ vchádza serpentínou do svahu malý chodník, ktorý vzápätí vyústi v päte mohutného sutinového poľa obrovského žľabu. Priamo po sutinovom poli treba vystúpať až k miestu, kde sa žľab vetví (v hornej 1/3 svahu). Postupovať veľmi strmou a miestami exponovanou lavou vetvou až úplne k jej záveru pod skalnú stenu, kde sa nachádza veľký vchod do **Kostrovej jaskyne**. Jaskyňa sa nachádza v azimute 135° a vzdialenosti 20 m v prevýšení $+1,5$ m vzhľadom na Kostrovú jaskyňu. Situovaná je vo V skalnej stene v závere žľabu.

Poznámka: výstup úpätným sutinovým poľom ohrozuje chodcov v doline (zosúvajúce sa balvany a kamene). Exponovaná vetva prístupového žľabu je zasa silne porastená trnistými krovinami a hrozí tam pošmyknutie a ťažký pád.

ORLIA DIERA

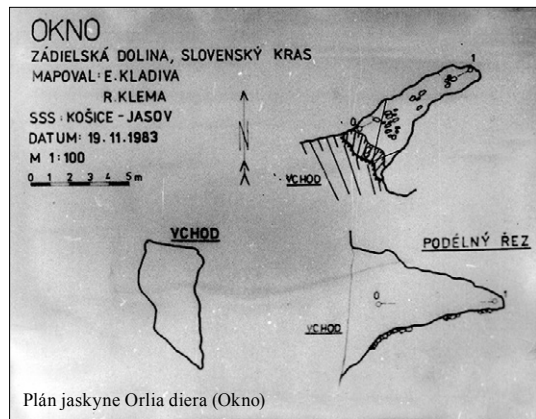
Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: odnepamäti známa jaskyňa, E. Kladiava (i. i./ICO: ZP-6 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

synonymá: Sas-lyuk, [Jaskyňa] Okno

kataster: Zádiel (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: 470 m

rútivo-kryogénno-korózna jaskyňa (E. KLADIVA, 1983)

Plán jaskyne Orlia diera (Okno)

Upravený popis podľa E. KLADIVU (1983, 1992):

Morfológia: jaskyňa tvorí horizontálna chodba vysoká približne 2 m, s polkruhovitým profilom smerujúca na SV. Strop postupne s narastajúcou dĺžkou jaskyne klesá pod úroveň dna. V chodbe je dno horizontálne, v úrovni vchodu sa však prudko zvažuje smerom von. Z vonkajšej strany ho ohraničuje kolmá stena. **Výplň:** dno tvorí hlinito-piesčitý sediment v zmesi so sutinou rôznej frakcie.

Iné: do 80. rokov hniezdisko krkavca čierneho (*Corvus corax*).

Dĺžka jaskyne: B₃/7 m (E. KLADIVA, 1983)

Literatúra a nepublikované zdroje: SCHOLTZ, A. (1888) SIEGMETH, K. (1891) KLADIVA, E: (1983) (E. KLADIVA, 1983), ERDŐS, M. (1990), KLADIVA, E: (1992), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Prístupová cesta vedie od parkoviska pred ústím doliny k 1. mostu už v doline. Tesne pred mostom je po pravej strane cesty lúčka s ohniskom. Do krovín východného svahu planiny odtiaľ vchádza serpentínou do svahu malý chodník, ktorý vzápätí vyústi v päte mohutného sutinového pola obrovského žľabu. Priamo po sutinovom poli treba vystúpať až k miestu, kde sa žľab vetví (v hornej 1/3 svahu). Postupovať veľmi strmou a miestami exponovanou ľavou vetvou až úplne k jej záveru pod skalnú stenu, kde sa nachádza veľký vchod do Kostrovej jaskyne. Jaskyňa je ťažko prístupná. Nachádza sa v masíve tzv. Orlej bašty. Z okraja planiny pri kóte 601 m n. m. treba zľaniť na Z, resp. horolezeckým výstupom so záveru žľabu s Kostrovou jaskyňou vystúpať +50 m a približne 30 m traverzovať dolava.

ZÁDIELSKA TIESŇAVA VII

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

(i. i./ICO: ZP-7 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

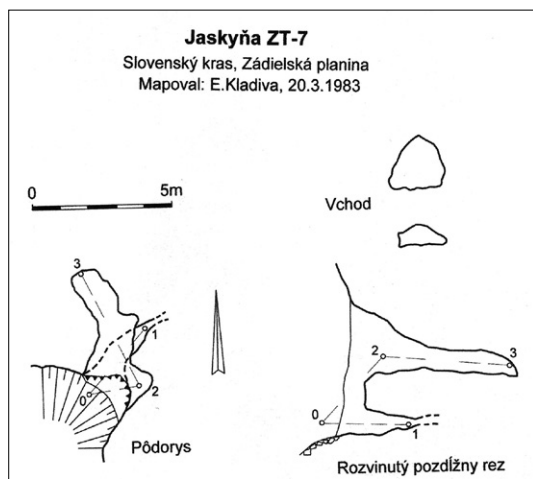
synonymá: Jaskyňa vpravo od Kostrovej, ZP-7

kataster: Zádiel (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: 426 m (E. KLADIVA, 1983)

korózne-kryogénna jaskyňa

Morfológia: ide o dve vzájomne nad sebou výškovo situované kaverňy. Priestory sú súčasťou fotické; tvoria ich morfológicky jednoduché, krátke chodby. Vchod

spodnej kaverňy je kryogénne postihnutý; má parametre 1,3 × 1,2 m (š × v) a uklonený trojuholníkový tvar. Vchod vrchnej kaverňy má rozmery 1,2 × 1,4 m a je založený na výraznej uklonenej poruche. **Výplň:** výzdoba je málo vyvinutá, má charakter pizolitických sintrov. Počvu v spodnej kaverne tvorí hrabanka a kamenistá sutina, horná má skalné dno a súčasť sutinovú vložku. **Iné:** v ústí horného vchodu vyrastá mladý jaseň.

Dĺžka jaskyne: B₃/6 m (E. KLADIVA, 1983),

Literatúra a nepublikované zdroje: (E. KLADIVA, 1983), ERDŐS, M. (1990), KLADIVA, E (1992), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Prístupová cesta vedie od parkoviska pred ústím doliny k 1. mostu už v doline. Tesne pred mostom je po pravej strane cesty lúčka s ohniskom. Do krovín východného svahu planiny odtiaľ vchádza serpentínou do svahu malý chodník, ktorý vzápätí vyústi v päte

Zádielska tiesňava – vchod. Foto: J. Psoťka

mohutného sutinového poľa obrovského žlabu. Priamo po sutinovom poli treba vystúpať až k miestu, kde sa žlab vetví (v hornej 1/3 svahu). Postupovať veľmi strmou a miestami exponovanou ľavou vetvou až úplne k jej záveru pod skalnú stenu, kde sa nachádza veľký vchod do Kostrovej jaskyne. Jaskyňa sa nachádza v azimute 84° a vzdialenosti 6 m v prevýšení +2 m (spodný vchod), resp. +4 m (horný vchod) vzhľadom na Kostrovú jaskyňu. Situovaná je presne v úpätí skalnej steny, ktorá tvorí najvyšší bod (záver) žlabu. Poznámka: výstup úpätným sutinovým poľom ohrozuje chodcov v doline (zosúvajúce sa balvany a kamene). Exponovaná vetva prístupového žlabu je zasa silne porastená trnistými krovinkami a hrozí tam pošmyknutie a ťažký pád.

KOSTROVÁ JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: odnepamäti známa jaskyňa, G. Stibrányi, st., E. Kladiva

(i. i./**ĽO: ZP-8** /sensu M. ERDŐS, 1990/)

kataster: *Zádiel (Zádielska tiesňava)*; ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: 423 m (E. KLADIVA, 1983)

korózne-kryogénna jaskyňa

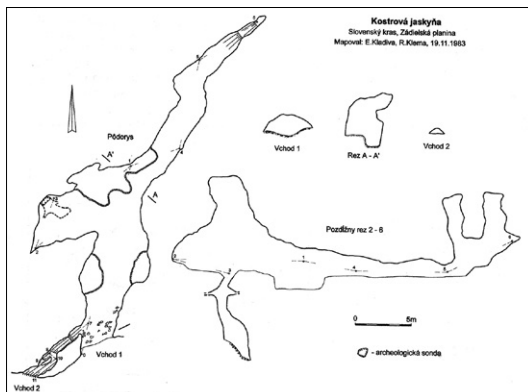
Morfológia: jaskyňu tvorí vstupná chodba, hlavná sieň, priepasť a prechodová chodba (v: 1,2 m; d: 15 m) do puklinovitej chodby. Vstupné partie sú suché, vlhké sú priepasť (-8 m), prechodová a puklinovitá chodba. Sieň je vysoká 9 m; 2 komíny sú vysoké 8 m (E. KLADIVA, 1983). Priestory sú dostatočne rozmerovo presvetlené pre vzpriamený pohyb. Ich výšková nerovnomernosť je determinovaná tým, ktorá porucha sa kde dominantne uplatňuje. Vstupnú fáciu výrazne zasiahli archeologické sondy. **Vchod:** je polkruhový s výklenkom na **Z**; má rozmery 4,5 × 2,2 m (š × v) a pri báze jeho tvar ovplyvnila archeologická sonda. Výplň:

počvu tvorí splavená hlina v zmesi s opadom rôznej frakcie. **Náčrt genézy:** rozšírenie jaskynného priestoru podmienilo intenzívne mrazové zvetrávanie a korózia. **Iné:** Významná archeologická lokalita (kultúrová jaskyňa). Výskum tu vykonával napr. G. Stibrányi st. a KA PF UK Bratislava v rokoch 1973 – 1974 (neolit; doba bronzová /bukovohorská a kyjatická kultúra/; E. KLADIVA, 1992; P. BELLA et P. HOLÚBEK, 1999). Jaskyňa bola v roku 1979 vyhlásená za chránený prírodný výtvor.

Dĺžka/hĺbka jaskyne: B₃/60 m; -8 m (KLADIVA, 1983, 1992)

Literatúra a nepublikované zdroje: BÁRTA, J. (1975) ERDÉLYI, P. ET FECSU, L. (1983) KLADIVA, E: (1983) KLADIVA, E: (1992), LEŠINSKÝ, G. (2002).

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Prístupová cesta vedie od parkoviska pred ústím doliny k 1. mostu už v doline. Tesne pred mostom je po pravej strane cesty

Kostrova jaskyňa – vchod. Foto: G. Lešínský

lúčka s ohniskom. Do krovín východného svahu planiny odtiaľ vchádza serpentínou do svahu malý chodník, ktorý vzápätí vyústi v päte mohutného sutinového poľa obrovského žľabu. Priamo po sutinovom poli treba vystúpať až k miestu, kde sa žľab vetví (v hornej 1/3 svahu). Postupovať veľmi strmou a miestami exponovanou ľavou vetvou až úplne k jej záveru pod skalnú stenu, kde sa nachádza veľký vchod do Kostrovej jaskyne.

Poznámka: výstup úpätným sutinovým poľom ohrozuje chodcov v doline (zosúvajúce sa balvany a kamene). Exponovaná vetva prístupového žľabu je zasa silne porastená trnistými krovinami a hrozí tam pošmyknutie a ťažký pád.

TRNISTÁ JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. KLADIVA

(i. i./ICO: ZP-9 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

synonymá: Trnitá, ZP-9

kataster: Zádiel (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: 420 m

rozsadlinovo-kryogénno-korózna jaskyňa

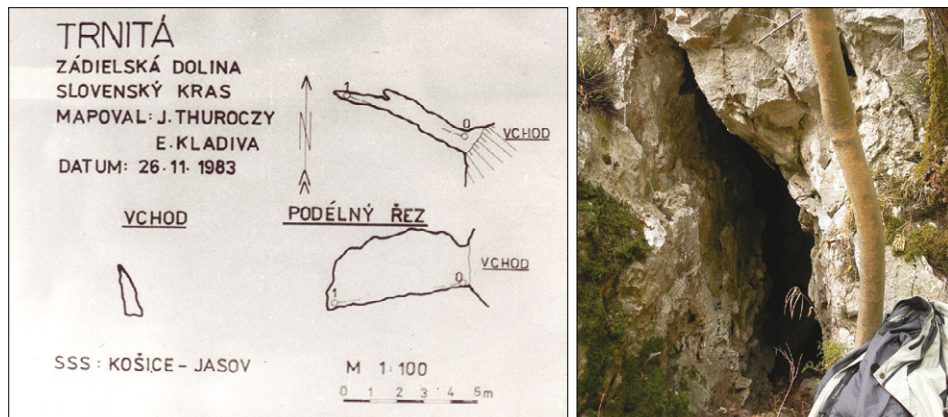
Morfológia: jaskyňu tvorí jednoduchá chodba s azimutom 294°, vysoká približne 1,7 m, ktorá je úzka, klesajúca a približne 2 m od vchodu sa vetví do nepriehľadných úžin.

Vchod je úzky, trojuholníkovitý, (vo vrchole prechádza do vyznievajúcej poruchy), s rozmermi 1,6 m × 0,5 m (v × š). Expozícia: 114°. **Náčrt genézy:** jaskyňa sa vytvorila kombináciou korózie a kryogénneho zvetrávania. **Výplň** dna tvorí sutina rôznej frakcie. V jaskyni sa na stenách nachádzajú výrastky pizolitických sintrov. **Iné:** jaskyňa je eufotická. Vo vchode rastie mladý jaseň (*Fraxinus sp.*).

Dĺžka jaskyne: B₃/5 m (E. KLADIVA, 1983)

Literatúra a nepublikované zdroje: KLADIVA, E. (1983), ERDŐS, M. (1990), KLADIVA, E. (1992), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Prístupová cesta vedie od parkoviska pred ústím doliny k 1. mostu už v doline. Tesne pred mostom je po pravej strane cesty lúčka s ohniskom. Do krovín východného svahu planiny odtiaľ vchádza serpentínou do svahu malý chodník, ktorý vzápätí vyústi v päte mohutného sutinového poľa obrovského žľabu. Priamo po sutinovom poli treba vystúpať až k miestu, kde sa žľab vetví (v hornej 1/3 svahu). Postupovať veľmi strmou a miestami exponovanou ľavou vetvou až úplne k jej záveru pod skalnú stenu, kde sa nachádza veľký vchod do Kostrovej jaskyne. Jaskyňa sa nachádza v azimute približne 60° a vzdialenosti približne 20 m v prenížení -5 m vzhľadom ku Kostrovej jaskyni. Jaskyňa sa nachádza Z od dna žľabu (prístupového

Trnitá jaskyňa – vchod. Foto: G. Lešinský

chodníka), približne v jeho úrovni. Vchod je situovaný v **Z** stene mohutného rebra tvoriaceho **Z** stenu prístupového žľabu.

Poznámka: výstup úpätným sutinovým poľom ohrozuje chodcov v doline (zosúvajúce sa balvany a kamene). Exponovaná vetva prístupového žľabu je zasa silne porastená trniskými krovinami a hrozí tam pošmyknutie a ťažký pád.

OHNISKO

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

(i. i./IČO: ZP-10 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

synonymum: *Ohnište*

kataster: *Háj (Zádielska tiesňava)*; ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: *B/432 m*

korózne-kryogénna jaskyňa

Morfológia: Jaskyňa tvorí nevel'ká dómovitá kaverna s perforovaným stropom (s 2 kominami, korózne rozšírenými). Jaskynný priestor je horizontálny. Vchod: dvojité; I.: má elipsoidný tvar, 2,5 × 1 m (š × v), resp. II.: trojuholníkovitý, 0,7 × 0,8 m. Prevýšenie vchodu II. voči vchodu I. je približne 0,5 m. **Výplň dna** tvorí zverou udupaná, prašná hlina. Jaskyňa je bez výzdoby. **Náčrt genézy:** jaskyňa sa vytvorila kombináciou korózie a kryogénneho zvetrávania. **Iné:** jaskyňa je fotická, môže slúžiť ako refúgium (nájdene stopy vysokej zveri). Podľa E. KLADIVU (1983) sa vo výške 6 m nad jaskyňou nachádza korózne rozšírená porucha široká 0,7 m a vysoká 2,5 m, ktorá pokračuje približne 6 m do masívu, kde vyznieva.

Dĺžka jaskyne: $B_3/3$ m (E. KLADIVA, 1992)

Literatúra a nepublikované zdroje: KLADIVA, E. (1983, 1992), ERDŐS, M. (1990), LEŠINSKÝ, G. (2002)

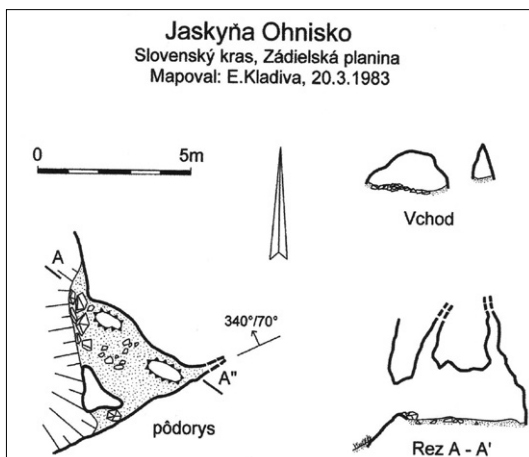
Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Od **S** konca obce vedie prístupová cesta do Zádielskej doliny po asfaltovej ceste k druhému mostu od parkoviska pred vchodom do doliny. Od mosta treba vyjsť po spádnicu do **V** svahu doliny a sledovať **S** okraj skalného hrebeňa, tiahnuceho sa po spádnicu. približne 80 m nad cestou sa od žľabu približne na **JV** dá prejsť popri skalnej stene po strmom trávnatom brehu až k jej päte, kde sa otvor jaskyne nachádza na **Z** úpäti skalnej mohutnej skalnej steny. Ku vchodu je od hrebeňa veľmi strmý prístup. V okolí je viac-menej krovinatý porast.

ČERVENÁ JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

(i. i./IČO: ZP-11 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

kataster: *Háj (Zádielska tiesňava)*; ZM 10: 37-41-08

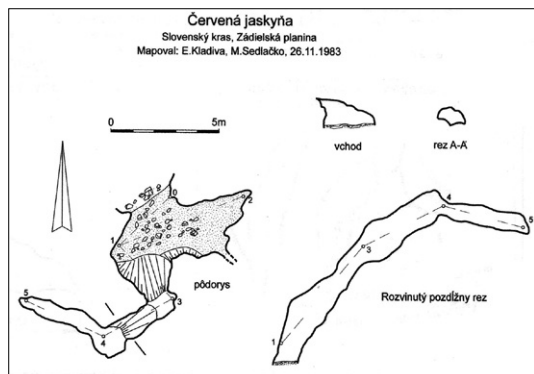

Ohnisko – okolie vchodu. Foto: G. Lešinský

nadmorská výška: *B/400 m* (E. KLADIVA, 1983)

korózne-kryogénna jaskyňa

Morfológia: Jaskyňa tvorí dómovitá, sčasti fotická kaverna s hladkými stenami. Pôdorys je elipsovitý. Z dómu vybieha na **JV** korózne rozšírený komín, ktorý sa vytvoril v priestore predisponujúcej uklonenej poruchy. Vchod má tvar ukloneného, približne rovnoramenného trojuholníka ($2 \times 1,4 \text{ m}$ /š × v/) exponovaného na **S**. **Výplň** dna tvorí prašná červenohnedá terra rossa.

Červená jaskyňa – interiér. Foto: G. Lešinský

ny, ktorá tvorí záver žľabu, je vzdialená približne 100 m. V okolí rastú ojedinelé buky. Sutinové pole pokrýva ostrovčekovite krovinná etáž.

PRAŠNÁ JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

(**i. i./ICO:** **ZP-12** /sensu M. ERDŐS, 1990/)

kataster: *Háj (Zádielska tiesňava)*; ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: *A/385 m* (n. v. podľa E. KLADIVU /430 m/ nezodpovedá faktu, že lokalita leží výškovo pod úrovňou vchodu Červenej jaskyne)

erózne-korózne-kryogénna jaskyňa

Morfológia: jaskyňu tvorí subhorizontálna, mierne stúpajúca chodba prerušená mohutným závalom blokov. Jaskyňa je v senilnom štádiu vývoja. Vchod je elipsovitý, uklonený, má rozmery 4 m (š) × $1,7 \text{ m}$ (v); je výrazne zvetraný, resp. kryogénne postihnutý; expozícia: **JZ**. **Výplň:** na stenách vnútornej fácie jaskyne sú zvetrané sintrové náteky a výrastky pizolitických sintrov. **Náčrt genézy:** na speleogenéze sa v tomto prípade pravdepodobne podieľala i erózna činnosť nevelikého sezónneho toku (z topiaceho snehu), vo všeobecnosti však jaskyňa vznikla v dôsledku kombinovaného procesu erózne-korózne-kryogénnej modelácie. Medzi dvomi „galériami“ (skalnými rímsami) sa vytvoril

Výzdobu reprezentujú pizolitické sintrové formy. **Náčrt genézy:** jaskyňa sa vytvorila vyplavovaním, vypadávaním a evakuáciou zvetralín. Jej súčasnú podobu domodelovali korózne pôsobiace atmosférické vody. **Iné:** jaskyňa je vlhká, fotická

Literatúra a nepublikované zdroje: KLADIVA, E. (1983), KLADIVA, E. (1992), ERDŐS, M. (1990), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Od **S** konca obce vedie prístupová cesta do Zádielskej doliny po asfaltovej ceste k druhému mostu od parkoviska pred vchodom do doliny. Od mosta treba vyjsť po spádnicu do **V** svahu doliny a sledovať **S** okraj skalného hrebeňa, tiahnuceho sa po spádnicu. približne 120 m nad cestou sa pohybujeme už popri mohutnej skalnej stene, ktorá tvorí **J** okraj mohutného žľabu so sutinovým poľom. Popri tejto stene dôjdeme priamo ku vchodu **Červenej jaskyne**, ktorá je situovaná v päte skalnej steny. Od skalnej ste-

dnes hlinou zasedimentovaný kanál.
Iné: jaskyňa je fotická, archeologic-
ky bezvýznamná vzhľadom na svoju
expozíciu v skalnej stene (+2 m nad
jej bázou).

Dĺžka/hĺbka jaskyne: B₃/12 m;
+4 m (E. KLADIVA, 1992)

**Literatúra a nepublikované zdro-
je:** KLADIVA, E. (1991), ERDŐS, M.
(1990), KLADIVA, E. (1992), LEŠINSKÝ,
G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom
je obec Zádiel. Od S konca obce ve-
die prístupová cesta do Zádielskej
doliny po asfaltovej ceste k druhému
mostu od parkoviska pred vchodom
do doliny. Od mosta treba vyjsť po
spádnici do V svahu doliny, približ-
ne do 1/3 mohutného žľabu so sutino-
vým poľom a sledovať jeho S okraj.
Jaskyňa sa nachádza približne 10 m
nad dnom žľabu, v jeho S stene, pri-
bližne 2 m nad jej úpätím. Okolie je
husto porastené krovinnou etážou.
Vchod nemusí byť zreteľne viditeľný
od dna žľabu. Je situovaný približne
medzi úrovňami j. Ohnisko a Červe-
nej j., avšak na opačnej strane žľabu.

IDA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

(i. i./ICO: ZP-13 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: A/560 m (G. Lešinský, 2016)

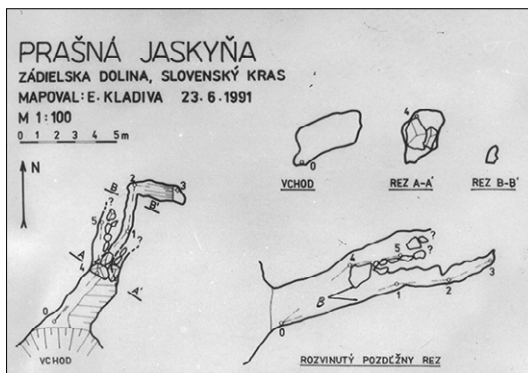
kryogénno-korózna jaskyňa

Morfológia: jaskyňu tvorí (pokiaľ ide o celkový habitus) rôznou kombináciou proce-
sov rozšírená diskontinuita, resp. (v pôdorysnom zobrazení) priama, pri báze zúžená
chodba (0,1 – 0,15 m), vyklíňujúca sa smerom nadol. J stenu tvorí veľké tektonické
zrkadlo. Strop je relatívne vysoký (+7 m vzhľadom na bázu vchodu), je však užší (1 m),
členitý, kryogénne premodelovaný, ostré hrany a výstupky zotrela korózne pôsobenie
atmosférických vôd. Skalné dno. Jaskyňa je suchá, fotická, s lokálnou cirkuláciou vzdu-
chu. Vchod je zatlačený v portálovitomabri 6 m × 6 m expozične nesúhlasne (vchod:
171°;abri: 126°) a má rozmery 1 m (š.) × 3 m (v.). Časť vchodu sa zrútila a tvorí skalné
plató pod previsom. **Výzdoba:** v závere jaskyne sa vyvinuli sintrové hrádzky, podľa
E. KLADIVU (1983) v tom čase s výskytom jaskynných perál. Inak lokálne dominujú pizo-
litické útvary. **Náčrt genézy:** lokalita sa vyvinula postupným kryogénnym zvetrávaním
nadložnej horniny, jej následným rútením, evakuáciou zvetralín z jaskyne a koróznym
domodelovaním do súčasnej podoby.

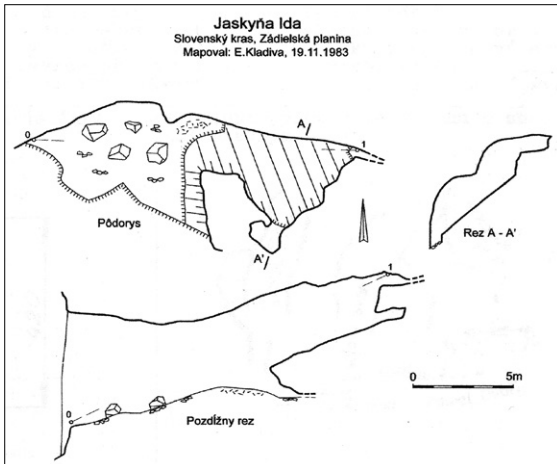
Dĺžka jaskyne: B₃/12 m; +7 m (E. KLADIVA, 1992)

Literatúra a nepublikované zdroje: KLADIVA, E. (1983), ERDŐS, M. (1990), KLADIVA, E.
(1992), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: prístup k jaskyni je od k. 601 m n. m. (Zádielsky kameň) na JZ okraji

Prašná jaskyňa – vchod. Foto: G. Lešinský

Jaskyňa – vchod. Foto: J. Psočka

planiny. Od kóty treba pokračovať 120 m na SSZ až k vyústeniu lesom i vysokým bylinným porastom zarasteného strmého žľabu. Popri výraznej S stene žľabu treba opatrne zostúpiť popri Sokolej priepasti približne –35 m dolu po strmom svahu až k jaskyni s mohutným vchodom. +10 m nad vchodom jaskyne je príkry zráz, ktorý treba obísť z J!

PRIEPASŤ NA KÓTE [601 m n. m., Zádielsky kameň]

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

(i. i./ICO: ZP-14 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

synonymá: *Priepasť na kóte, Priepasť na Zádielskom kameni, Priepasť na kóte 601*

kataster: *Háj*; ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: B₃/600 m

korózna [vertikálna] jaskyňa

Morfológia: jedinú priepasť na ZP tvorí nevetvená šachta s viacerými korózne rozšírenými výklenkami. Steny sú kompaktné, prekryté mocnými vrstvami sintra. Ústie, ktoré je vytvorené relatívne v kompaktnej hornine, má parametre 4,1 m × 2,6 m, je elipsovitého prierezu a v –1 m sa zužuje na profil svetlosti 1 m v smere predisponujúcej poruchy.

Výplň: chemogénnu, sintrovú výplň reprezentujú predovšetkým mocné vrstvy často rekrytalizovaných sintrov na stenách celej priepasti, ktoré sa formujú viac-menej do nátekových foriem červenej, hnedej, okrovej i belavej farby. Sintre sú v prevažnej miere poškodené nárazmi v dôsledku z povrchu hádzaných kameňov návštevníkmi planiny. Dno tvorí balvanovitý zával, ktorého mocnosť závisí od prolongácie jaskyne (v minulosti –34 m), resp. na jej zahadzovaní (súčasnosc).

Náčrt genézy: dnes senilná priepasť sa vytvorila koróznou činnosťou atmosférických vôd vertikálne cirkulujúcich pozdĺž zvislej poruchy. **Iné:** priepasť bola v plnom profile vykopaná OS Košice-Jasov v 80. rokoch, pričom východisková hĺbka na začiatku prolongačných prác bola 2 – 4 m (M. Erdős, manuskript. záznam asi z r. 1983). Práce boli z úradnej moci zastavené pre nevyjasnenie deponovania sutiny z priepasti. Prolongáciu

Priepasť na kóte – okolie. Foto: J. Psočka

vykonávali jaskyniari na základe predpokladu výskytu lokálneho jaskynného systému v úrovni o približne –190 m nižšie ležiacej jaskyne Erňa. Genéza tohto reliktu je však nejasná (pozri V. CÍLEK et J. BEDNÁŘOVÁ, 1993). Nejasný je i pôvod sutín, ktoré pôvodne takmer v plnom profile vyplňali priepasť. Čiastočne ide pravdepodobne o autochtónny opad v dôsledku rútenia v tejto senilnej jaskyni *in situ* a istú časť môže tvoriť i materiál umelo nahádzaný z bližšie nedefinovateľných dôvodov do priepasti z okolia ľudmi v bližšie neurčenom období (comp. G. LEŠINSKÝ, 1998).

Hĺbka jaskyne: B₂/-21,5 m (G. Lešinský et M. Horčík, 2000); hĺbka po skončení prolongácie –34 m (Š. Labuda, 2000 in verb.)

Literatúra a nepublikované zdroje: ERDŐS, M. (1990), CÍLEK, V. et BEDNÁŘOVÁ, J. (1993), KLADIVA, E. (1996), LEŠINSKÝ, G. (2015)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Turňa n. Bodvou. Odporúčaná prístupová cesta k jaskyni sa začína na **S** konci obce, pri križovatke Turňa – Háj, odkiaľ je potrebné vystúpať po modrej turistickej značke úvozom na Turniansky hradný vrch, kde sa cesta vetví na vrchol kopca s hradnou zrúcaninou, resp. na vetvu modro značkovanú, ktorá vedie do sedla medzi hradným vrchom a planinou. Po tomto turistickom chodníku treba vystúpiť za sedlom po úbočí planiny až na jej povrch (plošinu), kde k priepasti navigujeme opäť po modrej značke. Chodník vystúpa až na riedko borievkami porastenú kótu 601 m n. m. so signalizačnou červeno-bielou tyčou, v bezprostrednej blízkosti ktorej je mohutný drevený náučný panel. Priamo od kóty sa priepasť nachádza len 5,5 m v smere 325°, resp. 3 m od modro značkovaného prístupového turistického chodníka. Nad ústím priepasti rastie nízka, zakrpatená čerešňa a ružový ker. V blízkosti priepasti sú mohutné haldy vyťaženého materiálu, pre ktoré bolo zakázané priepasť ďalej prolongovať a priamo pri ústí je trávou zarastený zreteľný val haldovaného materiálu.

JASKYŇA NAD SUTINOVISKOM I

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: P. Erdélyi a L. Fecsu

(i. i./ICO: ZP-15a /sensu ERDŐS, 1990/)

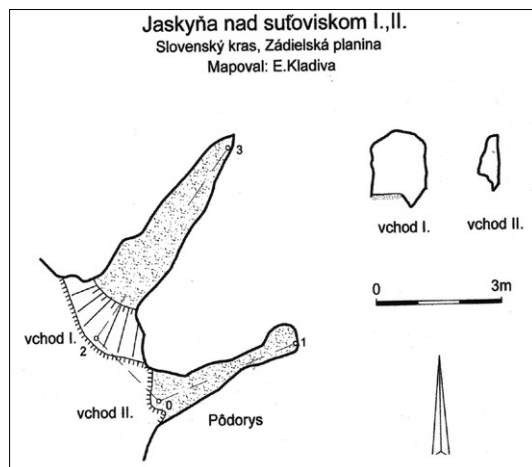
synonymá: Jaskyňa ZD I, Jaskyňa nad suťákom

kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: 380 m (P. ERDÉLYI et L. FECSU, 1983)

kryogénno-korózna jaskyňa

Morfológia: jaskyňu tvorí subhorizontálna chodbička so šírkou 1,5 m. Postupne sa zužuje, strop klesá. V zadnej časti sa vytvoril 1 m vysoký komín. Vchod: má srdcovitý tvar (1,2 m × 1,2 m) a je situovaný v SZ časti mohutného abri 8 m × 5,5 m (v × š), +4 m nad jeho bázou, v bezprostrednej blízkosti J. nad sutinoviskom II v spoločnom abri.

Jaskyňa nad sutinoviskom I – vchod.
Foto: G. Lešinský

Výplň: počva je tvorená mokrou hlinou. Pizolitické výrastky sú vyvinuté len v abri; samotná chodba jaskyne je bez výzdoby. **Náčrt genézy:** jaskyňa vznikla kryogénne v kombinácii s koróznym pôsobením atmosférických vôd.

Dĺžka jaskyne: B₂/5,5 m (G. Lešínský, 2000)

Literatúra a nepublikované zdroje: ERDÉLYI, P. et FECSU, L. (1983), KLADIVA, E. (1992), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Od S konca obce vedie prístupová cesta do Zádielskej doliny po asfaltovej ceste až do približne 1/3 doliny, kde po pravej strane cesty vystupuje vo svahu blízko dna doliny vápencový útvar Cukrová homoľa. Od najzápadnejšieho bodu CH treba vystúpať po sutinovom poli, kopírujúc stenu CH až k abri, ktoré sa nachádza 10 m nad cestou, približne 55 m J od CH, na konci sutinového poľa zvažujúceho sa od CH na JZ. Abri je dobre viditeľné priamo z cesty. Od jaskyne Malý previs sa hľadaná Jaskyňa nad sutinoviskom I nachádza v smere 120°, vo vzdialenosti 10 m a v prevýšení 5,5 m. Vchod do jaskyne je v skalnej stene, +4 m nad jej bázou, ktorá je zároveň bázou veľkého abri. V okolí rastie krovinatý porast pokrývajúci deluviálny plášť.

JASKYŇA NAD SUTINOVISKOM II

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: P. Erdélyi a L. Fecsu

(i. i./ICO: ZP-15b /sensu ERDŐS, 1990/)

synonymá: Jaskyňa ZD I, Jaskyňa nad suťákom

kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: 380 m (P. ERDÉLYI et L. FECSU, 1983)

kryogénno-korózna jaskyňa

Morfológia: jaskyňu tvorí úzka, nízka subhorizontálna puklinovitá chodbička, výrazne tektonicky predisponovaná. Vchod: elipsový tvar zvislo orientovaný, výrazne ovplyvnený dominantnou puklinou, ktorou v spodnej časti vchod zreteľne vyznieva. Parametre vchodu: 2,6 m × 1 m (v × š). Obrys vchodu sa nachádza v JZ časti abri, spoločného aj pre Jaskyňu nad sutinoviskom I, 1,5 m nad jeho bázou, resp. 2,5 m pod vchodom J. nad sutinoviskom I. **Náčrt genézy:** priestory jaskyne boli postupne modelované kryogénne v kombinácii s koróznym pôsobením atmosférických vôd. Dominantná porucha má pri báze abri šírku 0,25 m. **Iné:** jaskyňa má skalné dno. Jaskyňa je bez výzdoby.

Dĺžka jaskyne: B₂/4,5 m (Lešínský, 2000)

Literatúra a nepublikované zdroje: ERDÉLYI, P. et FECSU, L. (1983), KLADIVA, E. (1992), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Jaskyňa nad sutinoviskom II – vchod.
Foto: G. Lešínský

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Od S konca obce vedie prístupová cesta do Zádielskej doliny po asfaltovej ceste až do približne 1/3 doliny, kde po pravej strane cesty vystupuje v svahu blízko dna doliny vápencový útvar Cukrová homoľa. Od najzápadnejšieho bodu CH treba vystúpať po sutinovom poli, kopírujúc stenu CH až k abri, ktoré sa nachádza 10 m nad cestou, približne 55 m J od CH, na konci sutinového poľa zvažujúceho sa od CH na JZ. Abri je dobre viditeľné priamo z cesty. Od jaskyne Malý previs sa hľadaná Jaskyňa nad sutinoviskom I nachádza v smere 120°, vo vzdialenosti 12 m a v prevýšení 3 m. Vchod do jaskyne sa nachádza v skalnej stene, +1,5 m nad jej bázou, ktorá je zároveň bázou veľkého abri. V okolí rastie krovinatý porast pokrývajúci deluviálny plášť.

KRÁĽOVSKÁ JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: odnepamäti známa jaskyňa; G. Stibrányi, st.

(i. i./IČO: ZP-16 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

synonymá: *Király-barlang, Szádelői [bg.] barlang, jaskyňa pri Cukrovej homoli, Zádielska jaskyňa, Cisařská jeskyně*

kataster: *Háj (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08*

nadmorská výška: 420 m (P. ERDÉLYI et L. FECSU, 1983)

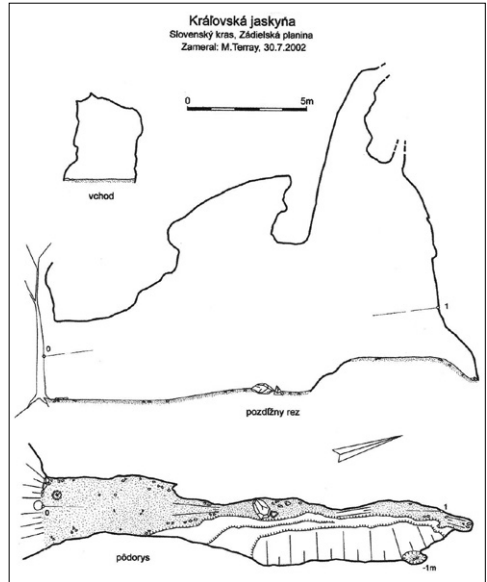
korózne-kryogénna jaskyňa

Morfológia: jaskyňu tvorí subhorizontálna chodba pri báze zúžená až na 0,1 m (skalný prah); za skalným prahom predisponujúca puklina i jaskyňa vyznievajú. Steny sú silne zbrázdené systémom korózne rozšírenej siete mikropuklín, sú suché a na výzdobu sterilné. Jaskynný priestor je hemifotický. Na V stene vo vstupnej fácií sa nachádza skalná galéria. V strope jaskyne sa vyskytujú korózne komíny. Nepravidelný gravitačný opad postihuje viac V stenu, čo jaskyni dáva charakteristický profil, uklonený mierne na V. Strop jaskyne s jej dĺžkou stúpa. Vchod je približne polkruhovitý, s rozmermi 2,8 m × 3,5 m (š × v), exponovaný na JZ. Výška priestorov približne 8 m od vchodu je približne 6 m. **Náčrt genézy:** jaskynné priestory boli modelované korózne, ich zväčšenie podmienilo kryogénne zvetrávanie. **Iné:** jaskyňa s historickým významom (údajný úkryt uhorského kráľa Bela IV.; archeologické nálezy (bukovohorská, pilinská a rímska kultúra /P. BELLA P. et HOLÚBEK, 1999, auct. J. Bárta/).

Dĺžka jaskyne: B₃/17 m (E. KLADIVA, 1992)

Literatúra a nepublikované zdroje: SCHOLTZ, A. (1888), SIEGMETH, K. (1891), ERDŐS, M. /ed./ (1960), STÁRKA, V. et BLAHA, L. (1956), ERDÉLYI, P. et FECSU, L. (1983), TERRAY, M: (1988), KLADIVA, E: (1992), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Odporúčaná prístupová cesta k jaskyni sa začína na S konci obce, odkiaľ je potrebné vystúpať asfaltovou cestou v Zádielskej doline až k skalnému útvaru Cukrová homoľa, ktorý sa nachádza na úpätí V svahu Zádielskej doliny. Vyšliapaným chodníkom vystúpame po spádnici zo S strany Cukrovej homole približne 35 výškových metrov, pričom k jaskyni navigujeme po vychodennom chodníku oblúkom S od masívu Cukrovej homole. Jaskyňa je sa nachádza v kompaktnej skalnej stene, ktorá lemuje v hornej časti S stranu žlabu ležiaceho S od CH. Od J. Cukrový tunel priamo v masíve Cukrovej homole leží **Kráľovská jaskyňa** v prevýšení približne 5 m a vzdialenosti približne 50 m S. V okolí rastie urastený bukovo-klenovo-hrabový les.

Kráľovská – vchod. Foto: J. Psočka

TUNEL POD CUKROVOU HOMOLEOU

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: P. Erdélyi a L. Fecsu, E. Kladiva

(i. i./ICO: ZP-17 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

synonymá: *Jaskyňa ZD 3, Cukrový tunel*

kataster: *Háj (Zádielska tiesňava)*; ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: *A/415 m*

abri; rozsadlinovo-kryogénna jaskyňa

Morfológia: jaskyňu tvorí jednoduchá horizontálna, zo **S** i z **J** otvorená chodba, ktorá prechádza masívom Cukrovej homole približne v tomto smere. Excentricky vzhľadom na **J** vchod sa otvára neďaleko neho tretí, úzky puklinovitý vchod. Morfologicky má hlavná chodba meandrovitý charakter, esovito sa ohýba, avšak jej vznik nesúvisí s činnosťou vodného toku. Je obojstranne prielezná, fotická. **Výplň dna:** počva je kamenistá, tvoria ju klasty gravitačného opadu. **Výzdobu** reprezentujú drobné výrastky pizolitických sintrov na **Z** stene vo výške približne 1,5 m, vznik bol podmienený pravdepodobne aericky (tunelový efekt). Ide drobné polguľovité formy so stopkou. **Vchod I:** tvar zaobleného trojuholníka má vstupné abri vysoké 10 m. Inak 1,2 m × 4,5 m (š × v); resp. 0,8 m × 4,5 m (**Vchod II**). **Náčrt genézy:** jaskyňa vznikla na rozsadline, ktorú podmienil gravitačný posun masívu Cukrovej homole do údolia. Lokalita bola kryogénne domodelovaná.

Dĺžka jaskyne: B₃/14 m (E. KLADIVA, 1992)

Literatúra a nepublikované zdroje: ERDÉLYI, P. et FECSU, L. (1983), TERRAY, M: (1988), KLADIVA, E: (1992), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Odporúčaná prístupová cesta k jaskyni sa začína na **S** konci obce, odkiaľ je potrebné vystúpať asfaltovou cestou v Zádielskej doline až k skalnému útvaru Cukrová homola, ktorý sa nachádza na úpätí **V** svahu Zádielskej doliny. Vyšliapaným chodníkom vystúpame po spádnici zo **S** strany Cukrovej homole približne 35 výškových metrov, pričom k jaskyni navigujeme oblúkom k masívu Cukrovej homole. Tesne pred **V** ukončením Cukrovej homole (prechod skalnej ihly to skalnatého sedla) sa priamo v päte jej **S** steny nachádza vchod do jaskyne. V okolí rastie urastený bukovo-klenovo-hrabový les.

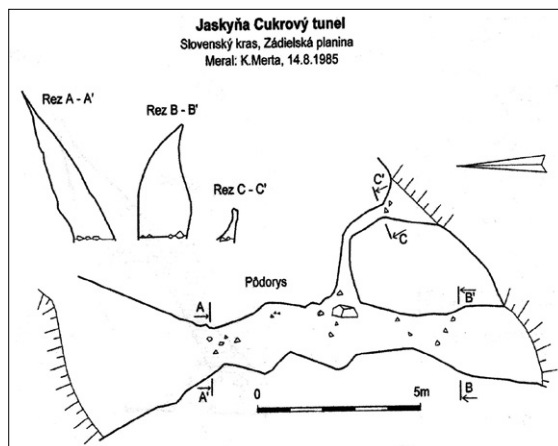
TROJIČKY I

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

(i. i./ICO: ZP-18a /sensu M. ERDŐS, 1990/)

synonymá: *Tri jaskynky v stene nad Cukrovou homolou, Tri jaskyne A, ZP-18a, /horná/*

kataster: *Háj (Zádielska tiesňava)*; ZM 10: 37-41-08

Tunel pod Cukrovou homolou – vchod. Foto: J. Psotka

nadmorská výška: A/500 m
korózna jaskyňa

Morfológia: jaskyňa tvorí relatívne krátka nečlenená, mierne stúpajúca suchá, fotická, rozmerovo málo svetlá chodba, situovaná v masíve skalnej steny, približne 3 m nad jej bázou. **Výplň** dna tvorí hlina; výzdobu zastupujú výrastky pizolitických sintrov. **Náčrt genézy:** jaskyňa sa vytvorila koróznou činnosťou atmosférických vôd. Jej časunú podobu ovplyvnilo i mrazové zvetrávanie. **Iné:** v zadnej časti chodby leží väčší balvan. K jaskyni je prístup len voľným lezením. Dominantná porucha je spoločná i pre jaskyňu Trojičky II.

Dĺžka jaskyne: B/6 m (E. KLADIVA, 1992)

Literatúra a nepublikované zdroje: ERDŐS, M. (1990), KLADIVA, E. (1992), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Odporúčaná prístupová cesta k jaskyni sa začína na **S** konci obce, odkiaľ je potrebné vystúpať asfaltovou cestou v Zádielskej doline až k skalnému útvaru Cukrová homola, ktorý sa nachádza na úpätí **V** svahu Zádielskej doliny. Vyšliapaným chodníkom vystúpame po spádnici zo **S** strany Cukrovej homole približne 35 výškových metrov, pričom k jaskyni navigujeme oblúkom k masívu Cukrovej homole. V ukončenie Cukrovej homole tvorí prechod skalnej ihly do skalnatého sedla, resp. svahu nad ním. Po skalnatom chrbáte nad sedlom treba vystúpať k obrovskému skalnému bloku vo svahu a nad ním navigovať pozdĺž **J** skalnej steny tvoriacej **J** okraj mohutného plytkého žľabu. Vystúpať popri nej je potrebné až k miestu, kde sa žľab zo **S** zúži až na 10 m. Odtiaľ krátko navigujeme k jaskyniam už smerom nadol popri stene **S** okraja žľabu. Stena **J** okraja žľabu sa nachádza od výklenku s jaskyňami po vrstevnici v smere 120° a vzdialenosti 20 m. Okolie je silno porastené nízkou vegetáciou a krovínami.

TROIČKY II

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

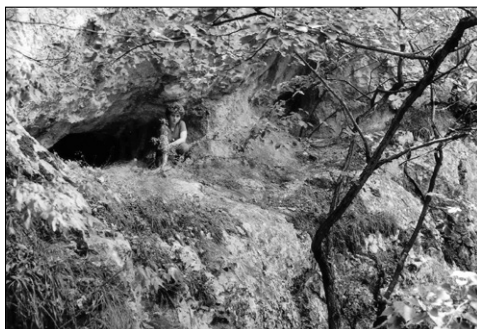
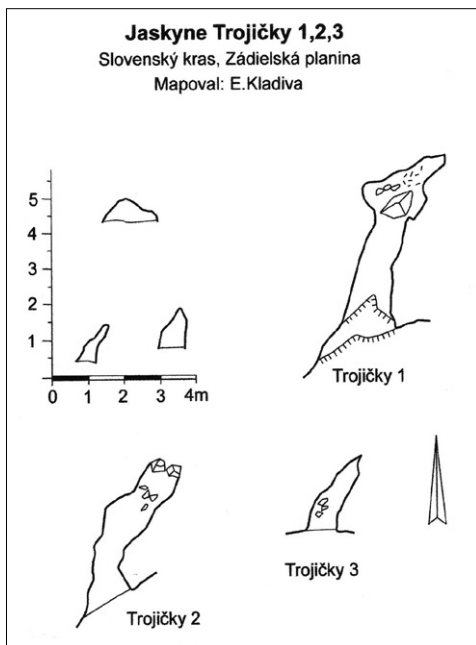
(i. i./ICO: ZP-18b /sensu M. ERDŐS, 1990/)

synonymá: Tri jaskynky v stene nad Cukrovou homolou, Tri jaskyne B, ZP-18b, /dolná/ kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: A/497 m

koróžno-kryogénna jaskyňa

Morfológia: jaskyňa tvorí nečlenená úzka, horizontálna, na **SV** smerujúca krátka chodba. **Výplň** dna tvorí hlina, sutina, hrabanka; na stenách sú výrastky pizolitických sintrov. **Náčrt genézy:** jaskyňa sa vytvorila koróznou činnosťou atmosférických vôd. Jej

Trojčky I, II, III – vchod. Foto: M. Terray

súčasnú podobu ovplyvnilo mrazové zvetrávanie. **Iné:** jaskyňa sa nachádza v päte steny pod jaskyňou Trojičky I. Predisponujúca porucha je spoločná pre obe tieto jaskyne.

Dĺžka jaskyne: B/4 m (E. KLADIVA, 1992)

Literatúra a nepublikované zdroje: ERDŐS, M. (1990), KLADIVA, E: (1992), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Odporúčaná prístupová cesta k jaskyni sa začína na **S** konci obce, odkiaľ je potrebné vystúpať asfaltovou cestou v Zádielskej doline až k skalnému útvaru Cukrová homoľa, ktorý sa nachádza na úpätí **V** svahu Zádielskej doliny. Vyšliapaným chodníkom vystúpame po spádnici zo **S** strany Cukrovej homole približne 35 výškových metrov, pričom k jaskyni navigujeme oblúkom k masívu Cukrovej homole. V ukončenie Cukrovej homole tvorí prechod skalnej ihly do skalnatého sedla, resp. svahu nad ním. Po skalnatom chrbte nad sedlom treba vystúpať k obrovskému skalnému bloku vo svahu a nad ním navigovať pozdĺž **J** skalnej steny tvoriacej **J** okraj mohutného plytkého žľabu. Vystúpať popri nej je potrebné až k miestu, kde sa žľab zo **S** zúži až na 10 m. Odtiaľ krátko navigujeme k jaskyniam už smerom nadol popri stene **S** okraja žľabu. Stena **J** okraja žľabu sa nachádza od výklenku s jaskyňami po vrstevnici v smere 120° a vzdialenosti 20 m. Jaskyňa sa nachádza v päte steny pod jaskyňou Trojičky I a približne 1,5 m **S** od jaskyne Trojičky III. Okolie je silno porastené nízkou vegetáciou a krovinami.

TROJIČKY III

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

(i. i./ICO: ZP-18c /sensu M. ERDŐS, 1990/)

synonymá: *Tri jaskynky v stene nad Cukrovou homolou, Tri jaskyne C, ZP-18c, /dolná/ kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08*

nadmorská výška: A/497 m

korózne-kryogénna jaskyňa

Všeobecná charakteristika: jaskyňu tvorí krátka kaverna na prahu kritérií pre dokumentáciu jaskýň. Nízka chodbička, ktorá sa v závere zužuje, sa vytvorila koróznou činnosťou atmosférických vôd. Dno tvorí hlina v zmesi s hrabankou a sutinou.

Dĺžka jaskyne: B/2,5 m (KLADIVA, 1992)

Literatúra a nepublikované zdroje: ERDŐS, M. (1990), KLADIVA, E: (1992), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Odporúčaná prístupová cesta k jaskyni sa začína na **S** konci obce, odkiaľ je potrebné vystúpať asfaltovou cestou v Zádielskej doline až k skalnému útvaru Cukrová homoľa, ktorý sa nachádza na úpätí **V** svahu Zádielskej doliny. Vyšliapaným chodníkom vystúpame po spádnici zo **S** strany Cukrovej homole približne 35 výškových metrov, pričom k jaskyni navigujeme oblúkom k masívu Cukrovej homole. V ukončenie Cukrovej homole tvorí prechod skalnej ihly do skalnatého sedla, resp. svahu nad ním. Po skalnatom chrbte nad sedlom treba vystúpať k obrovskému skalnému bloku vo svahu a nad ním navigovať pozdĺž **J** skalnej steny tvoriacej **J** okraj mohutného plytkého žľabu. Vystúpať popri nej je potrebné až k miestu, kde sa žľab zo **S** zúži až na 10 m. Odtiaľ krátko navigujeme k jaskyniam už smerom nadol popri stene **S** okraja žľabu. Stena **J** okraja žľabu sa nachádza od výklenku s jaskyňami po vrstevnici v smere 120° a vzdialenosti 20 m. Vchod jaskyne je situovaný **najjužnejšie** vzhľadom k ostatným dvom jaskyniam. Od j. Trojičky II leží 1,5 m **J**. Okolie je silno porastené nízkou vegetáciou a krovinami.

BIVAK

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: odnepamäti známa jaskyňa, P. Erdélyi a L. Fecsu

(i. i./ICO: ZP-19 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

synonymá: *Jaskyňa Bivak, Bivak pri Cukrovej homoli*

kataster: *Háj (Zádielska tiesňava)*; ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: A/408 m

abri; kryogénna [korózna] jaskyňa

Morfológia: pomerne veľké abri tvoriace fotickú jaskyňu má profil vchodu tvaru ležiacej elipsy s rozmermi 8 m × 3,5 m. Smerom do masívu abri vyznieva krátkym, plytkým výklenkom. **Výzdoba:** jaskyňa je bez výzdoby okrem drobných kričkovitých výrastkov pizolitických sintrov. **Náčrt genézy:** abri je modelované dominantne kryogénne, priestor sa zväčšoval v dôsledku evakuácie zvetralín mimo priestoru abri. **Iné:** skalné dno je kryté plytkou vrstvou humusu. Jaskyňa je antropicky zasiahnutá – využíva sa ako príležitostné refúgium; je často znečisťovaná. Na okraji hornej hrany abri sú osadené 2 horolezecké skoby.

Dĺžka jaskyne: B₃/ 8 m (M. TERRAY, 1988)

Literatúra a nepublikované zdroje: TERRAY, M: (1988), ERDÉLYI, P. et FECSU, L. (1983), KLADIVA, E: (1992), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom

je obec Zádiel. Odporúčaná prístupová cesta k jaskyni sa začína na **S** konci obce, odkiaľ je potrebné vystúpať asfaltovou cestou v Zádielskej doline až k skalnému útvaru Cukrová homoľa, ktorý sa nachádza na úpätí **V** svahu Zádielskej doliny. Vyšliapaným chodníkom vystúpame po spádnicí zo **S** strany Cukrovej homole približne 25 výškových metrov a k abri navigujeme **S** od Cukrovej homole. Vedie k nemu vyšliapaný chodník približne po vrstevnici. Vchod do jaskyne sa nachádza približne medzi Cukrovou homoľou a obrovským blokom pri ceste **S** od Cukrovej homole. Od nej sa abri nachádza vo vzdialenosti približne 50 m, približne 7 m nižšie voči dnu jaskyne Cukrový tunel, pričom situované je v skalnej stene v prudkom svahu. V okolí rastie urastený bukovo-klenovo-hrabový les.

JASKYŇA POD VALOM

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: odnepamäti známa jaskyňa; E. Kladiva

(i. i./ICO: ZP-20 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

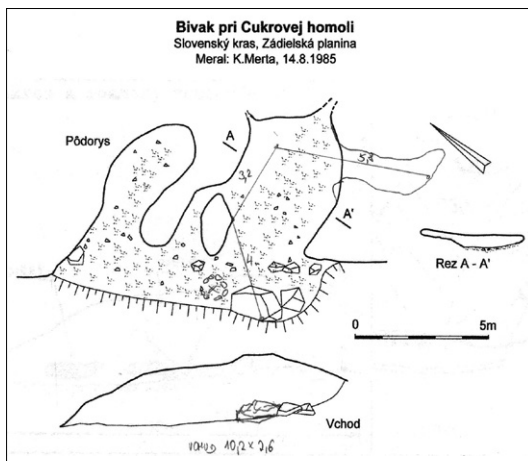
synonymá: *Jaskyňa pod valami*, [Jaskyňa] Pod valy

kataster: *Háj (Zádielska tiesňava)*; ZM 10: 37-41-08

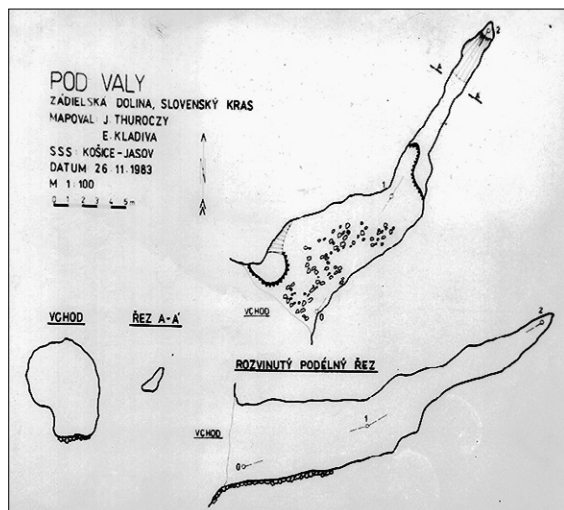
nadmorská výška: A/545 m. (550 m; auct. M. TERRAY, 1988)

kryogénno-korózna jaskyňa

Morfológia: Jaskyňu tvorí pomerne priestranná fotická, suchá, habitusom vrecovitá dutina s polkruhovým profilom (šírka 3,5 m) do vzdialenosti približne 10 m od vchodu. Strop s dĺžkou jaskyne klesá, dno naopak stúpa. V závere má jaskyňa za skalným prahom profil 3 m (v) × 2 m (š). V týchto miestach sa svetlosť jaskyne znižuje v dôsledku

Bivak – vchod. Foto: J. Psotka

Jaskyňa pod valom – vchod. Foto: J. Psotka

prechodu do uklonenej (približne 15 – 20°+) komínovitej chodby, s trojuholníkovým profilom (0,7 m /š/ × 1,3 m /v/), ktorá na konci vyznieva v prevýšení približne +10 m voči úrovni vchodu. Vchod je mohutný, exponovaný v smere 228°; má nepravidelný tvar s rozmermi 3,6 m (š) × 4,3 m (v). V rozrušenej vstupnej fácií sú viditeľné korózne výklenky; jej S stranu ohraničuje približne 1,7 m vysoká skalná pseudogaléria široká 0,8 m. Celá vstupná časť je dekorovaná povlakmi rias. V mieste vchodu je aj archeologicko-stratigrafická sonda hlboká 1 m. **Výplň** dna tvorí zmes hliny a sutiny, konáre stromov; v zadných častiach skalné dno. Chemogénnu, sintrovú výplň tvorí senilná a zvetraná výzdoba, ale i zárodoky sintrových záclon, nátekové formy sintra, sintrové kôry, malé stalaktity a drobné plošné formy. V komínovitej chodbe sú na skalnom prahu zárodoky stalagmitov. Vo všeobecnosti je v jaskyni zastúpených viacero generácií sintrov. **Náčrt genézy:** dominantne sa na genéze jaskyne podieľali korózne-kryogénne mechanizmy, pričom vo vstupnej fácií sa táto kombinácia prejavila najviac. V zadných častiach sa už kryogénne zvetrávanie oslabilo, prevážili korózne modelačné procesy, ktoré ovplyvnili i morfológiu jaskyne. Materiál vypadal pozdĺž poruchových zón a následne bol z jaskyne evakuovaný (vhodná veľkosť sklonu i orientácia dna). Jaskyňa je stratigraficky a archeologicky významná. Antropicky je výrazne zasiahnutá (táborenie, odpad). Okrem iného vyznačenie meračských bodov je urobené neznámymi meračmi veľmi necitlivo farbou na zbytočne veľkej ploche.

Dĺžka jaskyne: B₃/23 m; +9 m (E. KLADIVA, 1992)

Literatúra a nepublikované zdroje: STIBRÁNYI ST., G. (1981), TERRAY, M. (1988), ERDŐS, M. (1990), KLADIVA, E. (1992), ČÍLEK, V. et BEDNÁŘOVÁ, J. (1993), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: prístupová cesta k jaskyni vedie z obce Zádiel. Po okraji planiny chodníkom treba ísť približne 1 km na S až k Z ukončeniu mohutného keltského obranného valu, cez ktorý chodník prechádza len niekoľko m od hrany planiny (val sa tiahne spod obce Háj, naprieč planinou, v smere V – Z). Jaskyňa leží približne 80 m v smere 150° (po hrane planiny) od valu, približne –15 m pod hranou, resp. okrajovými stenami, v pôdorysnej vzdialenosti 7 m od chodníka. Približne nad vchodom jaskyne sa nachádza na hrane planiny buk.

VÍZAVAT

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: odnepamäti známa lokalita

(i. i./IČO: ZP-21 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

kataster: Háj; ZM 10: 37-41-03

nadmorská výška: A/530 m

sústredený krasový prameň; banské dielo

Všeobecná charakteristika: ide o banské dielo – vystuženú úpadnicu razenú najprv v sutine s cieľom preniknúť do predpokladaného neznámeho jaskynného systému. Snaha nebola úspešne zavýšená. *Puklinovú chodbu smeru V-Z so sklonom 70° na J odkryli*

ťažením osypového kužela v svahovom amfiteátri členovia speleologickej skupiny Banického múzea v Rožňave a neskôr OS SSS Rožňava v šesťdesiatych, resp. sedemdesiatych rokoch minulého storočia.

Pri vysokých stavoch puklina drénuje neznámu zbernú oblasť. Dnes je dielo zavalené (čiasťočne podľa E. KLADIVU, 1992). Podľa niektorých informácií ukončeniu prác predchádzalo zistenie, že voda nepriteká z V, ale z J. Po roku 2010, keď extrémne zrážky v máji a júni

Vízavate – vchod. Foto: G. Lešínský

opäť uvoľnili vstup do štólne, inicioval G. Stibrányi z Turne nad Bodvou (OS SSS J. Majka) v spolupráci predovšetkým so Speleo SSS Rožňava prípravné práce na ambiciózny projekt znovuoživenia prác na Vízavate, resp. vyrazenia novej štólne v samonosných recentných vápencoch. Travertíny podľa G. Stibrányiho spôsobili vzduštie vôd vyvierajúce do vyššej úrovne (syndróm tzv. samovražednej jaskyne) a znemožňujú prienik do pôvodných jaskynných priestorov. V prípravnej fáze projektu sa zrealizovali geodetické práce na povrchu (J. Thuróczy), prieskumné práce s georadarom (M. Terray), dokonca sa začala prolongácia v štólne (Speleo Rožňava, OS SSS J. Majka). Po úmrtí predsedu Speleo SSS Rožňava O. Bolačka v zime 2015, ktorý mal prolongačné práce viesť, sa v projekte ďalej nepokračovalo.

Literatúra a nepublikované zdroje: ERDŐS, M. (1990), KLADIVA, E. (1992), LEŠÍNSKÝ, G. (2015)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Jaskyňa sa nachádza v S časti Zádielskej doliny, za Baksovou dolinou, vo V svahu ZD. Prístup k prameňu priamo od k. 516 m n. m. (most, resp. prameň zachytený pod cestou), odkiaľ je potrebné prejsť smerom na V k svahu planiny približne 50 m. Uvedená kóta leží približne 1 km S od odbočky Zádielska dolina – Baksova dolina po ceste. Medzi mostom a jaskyňou, trochu severnejšie, stojí unimobunka Banického múzea v Rožňave, kde bola prezliakareň jaskyniarov a sklad náradia.

HAČAVSKÁ JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: odnepamäti známa lokalita; A. Scholtz

(i. i./IČO: ZP-22 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

synonymá: Zbojnícka jaskyňa, Partizánska jaskyňa

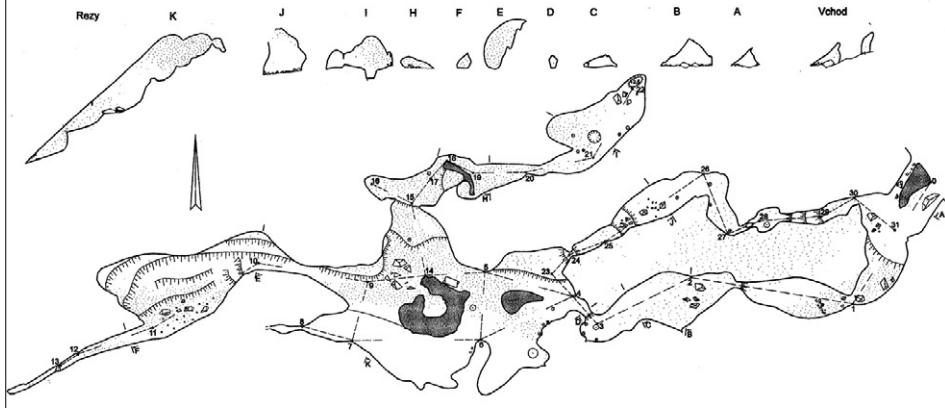
kataster: Hačava; ZM 10: 37-41-03

nadmorská výška: A/795 m

senilná, inaktívna fluviokrasová (ponorová) jaskyňa

Morfológia: Jaskyňu tvorí dlhá chodba, ktorá sa v zadných častiach rozširuje. Vstupná chodba má dĺžku približne 40 m, je 2 – 5 m široká, s nízko položeným stropom. Po-

HAČAVSKÁ JASKYŇA
Slovenský kras, Zádielská planina
Zamerail: K.Merta, P.Terrayová
Dátum: 22.7.1988, merané geologickým kompasom.pásmom

kračovanie v pôvodnom smere je zasintrované. Bočným otvorom je možné vniknúť do hornej, stropnej partie bývalej vysokej chodby rozdelenej na 2 časti: vyššiu galériu (dl. 50 m, š. 6 – 12 m) vytvorenú sintrami a priestory pod galériou, ktoré sú nízke (dl. 10 –

20 m) s približne vodorovným dnom (podľa SENEŠA, 1957, p. 27, 28). Opis morfológie tiež in: F. SKRIVÁNEK et V. STÁRKA (1955 – 1956), resp. M. TERRAY (1988). Vchod: dva vstupné otvory; hlavný lichobežníkového profilu 2,2 m × 2,0 m (š × v), expozícia: 48°; 2. vchod elipsovité, uklonný, 1,5 m × 1 m. Podľa Š. Matisa (2000 in verb.) má jaskyňa ešte jeden vchod, ústiaci do zadných partií. **Výplň:** recentné hliny, relikty sintrov a sutina. Mohutné sintrové útvary rôznych foriem. **Náčrt genézy:** reliktné ponorovej jaskyne, viazanej na vývoj Hájskej doliny (auct. J. SENEŠ, 1957). **Iné:** historický (úkryt počas 2. sv. vojny) a chiropterologický význam. Jaskyňa patrí k najdôležitejším zimoviskám netopierov a je súčasne najpestrejšim, čo sa týka druhej diverzity chiropterofauny. Zimuje tu 12 druhov, každoročne približne 150 – 200 jedincov. Najpočetnejším hibernantom je *Barbastella barbastellus* (desiat-

Hačavská jaskyňa, Šikmá veža v Pise. Foto: G. Lešínský

ky jedincov). Jaskyňa je výrazne antropicky atakovaná. Výzdoba je zdevastovaná, na stenách jaskyne sa nachádzajú nápisy a iniciály najmä z 2. polovice 19. storočia (sec. M. TERRAY, 1988; M. ERDŐS, 1983). V súčasnosti je jaskyňa uzavretá predovšetkým z dôvodu ochrany netopierov.

Dĺžka jaskyne: B₂/110 m (J. SENEŠ, 1957); B₃/202 m (M. TERRAY, 1988)

Literatúra a nepublikované zdroje: SKRIVÁNEK, F. et STÁRKA, V. (1955-1956), STÁRKA, V. et BLAHA, L. (1956), SENEŠ, J. (1957), ERDŐS, M. (1960), ERDŐS, M. (1983), TERRAY, M. (1988), ERDŐS, M. (1990), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Hačava. Odporúčaná prístupová cesta k jaskyni sa začína pri kostole v obci, v **Z** svahu planiny. Od kostola pokračujeme na **JV** popri cintoríne a v mieste, kde sa cesta stáča na **V**, odbočuje z nej prudko do svahu po spádnicí chodník, ktorý serpentínovite stúpa až k futbalovému ihrisku už na planine. **SZ** od stredu ihriska sa dvíha borievkami porastená nezalesnená kóta 798 m n. m. (Skalka). Pre lepšiu navigáciu treba vystúpať na jej vrchol. Hačavská jaskyňa sa nachádza od tejto kóty v smere 278° vo vzdialenosti 160 m vo **V** exponovanom výklenku **SV** výbežku Bujačieho vršku (835 m n. m.) pod približne 5 m vysokou skalnou stenou. Okolie tvoria extenzívne obhospodarované pasienky, resp. borievkami porastené horské lúky.

TRAVERTÍNOVÁ VYVIERAČKA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

(i. i./ICO: ZP-23 /sensu M. ERDŐS 1990/)

synonymá: Chvalabohu, Občasná vyvieračka, V-4., Travertínka, Travertínová jaskyňa/vyvieračka

kataster: Hačava (Hájska tiesňava); ZM 10: 37-41-03

nadmorská výška: B/564 m

fluviokrasová jaskyňa

Text kurzívou podľa opisu M. TERRAYA (1988), resp. plánu jaskyne od J. THURÓCZYHO et al. (1983).

Morfológia: výverová jaskyňa má charakter erózne modelovanej riečnej chodby nízkej svetlosti s trojuholníkovým profilom, vyplnená v čase minim 0,5 m hlbokým jazerom. V čase (vernálnych) maxim produkuje jaskyňa vodu takmer v plnom profile. Výverová chodba je sčasti vytvorená v travertínovej kope, ktorá vodu vytlačila postupnou akumuláciou travertínu vysoko do pukliny. Vchod je trojuholníkovitý, 1,2 m × 1 m (š × v), situovaný sčasti v kompaktnéj skale, sčasti v sutine, resp. v travertínoch. Chodba orientovaná približne na **ZJZ** od vchodu klesá v závale; podľa výšky vodného stavu sa v rôznej vzdialenosti od vchodu objavuje vodná hladina, ktorú možno sledovať do vzdialenosti približne 5 m. *Za týmto miestom sa profil sčasti presvetľuje a za zníženým stropom chodba pokračuje horizontálne ďalších 5 m. Záver dostupných priestorov tvorí uklonený úsek s rúťivými výklenkami prechádzajúci dvomi chodbičkami do sifónu v hĺbke približne 6 m. Výplň dna tvorí sutina a jemné piesčité sedimenty alochtónneho povodu; malé stalaktity a náteky. Náčrt genézy:* jaskyňa je fluviokrasová, s eróznou modeláciou. Pravdepodobne je výtokovou vetvou neznámeho jaskynného systému ZP. **Iné:** lokalitu objavil v roku 1983 odstránením sutinového kužeľa E. Kladiva a ďalší členovia OS SSS Košice-Jasov/SK SSS Cassovia; na lokalite následne vykonávali v rokoch 1983, 1986 a 2015 – 2016 čerpacie práce. 26. 9. 2016 autorov tohto článku prostredníctvom mailu informovali L. Gagyí a B. Liška o tom, že 24. 9. 2016 v dopoludňajších hodinách sa jaskyniarom z SK SSS Cassovia podarilo prekonať zával v 1. sifóne jaskyne. Tá ďalej pokračuje sifónovou vetvou a suchým, veľmi technickým bypassom. Po 57 m sa končí 3. sifónom s neznámou dĺžkou a neznámou hĺbkou.

Dĺžka / hĺbka jaskyne: B₃/17,8 m; -5,6 m (M. TERRAY, 1988); 26 m; -8 m (L. Gagyí, 2016 in. verb.); aktuálna dĺžka: 82 m; -8 m (L. Gagyí po objave z 24. 9. 2016, in. verb.)

Jaskyňa travertínka

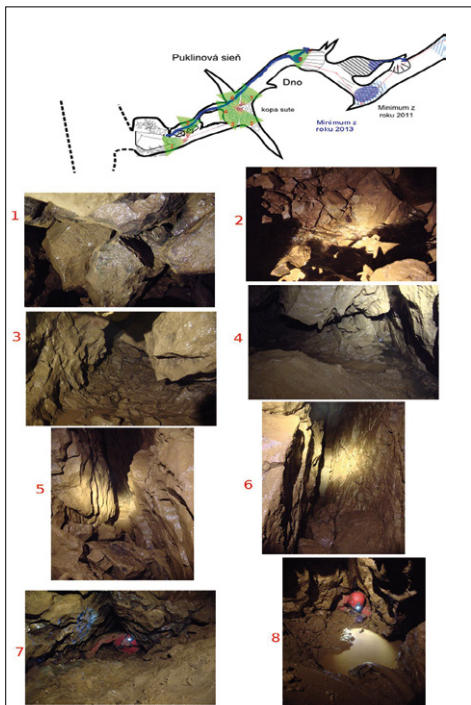
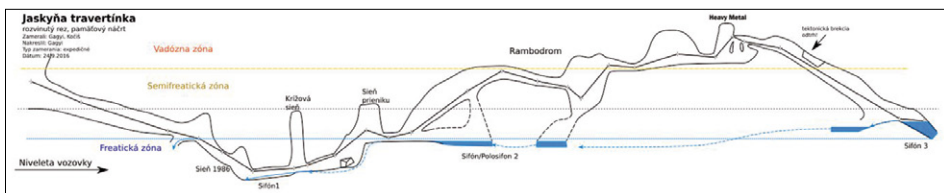
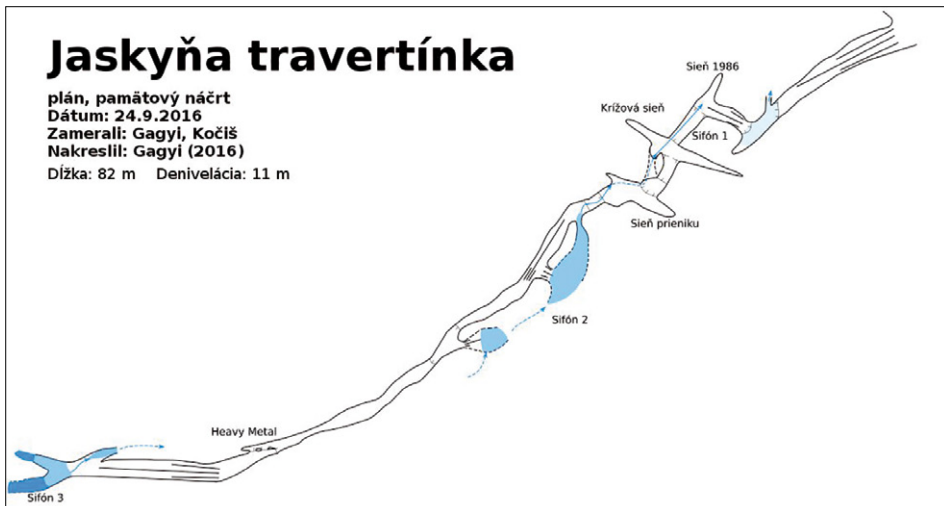
plán, pamätový náčrt

Dátum: 24.9.2016

Zamerall: Gagyi, Kočíš

Nakreslil: Gagyi (2016)

Dĺžka: 82 m Denivelácia: 11 m

Literatúra a nepublikované zdroje:

TERRAY, M.: (1988), ERDŐS, M. (1990), KĽADIVA, E. (1996), LEŠINSKÝ, G. (2002), LEŠINSKÝ, G. (2015), GAGYI, L. (2016)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Hačava. Jaskyňa sa nachádza priamo pri štátnej ceste Háj – Hačava. Prístupová cesta k jaskyni vedie z J konca obce Hačava, kde za 1. mostom JV od križna na V strane svahu za obcou je potrebné navigovať ešte približne 310 m v tom istom smere, kým sa na pravej (Z) strane cesty nezjavi drenáž, ktorá v čase hydrologických maxím odvádzza vodu z približne 5 m vysokej travertínovej kopy s vchodom jaskyne pod cestu, resp. do rigola. Vchod sa nachádza v mieste, kde travertínová kopa vystupuje spod kompaktnej steny. Vchod nie je z cesty dobre viditeľný. V okolí rastie urastený bukový les.

JASKYŇA ZA ČERTOVÝM MOSTOM

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: P. Erdélyi a L. Fecsu

(i. i./IČO: ZP-24 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

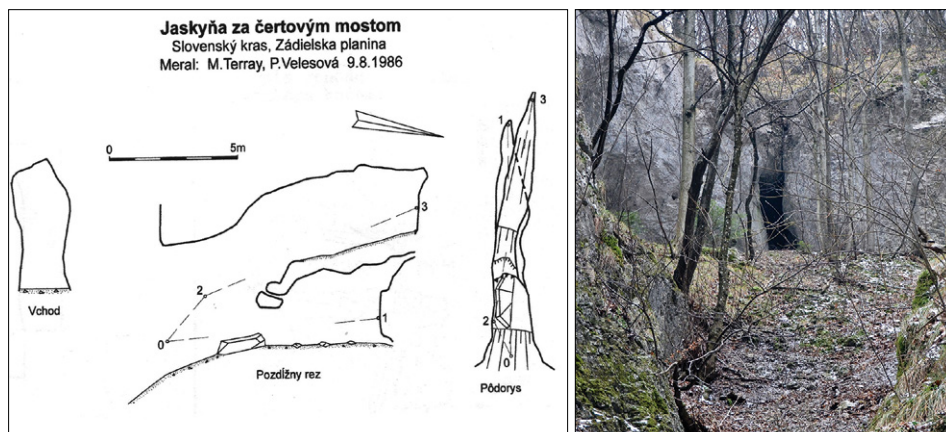
Travertínová vyvierka. Foto: L. Gagyi

synonymá: *j. v okolí Čertovho mosta, Jeskyně č. 6, Jaskyňa HD 2., Čertov most*
kataster: *Háj/Hačava; ZM 10: 37-41-03*

nadmorská výška: *A/500 m (sec. M. TERRAY, 1987 /?)*

korózne-kryogénno-rútivá jaskyňa

Morfológia: Jaskyňu tvorí takmer priama, jemne klenutá puklinovitá, fotická, suchá chodba, v strede prierezu ktorej sa na zúžení v dôsledku akumulácie reliktovej rútenia vytvorila pseudoúroveň nad počvou vstupnej chodby. Výška stropu dosahuje až 5 m, čo je

Jaskyňa za Čertovým mostom – okolie vchodu. Foto: J. Psotka

v nepomere k šírke chodby. Vchod je vysoký (3,5 m), portálovitý, obdĺžnikového prierezu s bázou dĺžky 1,2 m. Expozícia: 60°. **Náčrt genézy:** predisponujúca puklina bola rozšírená kombinovaným procesom koróznej i kryogénnej modelácie a rútenia. Jaskyňa sa končí neprielezne v mieste, kde puklina (hore zasintovaná) vyznieva. **Výplň dna:** hlinito-kamenitá počva (sutina hrubej frakcie). Jaskyňa nemá výraznejšiu výzdobu; lokálne sú roztrúsené plochy drobných, jemných pizolitických sintrov.

Dĺžka jaskyne: B₃/20 m (M. TERRAY, 1987 /?); B₁₃ m (P. ERDÉLYI et L. FECSU, 1983)

Literatúra a nepublikované zdroje: ZIKMUND, J. (1925), ERDÉLYI, P. et FECSU, L. (1983), TERRAY, M.: (1987), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Háj. Odporúčaná prístupová cesta k jaskyni sa začína na konci obce, odkiaľ je potrebné ísť po štátnej ceste Háj – Hačava na približne **S**. približne za 100 m **S** od 3. mosta (od Hája) sa nachádzajú výrazné bralnaté partie „Čertov most“. Tu cesta prechádza najužším (hoci už umelo rozšíreným) miestom tiesňavy. V prvom, strmom žlabu približne 20 – 30 m **S** od tohto miesta, v **Z** svahu tiesňavy, sa približne +20 – 30 m nad cestou, v azimute 237° od stredu žlabu na **V** strane tiesňavy, nachádza v päte skalného výklenku žlabu hľadaná jaskyňa. Výstup strmým žlabom ohrozuje premávku na ceste (sutinové osypy). V okolí rastie bukový les.

ČERTOVA JASKYŇA

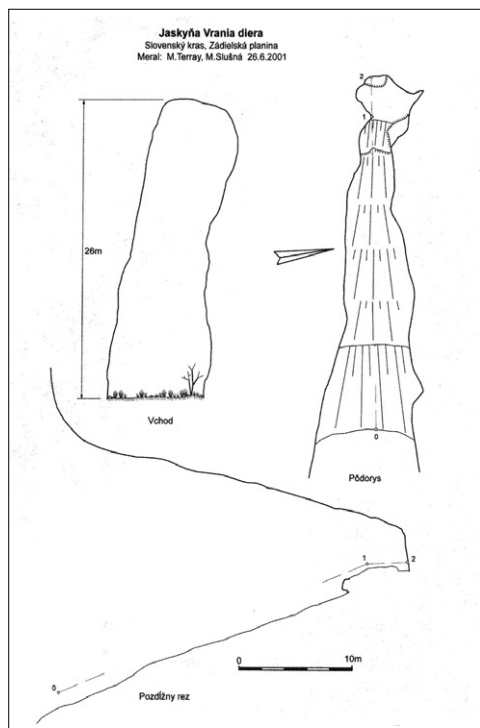
Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: odnepamäti známa jaskyňa; P. Erdélyi a L. Fecsu (i. i./**ICO: ZP-25** /sensu M. ERDŐS, 1990/)

synonymá: *Varjú-lyuk, Jaskyňa pri Čertovom moste (pod skalnou stenou), Jeskyně č. 5, Vrania diera, Vrania jaskyňa, Gordánova jaskyňa, [Jaskyňa] Hilton*

kataster: *Háj/Hačava (rozhranie katastrálnych hraníc; Hájska tiesňava); ZM 10: 37-41-03 interval nadmorskej výšky: A/485 – 500 m; údaj ?/465 m podľa M. TERRAYA (1989) je pravdepodobne nepresný*

korózne-kryogénno-rútivá jaskyňa

Morfológia: Jaskyňu tvorí strmo uklonená, postupne sa zužujúca, fotická chodba s klesajúcim stropom, v zadnej fácií predelená skalným prahom. Ukončenie tvoria dva slepé výklenky (**J**, resp. **SZ**). **Vchod** tvorí vysoký, mohutný portál 6 m × 22 m (š × v) obdĺžnikového prierezu exponovaný v azimute 117°. Steny jaskyne sú prevažne suché. **Náčrt genézy:** Podľa M. TERRAYA ide o relikv riečnej jaskyne so stopami po eróznej modelácii na strope. Mohutnosť priestorov bola pravdepodobne podmienená priaznivou expozíciou vchodu – možnosť evakuácie kvanta klastického materiálu. Podľa G. Lešinského môže ísť o relikv jaskyne vývojovo viazaný na dolinu Čertov most v **Z** svahu Jasovskej planiny. **Výplň dna:** zmes sutiny a jemnozrnných červenohnedých sedimentov vyplavených z puklín. Výzdoba je zvetraná; časté sú náteky, formy pizolitických sintrov. **Iné:** Refugiálny typ jaskyne; antropicky ovplyvnený (odpad, táborenie). Jaskyňa v osemdesiatych rokoch slúžila ako trenažér pri výcviku jednolanovej techniky počas Lezeckých dní SSS.

Dĺžka jaskyne: B₁/30,5 m; +15 m (M. TERRAY, 1989); B₂/20 m (P. ERDÉLYI et L. FECSU, 1983)

Literatúra a nepublikované zdroje: ZIKMUND, J. (1925), ERDÉLYI, P. et FECSU, L. (1983), TERRAY, M.: (1989), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Háč. Odporúčaná prístupová cesta k jaskyni sa začína na konci obce, odkiaľ je potrebné ísť po štátnej ceste Háč – Hačava na približne **S**. približne za 100 m **S** od 3. mosta (od Háča) sa nachádzajú výrazné bralnaté partie „Čertov most“. Tu cesta prechádza najužším (hoci už umelo rozšíreným) miestom tiesňavy. Pred týmto zúžením sa dno doliny náhle rozširuje pozdĺž mohutnej skalnej steny na **Z** strane doliny. Pred stenou je voľná plocha využívaná ako parkovisko. V smere 324° od cestného mosta, približne + 30 – 50 m nad cestou, v závere prudkého žľabu na dne so sutinovým poľom, ktorý sa dvíha do svahu pozdĺž uvedenej skalnej steny, je situovaný vstupný portál jaskyne. Vo vegetačnom období nie je z cesty viditeľný. V okolí rastie urastený bukový les s prímiesou javora horského – klena.

Čertova jaskyňa – vchod. Foto: G. Lešinský

SOVIA JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: odnepamäti známa jaskyňa; P. Erdélyi a L. Fecsu (i. i./ICO: ZP-26 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

synonymá: *Jeskyňe č. 3, Jaskyňa HD 1, Sádelská jaskyňa*

kataster: *Háj (Hájska tiesňava)*; ZM 10: 37-41-03

nadmorská výška: *B/427 m (435 m; auct. M. TERRAY, 1987)*

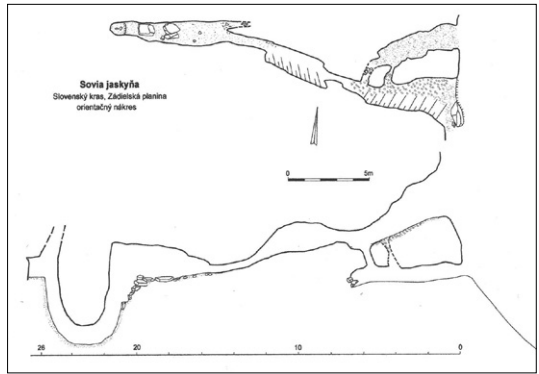
senilná fluviokrasová [výverová] jaskyňa

Morfológia: Jaskyňu tvorí vetvená chodba, ktorá vyúsťuje na povrch dvomi vchodmi. Vchod I je trojuholníkovitý (0,8 m × 0,4 m /a × b/), situovaný v lichobežníkovitomabri 3 m × 2,1 m (š × v), založenom na subhorizontálnej poruche uklonenej v smere 198° pod uhlom 45°. Vchod I ústi do približne 5 m dlhej, kľukatej úzkej a nízkej chodby, mierne stúpajúcej, napájajúcej sa na chodbu vchodu II. Ten má prierez ukloneného trojuholníka 2 m × 1,8 m a je prevýšený voči vchodu I 2,5 m, vo vzdialenosti 1,5 m od neho. Chodba II za stupňom pokračuje za zúžením už spoločným, úzkym, klesajúcim koridorom. **Výplň:** vo vstupných partiách listie, splavený hlinitý sediment; na suchých stenách pizolity. V najzadnejších častiach jaskyne sa nachádza prevzdušnená okrová hlina. **Náčrt genézy:** poloha a charakter jaskyne nasvedčujú fluviokrasovej modelácii. Jaskyňa mohla fungovať ako sezónny drenážny kanál. Prolongačné práce SK Cassovia v roku 2002 (M. Terray in verb., 2002) tieto indicie už z čias J. Zikmunda (1925) potvrdzujú (erózný charakter výtokovej chodby, výplň) a lokalita podľa všetkého fungovala v režime výverovej jaskyne.

Dĺžka/hĺbka jaskyne: B₃/28 m; -4 m (M. TERRAY in verb., 2002)

Literatúra a nepublikované zdroje: ZIKMUND, J. (1925), ERDÉLYI, P. et FECSU, L. (1983), TERRAY, M.: (1987), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Háj. Prístupová cesta k prameňu sa začína za posledným mostom v Háji, za ktorým cesta stúpa a stáča sa na S. Po približne 900 m (A) smerom na Hačavu vozovka prechádza cez ďalší – 1. most za obcou Háj. Pred ním z nej schádza odbočka ku hlbokému korytu Hájskeho potoka na jeho V brehu. 300 m od tohto mosta v smere ďalej na Hačavu je ďalší most, pod ktorým preteká Hájsky potok zo Z na V stranu vozovky. Od tohto mosta prejdeme po približne 70 m k plytkej ľavotočivej zákrute (v smere na Hačavu) a pokračujeme na SSZ približne 250 m k najvyklenutejšiemu bodu veľkej, pravotočivej zákruty, v ktorom sa nachádza pod vozovkou drenážna rúra (most). Na ňu sa napája koryto prameňa vo V svahu doliny. Od ústia rúry leží Vyvieráčka/ jaskyňa Čertov most približne 10 m SV v prevýšení približne 1 m. Nad výtokom je portálovitá svahovinová klenba. Odtiaľ treba prejsť 45 m smerom 210° a od tohto bodu sa vchod Sovej jaskyne nachádza v azi-

Sovia jaskyňa – vchod. Foto: J. Psotka

mute 300° a vo vzdialenosti približne 30 m, približne 1,5 m nad úrovňou cesty. Oba vchody sú situované v čele skalnej steny. V okolí rastie krovinatý, resp. dubovo-hrabový porast.

JASKYŇA NAD VODOPÁDMI I

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

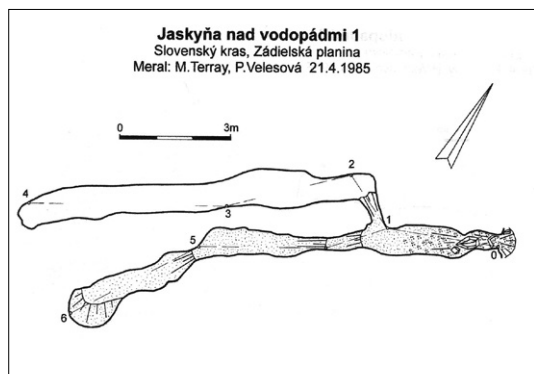
(i. i./ICO: ZP-27 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

kataster: Háj (Hájska tiesňava – dolina Hradnej cesty); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: B/466 m (M. TERRAY, 2001)

rozsadlinovo-korózna jaskyňa

Morfológia: Jaskyňu tvorí úzka (pri báze 0,5 – 1 m široká), zo začiatku relatívne vysoká (1 – 1,5 m) chodba, ktorá sa po 3 m vetví, resp. pokračuje v smere 210° za približne 3 m vysokým stupňovitým skalným prahom, ktorý tvorí dno chodby a zároveň je plochou rozsadliny uklonenej v smere 300°. Chodba je preleziteľná čupiačky; je však úzka (0,3 m pri báze, vyššie sa rozširuje na 0,5 m). Chodba je suchá a v zadných častiach je vytvorené

Jaskyňa nad vodopádmí I – vchod. Foto: J. Psoška

(smerom na Hačavu) leží 1. most cez Hájsky potok, Z od ktorého leží dolina Hradnej cesty (Várút). približne 100 m pred mostom treba prejsť na západný breh Hájskeho potoka a prudko vystúpať po hrebeni západnej steny doliny až ku vchodu jaskyne. Jaskyňa sa nachádza približne 5 m S od hrebeňa lemujúceho hornú hranu západnej steny doliny. Vchod sa nachádza pod 3 m vysokou skalnou stienkou zvažujúcou sa od hrebeňa k zrázu. Približne 3 m pred vchodom (na okraji zrázu) rastie mladý buk. Vyššie nad jaskyňou sa nachádza **Jaskyňa nad vodopádmí II** (pozri tam).

skalné dno. V závere priebeh chodby zatarasuje skalný blok, za ktorým chodba vyznieva. Vchod s expozičiou 36° má lichobežníkový tvar s parametrami 0,8 m (š.) × 0,5 m (v.); je pomerne nízky. Tesne za jeho líniou sa nachádza mohutný blok, ktorý znižuje svetlosť vstupného hrdla do chodby na minimálnu prieleznosť. Zo začiatku je vchod strmo uklonený do približne -1,5 m. **Výplň** dna tvorí zmes lístia, hliny a sutiny, ďalej len splavená ílovitá hlina na skalnom dne. Výzdoba je pizolitic-ká, spestrená drobnými nátekovými formami. V zadných častiach jaskyne sa stráca. **Náčrt genézy:** chodba sa vytvorila na poruche rozsadlinovitého charakteru.

Dĺžka jaskyne: B₃/23 m ([M. TERRAY et] P. TERRAYOVÁ, 1988)

Literatúra a nepublikované zdroje: [M. TERRAY et] P. TERRAYOVÁ (1988), ERDŐS, M. (1990), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: prístupová cesta k jaskyni vedie z obce Háj približne 800 m za posledným domom v obci

JASKYŇA NAD VODOPÁDAMI II

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

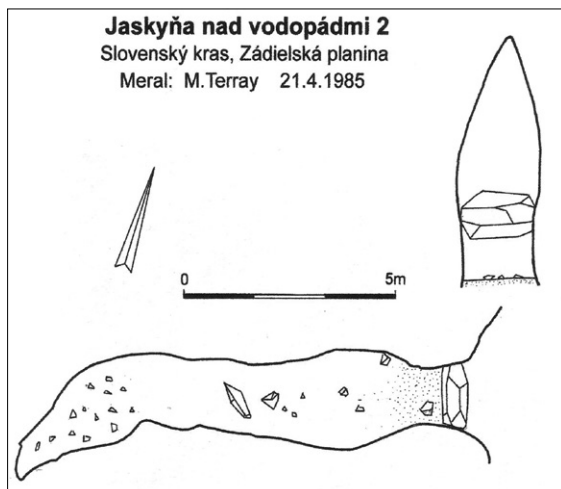
(i. i./IČO: ZP-28 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

kataster: Háj (Hájska tiesňava – dolina Hradnej cesty); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: A/482 m (odhad vzhľadom na n. v. J. nad vodopádmi I); M. TERRAY (2001) udáva n. v. B/477 m

korózne-rútivá jaskyňa

Morfológia: Jaskyňu tvorí fotická, priestranná horizontálna oblúkovitá chodba, ktorá sa ku koncu znižuje (strop klesá plynulo) i zužuje. Vstupné abri 1 m (š.) × 2,3 m (v.)

Jaskyňa nad vodopádmi II – vchod.
Foto: J. Psočka

je predelené mohutným skalným blokom odtrhnutým zo SZ steny. 1 m za ním sa otvára samotný vrchod do jaskyne, ktorý je exponovaný v smere 60°. Má pri báze tvar lichobežníka s parametrami 1 m (š.) × 1 m (v.). Vchod prechádza do spočiatku rozšírenej chodby (1,5 m) s výškou 1,5 m, pričom jej začiatočný smer je 228°. Chodba sa ohýba po 3 m do smeru 210°, pričom v ohybe je široká 0,7 m, resp. vysoká 1 m. Končí sa závalom, resp. neprieleznou chodbičkou. Za ohybom má jej profil tvar trojuholníka, ktorý je v dolnej tretine zúžený. Vstupné partie jaskyne sú premodelované rútením. **Výplň** dna tvorí sutina rôznej frakcie v zmesi s hlinou a na povrchu s listím. Výzdobu reprezentujú nátekové formy sintra (stropné rebrá či zárodky záclon) a pizolity.

Dĺžka jaskyne: B₃/6 m ([M. TERRAY et] P. TERRAYOVÁ, 1988)

Literatúra a nepublikované zdroje: [M. TERRAY et] P. TERRAYOVÁ (1988), ERDŐS, M. (1990), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: prístupová cesta k jaskyni vedie z obce Háj. približne 800 m za posledným domom v obci (smerom na Hačavu) leží 1. most cez Hájsky potok, Z od ktorého leží dolina Hradnej cesty (Várút). približne 100 m pred mostom treba prejsť na západný breh Hájskeho potoka a prudko vystúpať na po hrebeni západnej steny údolia až ku vchodu jaskyne **nad vodopádmi I**, ktorá sa nachádza približne 5 m S od hrebeňa lemujúceho hornú hranu západnej steny údolia. približne v prevýšení +17 m od nej sa v smere 264° vo vzdialenosti približne 25 – 30 m nachádza v závere šikmej a plochej trávinatej terasy hľadaná **Jaskyňa nad vodopádmi II**.

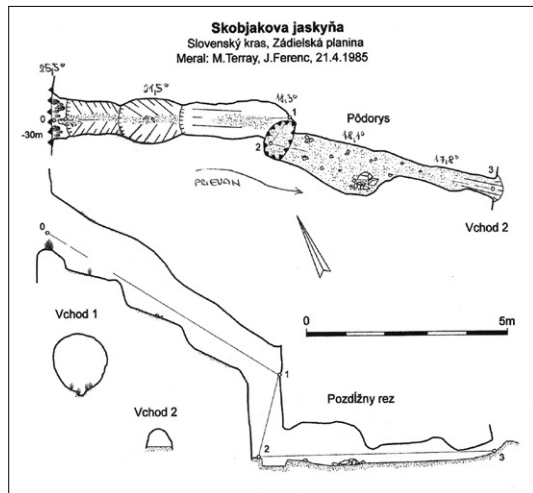
SKOBLAKOVA DIERA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

(i. i./IČO: ZP-29 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

synonymá: *Szkobjak-lyuk*, *Dobošova diera*, *Skobjakova jaskyňa*
 kataster: *Háj (Hájska tiesňava – dolina Hradnej cesty)*; ZM 10: 37-41-08
 nadmorská výška: *B/497 m* (horný vchod; auct. M. TERRAY, 2001)
pravdepodobne kryogénno-korózna jaskyňa
 Morfometrické údaje podľa [M. TERRAY et] P. TERRAYOVEJ (1988)

Morfológia: morfologicky a speleogeneticky veľmi zaujímavú jaskyňu tvorí tunelovitá, rozmerovo málo členitá, vo svojom priebehu jednoduchá, nevetviaca sa subhorizontálna

chodba s dvomi vchodmi. Jaskyňa prechádza naprieč masívom hrebeňa **J** steny doliny Hradnej cesty. Dva výškovo i rozmerovo diferencované vchody spôsobujú, že jaskyňa často funguje v dynamickom režime, keďže orientácia hlavného vchodu je analogická s prevládajúcim smerom vetra v tiesňave. Hlavný vchod prístupný len horolezecky je exponovaný vysoko v skalnej stene, má efektívny kruhovitý profil, resp. prierez zúženej elipsy 1,5 m × 1,2 m. Za ním vstupuje do masívu hrebeňa subhorizontálna (klesajúca) chodba, ktorá si zachováva takmer kruhovitý profil a po približne 6 m ústi do 2 m hlbkej šachtiky. Tá vyúsťuje

v veľkom, nízkom priestore, na ktorý sa extrémne nízkou subhorizontálnou, vzhľadom na hlavný vchod stúpajúcou, 2,5 m dlhou chodbou napája aj vchod II. Parametre II. vchodu: polkruhový prierez 0,25 m × 0,35 m (š). Vchod je extrémny z hľadiska prielieznosti, keďže chodba je vyplnená sutinou sťažujúcou pohyb a prienik do priestoru na dne jaskyne, ktorá je morfologicky málo presvetlená (max. profil 0,5 m /š/ × 1,5 m /v/). Vchod (0,4 /š/ × 1,1 m /v/) má tvar ukloneného lichobežníka. Odbočka smerujúca na V je po 1 m neprieliezne ukončená sutinou. **Výplň:** hlavná chodba má skalné dno, ak bola pokrývaná zvetralinami či sedimentami, tie evakovali do priestoru pod šachtikou. Chodbičku k II. vchodu vyplňajú hlinité sedimenty, na povrchu pokryté zvetralinami rôznej frakcie. Časť zvetralín bola do jaskyne transportovaná, časť vznikla v dôsledku kryogénneho zvetrávania in situ. Výzdoba v jaskyni prakticky absentuje. **Geológia a náčrt genézy:** Jaskyňa sa vyvinula v steinalmských vápencoch, ktoré tvoria **J** stenu doliny Hradnej cesty, resp. úzky pruh v priestore tzv. rožňavskej línie Miglinc – Kamený most – Hradná cesta – Baksova dolina. Vznik jaskyne ovplyvnilo viacero faktorov. Predovšetkým dominovalo kryogénne zvetrávanie. Súčasnú podobu jaskyne s jej typickým prierezom determinovala aj korózia presakujúcimi atmosférickými vodami (hlavne v jarnom období). Nie je vylúčené, že hlavný vchod v stene sa vyvíjal ako abri, ktoré bolo postupne zatlačané do masívu aj v dôsledku mechanickej energie vetrom usmernených dažďových privalov. Dôležité však bolo transportovanie odvetraných úlomkov horniny smerom dovnútra jaskyne. Napojenie II. chodby na priestor jaskyne bolo pravdepodobne sekundárne. Súvisí iste s faktom, že hrebeň je v mieste výskytu jaskyne mocný len 12 m. **Iné:** jaskyňa dostala meno po historickej postave zbojníka Szkobjaka (G. Stibrányi, sr. M. Erdősovi in verb., 1983), ktoré objavitelia jaskyne (OS SSS Košice-Jasov) vinou nedostatočnej informácie nechtiac skomolili na meno Doboš. Z toho vyplynulo súčasné synonymum Dobošova diera. V jaskyni sa nezaznamenali nijaké artefakty po možnom ukrývaní a pobyte v jaskyni v historických časoch bol nepravdepodobný.

Dĺžka/hĺbka jaskyne: B₃/14,5 m; -5 m ([M. TERRAY et] P. TERRAYOVÁ, 1988)

Literatúra a nepublikované zdroje: [M. TERRAY et] P. TERRAYOVÁ (1988), ERDŐS, M. (1990), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: prístupová cesta k jaskyni vedie z obce Háj. približne 800 m za posledným domom v obci (smerom na Hačavu) leží 1. most cez Hájsky potok, Z od ktorého leží dolina Hradnej cesty (Várút). približne 100 m pred mostom treba prejsť na západný breh Hájskeho potoka a prudko vystúpať na po hrebeni západnej steny údolia až ku vchodu jaskyne **nad vodopádmí I**, ktorá sa nachádza približne 5 m S od hrebeňa lemujúceho hornú hranu západnej steny údolia. približne v prevýšení +17 m od nej sa v smere 264° vo vzdialenosti približne 25 – 30 m nachádza v závere šikmej a plochej trávinatej terasy **Jaskyňa nad vodopádmí II**. Približne +17 m nad ňou sa hrebeň otvára do relatívne veľkej plochy uklonenej zatravnenej terasy, z ktorej je možné pri jej vrchole pretraverzovať jednodlanovou technikou približne 5 m na Z ku vchodu jaskyne približne v tej istej úrovni. Zráz pod vchodom je asi 50 m hlboký.

ORIEŠOK

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

(i. i./IČO: ZP-30 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

synonymum: Jaskyňa Oriješok

kataster: Háj (Hájska tiesňava – dolina Hradnej cesty); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: A/525 m (auct. M. TERRAY, 1988)

pravdepodobne rozsadlinovo-korózna jaskyňa

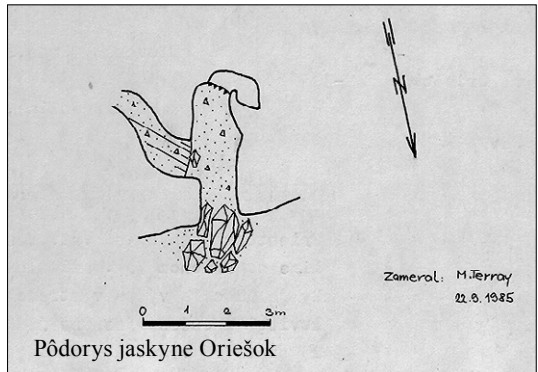
Morfológia: jaskyňa tvorí jednoduchú, vetviaca sa, relatívne horizontálna chodbička, morfológicky málo presvetlená (max. profil 0,5 m /š/ × 1,5 m /v/). Vchod (0,4 /š/ × 1,1 m /v/) má tvar ukloneného lichobežníka. Odbočka smerujúca na V je po 1 m neprielezne ukončená sutinou. **Výplň:** v počve jaskyne prevláda hlavne splavený červenohnedý hlinitý sediment a ostrohranná sutina. V špirálovitom ukončení jaskyne je pomerne zachovaná sintrová výzdoba v stalagmitových a nátekových formách.

Iné: v čase nášho prieskumu nebola jaskyňa prístupná.

Dĺžka jaskyne: B₃/6 m (M. TERRAY, 1988)

Literatúra a nepublikované zdroje: [M. TERRAY et] P. TERRAYOVÁ (1988), ERDŐS, M. (1990), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia čiastočne podľa M. TERRAY (1988): východiskovým bodom je obec Háj. Od S konca obce vedie prístupová cesta Hájskou dolinou až po 1. most v doline, kde Z od neho vybieha na planinu mohutný žlab s tzv. Hradnou cestou (Várút) v doline Hradnej cesty. Za mostom vstupuje do doliny prastará cesta (úvoz), po ktorej treba prejsť približne 50 m a pokračovať dnom doliny ešte približne 200 m. Vzápätí

Jaskyňa Oriješok – vchod. Foto: J. Psočka

treba odbočiť dolava pod skalnú stenu a vystúpiť ešte približne 20 m. Vchod jaskyne leží v päte skalnej steny pod previsom.

PASCA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

(i. i./ICO: ZP-31 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

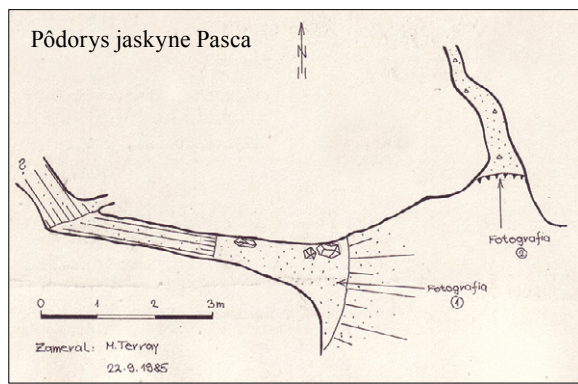
synonymum: Jaskyňa Pasca

kataster: Háj (Hájska tiesňava – dolina Hradnej cesty); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: A/600 m

rozsadlinovo-korózna jaskyňa

Morfológia: jaskyňu tvorí jednoduchá, nevetvená, priama horizontálna, morfológicky málo presvetlená chodba, ktorá je výrazne tektonicky predisponovaná. Vchod (0,4 m × 0,8 m) má tvar úzkej, na JZ uklonenej polelipy. **Výplň:** počvu jaskyne tvorí hlavne

Jaskyňa Pasca – vchod. Foto: G. Lešinský

splavený humózný, hlinitý sediment. V bezprostrednej blízkosti jaskyne sa nachádza nepriehľadná, korózne rozšírená kaverna.

Dĺžka jaskyne: B₃/5,5 m (M. TERRAY, 1988)

Literatúra a nepublikované zdroje: [M. TERRAY et] P. TERRAYOVÁ (1988), ERDŐS, M. (1990), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Háj. Od S konca obce vedie prístupová cesta Hájskou dolinou až po 1. most v doline, kde Z od neho vybieha na planinu mohutný žľab s tzv. Hradnou cestou (Várút) v doline Hradnej cesty. Približne stredom žľabu je potrebné vystúpať až k lúke s lesnou škôlkou. Lúka je situovaná nad S okrajom žľabu a smeruje na ňu zo S strany žľabu stará vozová cesta. Jaskyňa sa nachádza približne SZ od približne 90° zákruty tejto cesty, ktorá potom stúpa až na lúku. Vchod sa nachádza v strmom V výbežku bralnatých stien. približne 150 m S od tohto výbežku sa nachádzajú steny S okraja prístupového žľabu.

MARCIHO DIERA II

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: odnepamäti známa jaskyňa, E. Kladiva

(i. i./ICO: ZP-32 /sensu E. Kladiva et G. Lešinský et M. Terray, 2002)

kataster: Hačava (Zádielska dolina); ZM 10: 37-41-03

nadmorská výška: A/825 m

rozsadlinovo-korózna jaskyňa

Všeobecná charakteristika: Opätovne nájdená lokalita (SK Cassovia). Relatívne veľká svahová jaskyňa s rozsadlinovo-koróznym vývojom, s priepastovitým priestorom v závere. Priestory sú bohato vyzdobené živou sintrovou výplňou, predovšetkým ná-

tekového typu. Jaskyňa bola zakreslená na turistických mapách v polovici 20. storočia.

Dĺžka jaskyne: B₃/22 m (E. Kladiva in verb., 2002); B₃/30 m/-7 m (M. TERRAY, 2002)

Literatúra a nepublikované zdroje: Slovenské rudohorie – Volovské vrchy. Letná turistická mapa. 1. vydanie. Slovenská kartografia Bratislava, 1986, TERRAY, M. (2002)

Lokalizácia: jaskyňa sa nachádza v SZ časti Zádielskej planiny, v časti Prepadliská, približne –10 m pod hranou planiny v okrajovom páse skalných stien. Od vrcholovej kóty 850 m n. m. (JJZ od Grečovho vrchu, 891 m n. m.) sa nachádza približne 100 m J. Vchod je exponovaný na J.

PRIEPASŤ NA TURNIANSKOM HRADNOM VRCHU

Pôvod / pôvodca informácie o jaskyni: P. Erdélyi a L. Fecsu synonymum: Jaskyňa pod [Turnianským /Turnianskym/] hradným vrchom

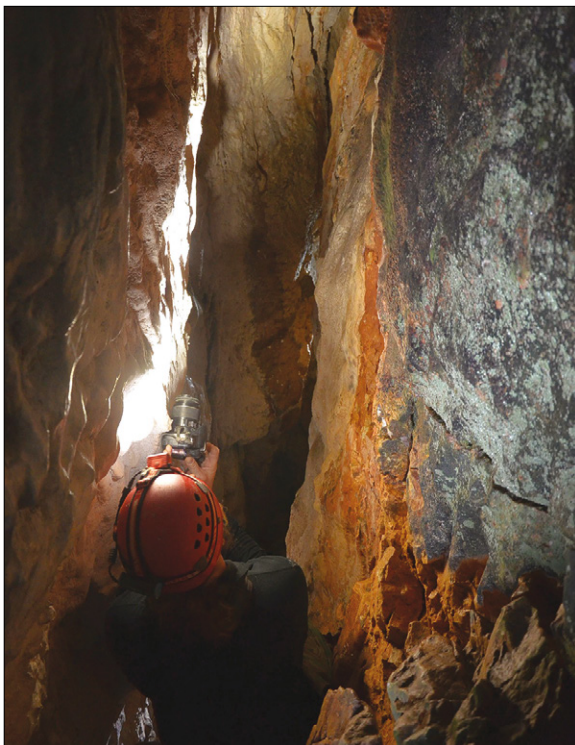
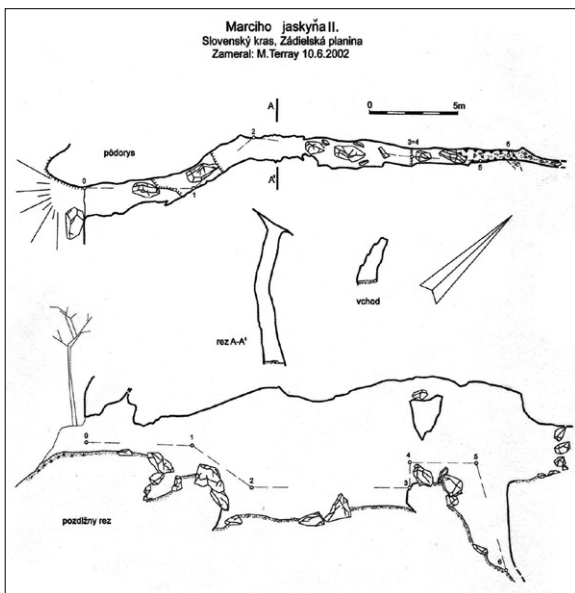
(i. i./IČO: ZP-33 /auct: P. ERDÉLYI et L. FECSU,1983/)

kataster: Turňa n. Bodvou; ZM 10: 37-41-09

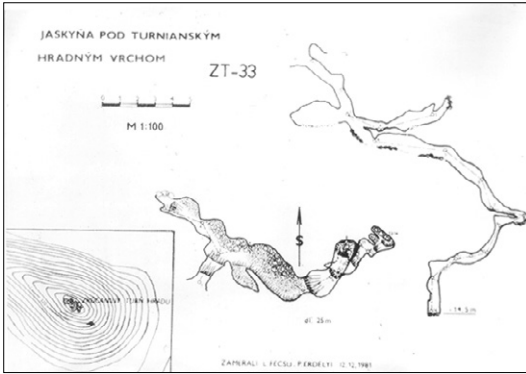
nadmorská výška: A/325 m
korózna [vertikálna] jaskyňa

Morfológia: zatiaľ jediná známa jaskyňa na Turnianskom hradnom vrchu má charakter subvertikálnej, resp. vertikálnej jaskyne s rozšíreniami po ploche diskontinuity. Svetlosť priestorov je extrémne nízka; nad 3. dnom sa šachta extrémne zužuje. Najmenej svetlý profil v jaskyni má rozmery 0,23 m × 0,3 m (P. ERDÉLYI et L. FECSU,1983). Vo vstupných partiách

sa čiastočným vyplnením priestoru medzi diskontinuitnými plochami vytvorila pseudoúroveň. Ústie je situované v skupine nízkych škráp; je lichobežníkového pôdorysu 1 m (d) × 0,5 m (š), predelené nevelkým skalným mostom na dve časti. **Výplň** dna tvorí

Marciho diera II – interiér. Foto: G. Lešínský

Priepasť na Turnianskom hradnom vrchu. Foto: G. Lešínský

až k zrúcanine hradu. Navigovať treba k **JV** bašte, od ktorej činí prístupový azimut k ústiu priepasti **122°** pri prekonaní výškového rozdielu približne 40 – 45 m. Nenápadné ústie je situované v škrapovitom teréne, priamo v skupinke škráp na lúčnatom **VJV** svahu hradného vrchu, pod mladou dubinou. Azimuty od priepasti k niektorým orientačným bodom: **116°** k **JRD** (ulička medzi dvomi dlhými budovami), **193°** ku kostolu v Turni n. Bodvou, **132°** k rázcestiu Háj – Turňa n. Bodvou. Prístupová cesta vedie aj zdola: chodníkom do lúčnatého **VJV** svahu nad vilovou štvrtou po spádnicu až k miestu, kde chodník vchádza do hustého porastu, vzápätí prekonáva skalný stupeň a opäť vychádza z porastu. Od miesta vstupu do porastu treba zísť nižšie približne –10 m k veľkému kameňu na **S** strane chodníka. Od neho treba navigovať na približne **V** asi 50 – 70 m, pričom treba prekonať približne –10 – 15 m výškový rozdiel. V tejto časti svahu sú skupiny krov a lúčnatých svetlín (v prevahe).

MRAZOVÁ JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva, M. Terray

(i. i./**ICO**: **ZP-34** /sensu M. ERDŐS, 1990/)

synonymá: *Szemerce-lyuk*, *Mrazová diera*

kataster: Háj (Hájska tiesňava); ZM 10 37-41-03

interval odhadnutej nadmorskej výšky: **A/470 – 490 m** (podľa M. TERRAYA, 1987 je n. v. **A/510 m**)

kryogénno-korózna jaskyňa

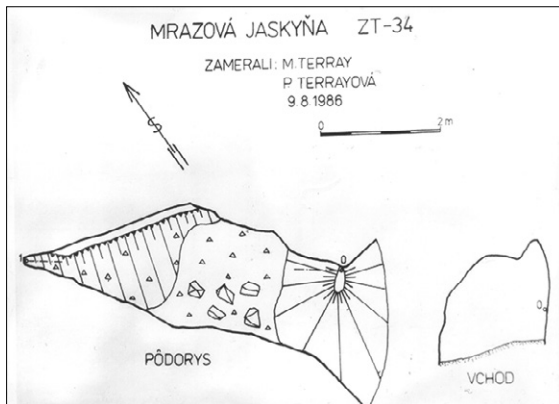
Morfológia: Jaskyňa tvorí priama chodba, ktorá sa jemným oblúkom stáča v približne 45° odchýlke od línie danej expozíciou vchodu. Priestorovo pomerne svetlá jaskyňa so šírkou chodby v strede 1,7 m; strop od vchodu pravidelne stúpa (+1,5 m až do +3 m).

vlhká, blatistá hlina a sutina rôznej frakcie. Výzdobu reprezentujú hlavne mladé sintre: náteky, pizolitické sintre, stalaktity i stalagnáty. **Náčrt genézy:** pravdepodobne ide o sekundárne na povrch otvorený typický koróznny komín. **Iné:** priestory sú vlhké; v interiéri sa našli osteologické nálezy cicavcov (P. ERDÉLYI et L. FECSU, 1983).

Dĺžka/hĺbka jaskyne: B₃/25 m; –14,5 m (P. ERDÉLYI et L. FECSU, 1983)

Literatúra a nepublikované zdroje: FECSU, L. (1982), ERDÉLYI, P. et FECSU, L. (1983), TERRAY, M. (1987), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Turňa n. Bodvou. Prístup je najlepší od Turnianskeho hradu, ku ktorému sa dostaneme z rázcestia Háj – Turňa n. Bodvou po modrej turistickkej značke okolo viníc, pričom nad sedlom medzi hradným vrchom a Zádielskou planinou treba odbočiť zo značky na náučný chodník (historická umelo vysekaná hradná cesta) vedúci po spádnicu hradnou stráňou

Mrazová jaskyňa. Foto: G. Lešínský

Dno naopak od vchodu klesá a stúpa až v závere. Tvar vchodu má približne kruhový prierez $\varnothing 1,5$ m s expozíciou 216° . **Výplň:** vo vstupnej fácií je eolicky transportovaný organický materiál (hrabanka, lístie), inak je počva tvorená zvetralinami opadu rôznej frakcie v dôsledku kryogénneho zvetrávania. **Náčrt genézy:** kryogénne rozšírená dutina s badateľným vplyvom koróznej modelácie. **Iné:** zúbkovité sintrové rebrá, náteky. Refugiálny typ fotickej jaskyne.

Dĺžka jaskyne: $B_2/6$ m (G. LEŠINSKÝ, 2000)

Literatúra a nepublikované zdroje: ERDŐS, M. (1983), ERDŐS, M. (1990), TERRAY, M. (1987), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Háj. Odporúčaná prístupová cesta k jaskyni sa začína na konci obce, odkiaľ je potrebné ísť po štátnej ceste (Háj – Hačava) na **S** až po 2. most v poradí od konca obce Háj. približne 45 m južne od tohto mosta sa po **Z** strane Hájskej doliny dvíha v jej bralnatých svahoch výrazné údolie, tzv. Szemerce völgy. Sutinovým poľom na dne tohto údolia s bralnými útvarmi po oboch stranách treba navigovať približne +50 m nad cestu, kde v päte **S** skalnej steny žlabu, približne +4 metre nad jeho dnom (v smere línie expozície vchodu j.) sa nachádza vizuálne dobre identifikovateľný vchod do jaskyne. Od línie žlabu leží vchod vo vzdialenosti približne 15 m. V okolí jaskyne sa rastie urastený bukový les.

PRIAMA JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: odnepamäti známa jaskyňa; P. Erdélyi a L. Fecsu (i. i./ICO: ZP-35 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

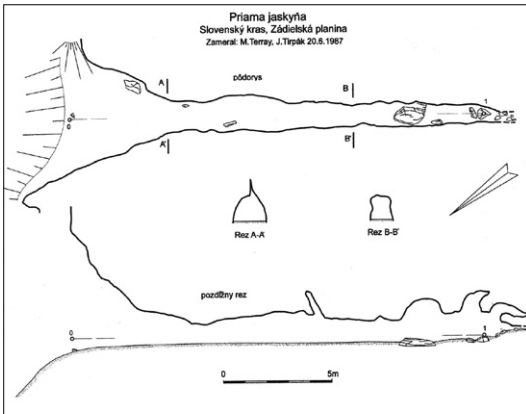
synonymum: Jaskyňa ZP 1

kataster: Hačava; ZM 10: 37-41-03

nadmorská výška: A/807 m

korózne-kryogénna jaskyňa

Morfológia: jaskyňu tvorí priama, 1,5 m široká, postupne sa zužujúca chodba. Strop je nízko položený, avšak v závere sa dvíha. Jaskyňa sa končí závalom, resp. zasintrovanou puklinou. V zadných partiách sú dva vysoké komíny a balvan. Vchod vo vstupnom abri má polelipsový prierez s vizuálne dobre sledovateľným napojením na predisponujúcu poruchu. Parametre vchodu: 2 m \times 1,3 m ($\text{š} \times \text{v}$); expozícia: 36° . **Výplň:** dno, stúpajúce v %, je tvorené zmesou hliny a sutiny rôznej frakcie. **Náčrt genézy:** predpokladáme korózne-kryogénny vývoj jaskyne. Výzdoba: suché steny pokrývajú svetlé náteky a pizolitické formy sintra. **Iné:** refugiálny typ jaskyne, avšak pravdepodobne archeologicky

Priama jaskyňa – vchod. Foto: G. Lešínský

pravej strane v smere navigovania). **SV** od k 826 m n. m. (kóta sit. na ceste) leží výrazný lúčnatý závrť lemovaný stromovým porastom. Neďaleko jeho **S** okraja sa pri okraji lesa nachádza osamelý hrab. Vo vzdialenosti 55 m v azimute 48° stojí na okraji strmých brál, +13 m priamo nad vchodom jaskyne smrek. Ku vchodu treba kvôli bezpečnosti navigovať popri **V** stene mohutného žľabu, ktorý sa začína pod **S** okrajom závrťu. V okolí rastie urastený bukový les.

ŽIHĽAVOVÁ JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: odnepamäti známa jaskyňa; G. Stibrányi, st.

(i. i./ICO: ZP-36 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

synonymá: Žihľavova jaskyňa, Csalán-lyuk/gödör, Jaskyňa při Turnianskom hrade
kataster: Zádiel; ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: A/300 m

nevýjasnená genéza; relikť fluviokrasovej jaskyne (?)

Morfológia: jaskyňa je tvorená suchou, jednoduchou, nevetvenou subhorizontálnou chodbou, čiastočne fotickou, ktorá má svetlosť približne 4 m (š) × 2 m (v). Vchod, ktorý je nízky, polelipsový (4 m /š/ × 1,2 m /v/), s expozíciou 225°, je zavalený blokmi, avšak prieliezny. Svetlosť 4 m × 2 m a profil chodby tvaru nepravidelného trojuholníka si jaskyňa zachováva do vzdialenosti 6 m od vchodu, kde sa strop znižuje a priestor postupne vyznieva. Pod **sintrovým** schodom odbočuje na **V** nízka plazivka, ktorá sa spája s oknom v **JV** stene hlavnej chodby v 1 m vysokej sienke s kamenistým dnom (E. KLADIVA, 1991). Pôvodný vchod zdenudoval, recentný sa vytvoril prepadnutím stropu jaskyne.

Výplň: dnovú fáciu tvoria úlomky pochádzajúce z gravitačného opadu zo stien a stropu,

negatívna. Hibernačné refúgium pre *Salamandra salamandra* a *Chiroptera*. G. Lešínský a J. Psoťka počas dokumentačných prác zistili, že v jaskyni podľa všetkého prebýval po roku 2010 pustovník Marek Šenkyřík, niekdajší moravský jaskyniar. Steny vo vchode i vstupnej fácií jaskyne sú pomaľované pseudonáboženskými symbolmi. Pred vchodom je natiahnutý povrázok s textami modlitieb na rôznofarebných trojuholníkovitých kúskoch látky.

Dĺžka jaskyne: B₂/15 m (P. ERDÉLYI et L. FECSU, 1983)

ERDÉLYI, P. et FECSU, L. (1983), ERDŐS, M. (1990), LEŠÍNSKÝ, G. (2002)

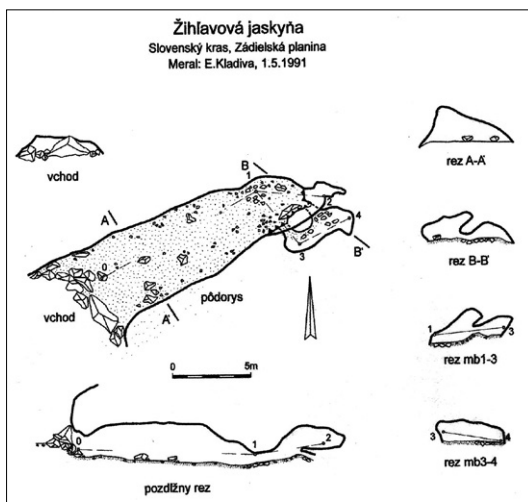
Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Hačava. Odporúčaná prístupová cesta k jaskyni sa začína na **S** konci obce, odkiaľ je potrebné vystúpať úvozom (ide od kostola, resp. od cintorína z **JJV**) do **Z** svahu planiny (potok je po pravej strane v doline). Úvoz sa po približne 150 m stáča na **Z** a stúpa ku kóte 761 m n. m. (križovatka ciest, „Kaplňka“). Odtiaľ pokračovať cestou na **Z** (severný svah planiny približne 100 – 150 m po

ktoré sú pokryté prachovitou hlinou. Nátekové formy sintrovej výzdoby. **Náčrt genézy:** jaskyňa predstavuje veľmi senilnú dutinu so zatiaľ nevyjasneným vývojom; nie je vylúčený fluviokrasový vývoj. Ako modelačný faktor dominovalo v mladšej fáze vývoja rútenie pozdĺž diskontinuit a korózne vyhladenie priestoru. **Iné:** refugiálny typ jaskyne; využitie počas 2. sv. vojny; archeologické nálezy (pozri M. SOJÁK et M. TERRAY, 2003). Zimovisko netopierov.

Dĺžka jaskyne: B₁/19 m (E. KLADIWA, 1991); B₂/9 m (G. LEŠINSKÝ, 2000)

Literatúra a nepublikované zdroje: SZÉKELY, G. (1972), STIBRÁNYI, ST. G. (1981), ERDŐS, M. (1990), KLADIWA, E. (1991), LEŠINSKÝ, G. (2002), SOJÁK, M. et TERRAY, M. (2003)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Turňa n. Bodvou. Prístupová cesta k jaskyni vedie od križovatky Turňa n. Bodvou – Háj po štátnej ceste E 50 okolo reštaurácie pod hradom až k 1. odbočke cez vinice pod J svah Zádielskej planiny. Poľná cesta stúpa medzi poľom a vinicou až k 1. vetviu. Nad vetviu vpravo je situovaný dom, búda a nad nimi vinica. Z aj V okraj vinice tvoria mohutné akumlačné valy z vyzbieraných skál. Od stredu Z valu, približne v úrovni okraja lesa, leží vchod jaskyne presne na S, v prevýšení približne 30 m vzhľadom na val, nad ktorým sa nachádza výklenok v okraji lesa. Vzdialenosť oboch valov je 40 m. Súradnice jaskyne (podľa výpisu z GPS): 48° 36' 57" N, resp. 20° 51' 34" E. Od SV rohu vinice (270 m n. m., takisto kamenný val) sa jaskyňa nachádza vo vzdialenosti 100 m v smere 343°. Vchod leží v škrapovitom svahu, v nepriehľadnom a nesmierne hustom kriakovitom poraste v mladej dubine. Nad jaskyňou rastie výrazný jaseň. približne 30 výškových metrov nad jaskyňou vedie chodník traverzujúci svah planiny od Zádielu po chrbát výbežku Turnianskeho hradného vrchu.

Žihľavová jaskyňa – interiér. Foto: G. Lešinský

MEDVEDIA JASKYŇA
Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray (i. i./ICO: ZP-37 /sensu M. ERDŐS, 1990/) synonymá: Jaskyňa s prevaleným stropom, Jaskyňa s prepadnutým stropom kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08 nadmorská výška: B/555 m rútivo-korózna jaskyňa Upravený opis podľa M. TERRAY (1989)

MEDVEDIA JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

(i. i./ICO: ZP-37 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

synonymá: Jaskyňa s prevaleným stropom, Jaskyňa s prepadnutým stropom

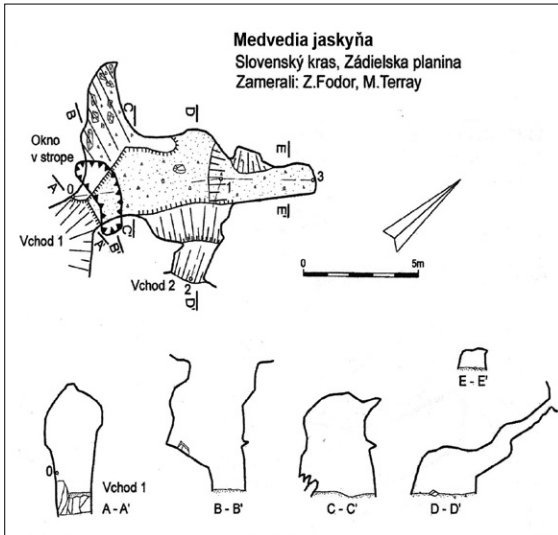
kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: B/555 m

rútivo-korózna jaskyňa

Upravený opis podľa M. TERRAY (1989)

Morfológia: senilnú, sčasti deštruovanú jaskyňu tvorí dómovitá 3,6 m vysoká fotická sieň 4 × 5 m s krátkymi výklenkami (do 5 m) na SV (chodbovitá časť v závere s obdĺžnikovým profilom 1,2 m × 1 m /v/), JV a SZ. Jaskyňa je typická svojimi dvomi vchodmi, vertikálnym ústím, ktoré vzniklo deštrukciou stropu vo vstupnej časti jaskyne (–5 m;

Medvedia jaskyňa – okolie vchodu.
Foto: J. Psotka

1,8 m × 1,2 m /M. TERRAY, 1989/) a horizontálnym vchodom v tvare pri báze zúženej elipsy s rozmermi 4,8 m (v) × 1,5 m (š) (auct. M. TERRAY, 1989). Vľavo od vchodu tvorí dno prvého výklenku uklonená skálna rímsa. **Výplň:** dnovú fáciu tvoria relikty rútenia, splavené (zadná chodbička; asi reliktné pôdy), resp. eolicky transportované sedimenty a hrabanka. Výzdoba v podobe malých kvapľových foriem a nátekov je vyvinutá iba v zadnej, vlhkej časti jaskyne. **Náčrt genézy:** na genéze tejto senilne jaskyne sa podieľalo viacero faktorov (rútenie, kryogénne zvetrávanie, korózia), ktoré pôsobili v priestore predisponujúcej subhorizontálnej poruchy SV-JZ/30° (auct. M. TERRAY, 1989). **Iné:** refugiálny typ jaskyne.

Dĺžka jaskyne: B₃/10,4 m (M. TERRAY, 1989)

Literatúra a nepublikované zdroje: ERDŐS, M. (1990), TERRAY, M. (1991), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: prístupová cesta k jaskyni vedie z obce Zádiel. Po okraji planiny chodníkom treba ísť približne 1 km na S až k Z ukončeniu mohutného keltského obranného valu, cez ktorý chodník prechádza len niekoľko m od hrany planiny (val sa tiahne spod obce Háj, naprieč planinou, v smere V-Z). Jaskyňa leží vo vzdialenosti 210 m SSZ (popri hrane planiny) od valu, približne -5 m pod hranou, v S okrajovej stene žľabu, v pôdorysnej vzdialenosti 30 m Z od chodníka idúceho cez val.

ZAMUROVANÁ JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

(i. i./ICO: ZP-38 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

synonymá: Zamurovaná jaskyňa v Zádieli, Medvedia jaskyňa

kataster: Háj (Hájska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: B/548 m

korózna jaskyňa

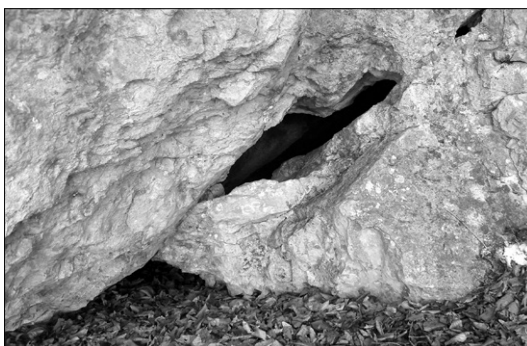
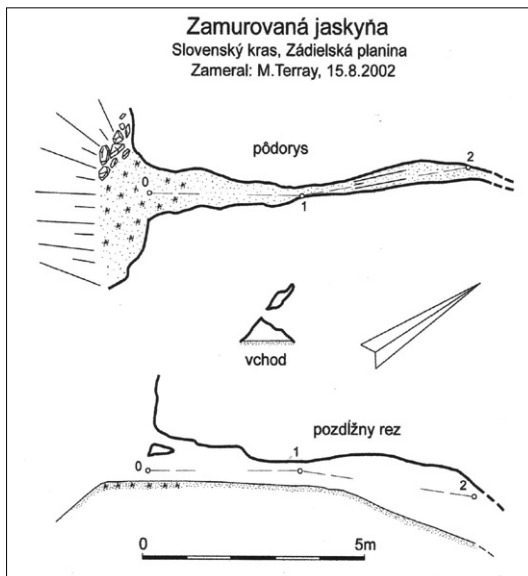
Všeobecná charakteristika: drobná stráňová jaskyňa je typická umelo zamurovaným vstupným portálom, z ktorého je možné nevelkým otvorom preniknúť do krátkej puklinovitej chodby (M. ERDŐS, 1990). Približne +10 m nad jaskyňou sa nachádza dosiaľ neevidovaná a len čiastočne preskúmaná Jaskyňa nad Zamurovanou. Medzi týmito dvomi jaskyňami, pod haldou sedimentov vyhrabaných jazvecom, našiel v lete 2016 G. Lešinský úlomok konglomerátu veľký ako ľudská päť. V tmavohnedom matrice sa

nachádzajú drobné ostrohranné i zaoblené klasty nekrasových hornín. Ide o prvý takýto nález v *Zádielskej tiesňave*, ktorý môže mať relevantnú geomorfologickú a speleogenetickú hodnotu.

Dĺžka jaskyne: B₃/8 m (M. TERRAY, 1989)

Literatúra a nepublikované zdroje: ERDŐS, M. (1990), TERRAY, M. (2002)

Lokalizácia: prístupová cesta k jaskyni vedie z obce Háj. Po úvoze s modrou turistickou značkou treba vystúpiť na plošinu až do bezprostrednej blízkosti laténskeho valu (30 m vľavo od chodníka). Po telese obranného valu zostúpiť až na **Z** okraj planiny, na miesto, kde ho pretína chodník kopírujúci hranu z **J** na **S**. Jaskyňa leží vo vzdialenosti približne 360 m v smere približne 330° od stanoveného miesta, resp. severnejšie o 1 skalný chrbát od Medvedej jaskyne (prístup pozri tam). Treba prísť až k **Z** záveru niekoľko desiatok metrov dlhého meandrujúceho úvalu, prerážajúceho okraj planiny. V skalnej stienke **S** od osi úvalu leží nenápadný vchod Jaskyne nad Zamurovanou. Pred vchodom je kopa navršенých skál. O –10 m nižšie leží v mimoriadne príkrom svahu na svahovom odpočinku pod previsnutou skalnou stenou Zamurovaná jaskyňa.

Zamurovaná jaskyňa – vchod. Foto: J. Psotka

JASKYŇA NAD ZÁDIELSKOU CHATOU

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: F. Skřivánek a V. Stárka

(i. i./ICO: ZP-39 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

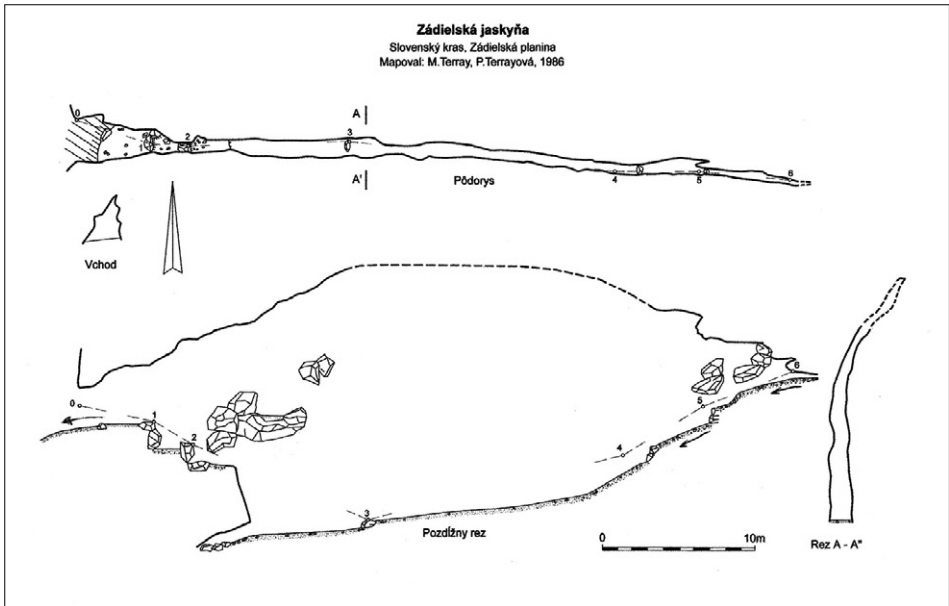
synonymá: *Jeskyně nad Zádielskou chatou, Jaskyňa pri Zádielskej chate, Jaskyňa nad Zádielskou chatou, Tajná jaskyňa [– nad Vizavatom], Nad chatou, Tajná Zádielská, Medvedia jaskyňa, Zádielska jaskyňa*; kataster: Háj; ZM 10: 37-41-03

nadmorská výška: A/675 m

rozsadlinovo-rútivo-korózna jaskyňa

Opis čiastočne podľa F. SKŘIVÁNKA et V. STÁRKU (1956)

Morfológia: jaskyňu tvorí mohutná, vysoká (15 – 20 m), rozsadlinovitá chodba, ktorá je tretím objemovo najväčším priestorom planiny. Vchod má trojuholníkovitý tvar 3 m (v) × 2,5 (š), je značne postihnutý rútením a kryogénnym zvetrávaním. Za rovinou vchodu sa vytvoril najširší priestor v jaskyni (4 m /š/ × 6 m /d/). približne 12 m od vchodu je situované ústie 7 m hlbokej priepasti, ústiacej do spodných častí chodby. V prístupných častiach sa vďaka rúteniu a priblíženiu stien vytvoril horolezecky zdolateľný pseudo-horizont. Jaskyňa sa zvažuje na **SZ**, postupne sa priečna svetlosť znižuje a v závere

Jaskyňa nad Zádielskou chatou – interiér. Foto: G. Lešínský

Pobyt v jaskyni zneprijemňuje prúdenie studeného vzduchu.

Dĺžka jaskyne: B₃/60 m (M. TERRAY, 2001); B₂/47 m (F. SKŘIVÁNEK et V. STÁRKA, 1956)

Literatúra a nepublikované zdroje: SKŘIVÁNEK, F. et STÁRKA, V. (1956), DROPPA, A. (1964), ERDŐS, M. (1990), LEŠÍNSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Jaskyňa sa nachádza v S časti Zádielskej doliny, za Baksovou dolinou, vo V svahu ZD. Prístup k jaskyni je možný približne 200 m J od prameňa Vizavat (resp. 200 m J od k. 516 m n. m. /most, resp. prameň za-

jaskyňa vyznieva neprielezným pokračovaním predisponujúcej poruchy. **Výplň** dna tvorí ostrohranná sutina – rezíduá rútenia, čiastočne v zmesi s hnedočervenou hlinou. Vo vchode sú eolicky transportované sedimenty a listie. **Sintrová výzdoba** je izolovaná na spodnej časti S steny a tvorí ju mäkký pórovitý sinter a sintrové náteky. Na J stene mäkký sinter chýba. **Náčrt genézy:** jaskynný priestor sa vytvoril na poruche 73°/64°. Strop je tvorený dislokačnou plochou rovnakého smeru, ktorá je priklonená k ose jaskyne v uhle 60°. Steny sú čiastočne neopracované, nesú stopy rútenia, čiastočne sú vyleptané koróziou a pokryté sintrami. Jaskyňa je ukázkovým príkladom jedného zo subtypov rozsadlinových jaskýň. V jaskyni vzniká tunelový efekt, keďže lokalita funguje v dynamickom režime (s dvomi výškovo i rozmerovo diferencovanými vchodmi). **Iné:** v jaskyni sa údajne našla kompletná kostra medveďa.

chytený pod cestou/), odkiaľ je potrebné vystúpiť širokým prudkým žlabom lemovaným zo **S** skalným hrebeňom až k bodu, kde skalný hrebeň začína lemovat' žlab aj z **J**. Práve popri **S** stene južného hrebeňa treba vystúpať približne +65 m až ku vchodu jaskyne v päte skalnej steny. Okolo rastie urastený bukový les.

JASKYŇA NAD TRAVERTÍNOVOU VYVIERAČKOU

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

synonymum: *Fridriška*

(i. i./IČO: ZP-40 /sensu M. ERDŐS, 1990/)

kataster: *Hačava; (Hájska tiesňava); ZM 10: 37-41-03*

nadmorská výška: *B/ 590 m n. m.*

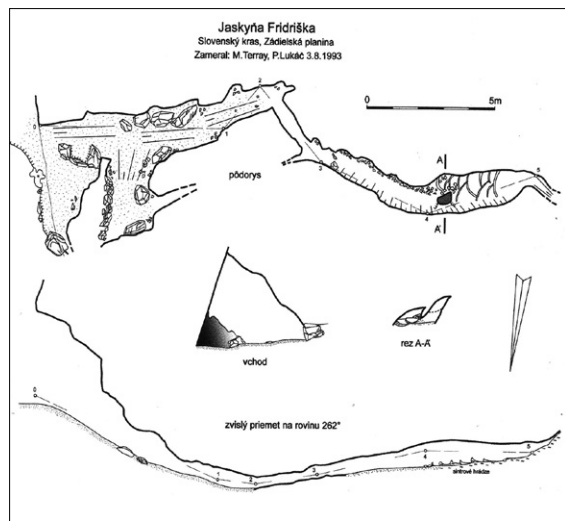
pravdepodobne rozsadlinovo-koróznno-rútivá jaskyňa

Morfológia: jaskyňu tvorí vo vstupnej časti pôdorysne široká, no nízka, klesajúca chodba, ktorá sa približne po 4 m od vchodu prehradila zvrchu zosunutými stropnými doskami, mocnými približne 0,5 m. Priezom popod ne pokračuje ako zužujúca sa chodba v smere 246° pozdĺž tektonickej plochy, pričom približne 0,5 m pred jej vyznením na neprielezný lokus sa stáča a stúpa v smere 324° približne 4 m. Tu už značne zúžená opäť sleduje smer tektonickej poruchy. V týchto častiach je dno skalnaté, pokryté sutinou. Chodba ďalej horizontálne pokračuje ešte niekoľko metrov. Vchod, ktorý má tvar približne rovnoramenného trojuholníka (1,3 m × 1,7 m /š/) sa otvára v málo vyklenutomabri (3 m × 3,5 m /š/) z **J** ohraňenom tektonickou plochou smeru 300° s úklonom približne 75°. Vo vchode je halda balvanovitej sutiny. **Výplň** dna vo vstupnej fácií tvorí zmes hliny a sutiny. Výzdobu v zadných partiách jaskyne tvoria nátekové formy. **Náčrt genézy:** pozdĺž predisponujúcich porúch dochádzalo k rúteniu i vyhladzovaniu priestorov koróziou. **Iné:** prolongácia jaskyne Fridriška, v ktorej sondaovali jaskyniari združení okolo hájskeho jaskyniara M. Terraya, si vyžiadala pomerne veľké úsilie. Prolongácia potvrdila, že ide o koróznno-stráňovú jaskyňu bez významnejšieho pokračovania. Z odborného a dokumentačného hľadiska práce významne prispeli k detailnejšiemu poznaniu podobných jaskynných štruktúr v klasickom krase, resp. v podmienkach planinového krasu.

Dĺžka jaskyne: A/20 m (M. TERRAY in verb., 2002)

Literatúra a nepublikované zdroje: ERDŐS, M. (1990), TERRAY, M. (2002), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Hačava. Jaskyňa sa nachádza priamo pri

Jaskyňa nad Travertínovou vyvieračkou – vchod. Foto: G. Lešínský

šťátnej ceste Háj – Hačava. Prístupová cesta k jaskyni vedie z J konca obce Hačava, kde za 1. mostom JV od križa na V strane svahu za obcou je potrebné navigovať ešte približne 310 m v tom istom smere, kým sa na pravej (Z) strane cesty nezjaví drenáž, ktorá v čase hydrologických maxím odvádza vodu z približne 5 m vysokej travertínovej kopy s vchodom jaskyne pod cestu, resp. do rigola. Vchod do jaskyne **Chvalabohu** sa nachádza v mieste, kde travertínová kopa vystupuje spod kompaktnej steny. Pri navigovaní k hľadanej **Jaskyni nad Travertínovou vyvieraczkou** je potrebné vystúpiť približne +15 – 20 m nad predchádzajúcu jaskyňu a traverzovať svah po vrstevnici na JJZ v dĺžke 200 m až pod jedinú mohutnú stenu (približne 5 m vysokú a 20 m dlhú) v blízkom okolí, v päte ktorej sa hľadaná jaskyňa nachádza. Stena je orientovaná v smere 336°. Pred stenou je umelý násyp z vyraženého materiálu. Od žlabu, ktorý leží **južnejšie**, je vzdialená približne 50 m S, približne +60 m nad cestou Háj – Hačava.

ESKO

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

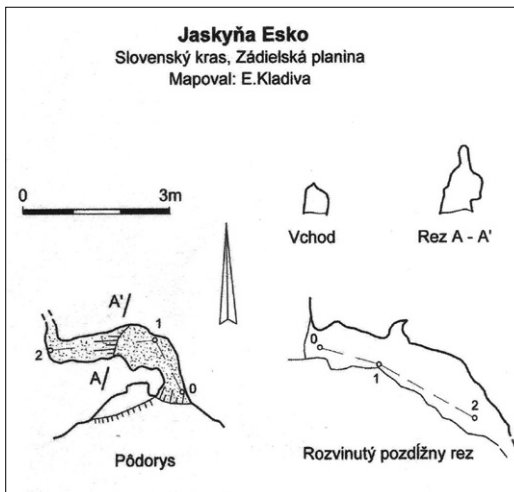
(i. i./IČO: ZP-41 /sensu E. KLADIVA, 1992/)

kataster: Zádiel (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: A/550 m

korózna jaskyňa

Morfológia: túto senilnú jaskyňu tvorí krátka, rozmerovo nevelká chodbička so zaujímavou modeláciou stien, ktorá je reliktom dlhšej kaverny. Pôvodná kaverna sčasti

zdenudovala, avšak na Z stene v smere pomyselného predĺženia kaverny smerom od vchodu von je zreteľná korózna modelácia zvyšku chodby a rekryštalizované sintre. Táto pôvodne vstupná časť jaskyne zanikla ustúpením steny. Vchod má trojuholníkovitý tvar a rozmery 0,4 m (š) × 0,5 m (v). Expozícia: 164°. Súčasná jaskyňa má kľukatý charakter úzkej (najviac 0,5 m) a nízkej (najviac 1 m) chodby, pričom za 2. ohybom je zanesená sedimentmi. Úseky jaskyne medzi ohybmi sa dajú charakterizovať smermi 306°, resp. 246°. **Výplň:** pozoruhodný je vývin starých sintrových foriem na stenách, ktoré takisto indikujú reliktný charakter jaskyne. Pôvodné sintre (kôry a náteky) sa zachovali rudimentárne na stenách, odlupujú sa, badať však nastúpenie mladšej generácie sintrovej hmoty. Pôvodné útvary boli dobre vyvinuté. Sedimenty sú hlinité, na povrchu sa vyskytuje organický materiál (konáriky, listie). Jaskyňa je suchá, steny sú len lokálne vlhké. **Náčrt genézy:** pravdepodobne ide o koróznu jaskyňu. Predisponujúce poruchy sú zotreté prekrytím sintrovou hmotou. Lokalita slúži ako aktívna nora.

Esko – vchod. Foto: J. Psotka

Dĺžka jaskyne: $B_3/4$ m; (E. KLADIVA, 1992); (skutočná dĺžka jaskyne: 3 m + čiastočne zdenudovaný vstupný fragment 2 m)

Literatúra a nepublikované zdroje: KLADIVA, E. (1992), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: prístupová cesta k jaskyni vedie z obce Zádiel, odkiaľ je potrebné vystúpať ešte pred 1. mostom v Zádielskej tiesňave po spádnicí spočiatku sutinovým poľom okolo Kozej j. a j. Pěčko až na plošinu planiny. Jaskyňa sa nachádza v prenížení približne 30–50 m vzhľadom na hranu planiny, pod približne 5 m vysokou skalnou stenou v menšom rebre, resp. hrebienku, ktorý vybieha z umelo vysadenej boriny na plošine (JV od k. 601 m n. m.), J od nej. Vchod je situovaný na V strane tohto hrebeňa, zbiehajúceho oblúkom na JZ, ktorý sa nachádza približne 20 m Z od najjuhovýchodnejšieho okraja boriny. K jaskyni sa zostupuje popri tomto hrebenei neveľkým žľabom.

JASKYŇA POD BORINOU

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

(i. i./IČO: ZP-42 /sensu E. KLADIVA, 1992/)

synonymá: Pod borom, Jaskyňa pod borovicou

kataster: Zádiel (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: A/575 m

korózna jaskyňa

Upravený opis podľa E. KLADIVU (1991)

Morfológia: lokalitu, na hranici kritérií pre jaskyňu, tvorí krátka, priama, rozmerovo neveľká (profil 1 m /v/ × 0,5 m /š/) chodbička, ukladajúca sa mierne na S. Vchod má tvar ukloneného trojuholníka s rozmermi 0,9 m (š) × 0,8 m (v). **Výplň** dna tvorí červená sypká hlina v zmesi s drobným vápencovým štrkom a eolicky transportovaným listím. V strope jaskynky sa nachádzajú výrastky pizolitických sintrov. **Náčrt genézy:** ide o korózne rozšírenú poruchu.

Dĺžka jaskyne: $B_3/2,5$ m; (E. KLADIVA, 1991)

Literatúra a nepublikované zdroje: KLADIVA, E. (1991), KLADIVA, E. (1992), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: prístupová cesta k jaskyni vedie z obce Zádiel, odkiaľ je potrebné vystúpať ešte pred 1. mostom v Zádielskej tiesňave po spádnicí spočiatku sutinovým poľom okolo Kozej j. a J. Pěčko až na plošinu planiny. Jaskyňa sa nachádza v prenížení približne –20 m vzhľadom na hranu planiny, približne +25 m nad j. Esko, v hrebienku, ktorý vybieha z umelo vysadenej boriny na plošine (JV od k. 601 m n. m.), J od nej. Vchod je

Jaskyňa pod Borinou – vchod. Foto: G. Lešinský

situovaný na *V* strane tohto hrebeňa, zbiehajúceho oblúkom na *JZ*, ktorý sa nachádza približne 20 m *Z* od najjuhovýchodnejšieho okraja boriny. K jaskyni sa zostupuje popri tomto hrebeni nevelkým žľabom.

OSTNATÝ KOMÍN

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

(i. i./IČO: ZP-43 /sensu E. KLADIVA, 1992/)

synonymum: *Komín* (ZP-43)

kataster: *Háj* (*Zádielska tiesňava*); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: nezistená

pravdepodobne korózne-kryogénna jaskyňa

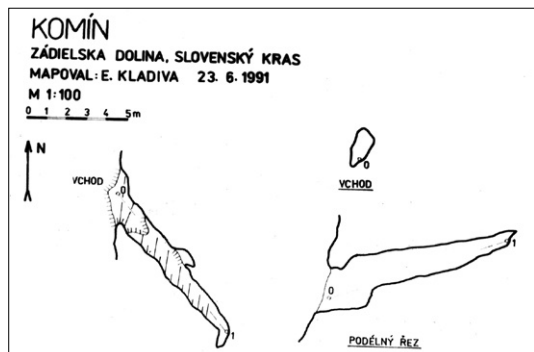
Upravený opis podľa E. KLADIVU (1992)

Morfológia: jaskyňu tvorí uklonená, stúpajúca chodba eliptického prierezu, široká do 1,5 m. Strop stúpa v menšom uhle a v závere jaskyne vyznieva spolu so skalným dnom. Vchod má tvar uklonenej polelipy s rozmermi 2 m (v) × 1,2 m (š). **Výplň:** steny v zadnej časti jaskyne sú pokryté sintrovými povlakmi, na *SV* stene dominuje sintrová záclona. **Náčrt genézy:** jaskyňa sa vytvorila postupným odnosom zvetralín z pravdepodobne korózne a kryogénne postinutých oslabených zón.

Dĺžka/hĺbka jaskyne: B₃/9 m; +4 m (E. KLADIVA, 1991, 1992)

Literatúra a nepublikované zdroje: KLADIVA, E. (1991), KLADIVA, E. (1992), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia upravená podľa E. KLADIVU (1991): východiskovým bodom je obec *Zádiel*. Pri 2. moste treba odbočiť do *V* svahu tiesňavy a vystúpiť sutinovým kuželom k polamfiteátru. Potom traverzovať pod *S* stenu a za skalnou lavicou idúcou až na planinu je potrebné vystúpiť do žľabu v stene, ním vyliezť až pod vrchol hrebeňa k tisu. Odtiaľ traverzovať šikmo hore na *JV* k jaskyni. Červený otvor jaskyne je viditeľný z parkoviska pri vstupe do tiesňavy. Jaskyňa je prístupná len horolezecky.

JASKYŇA NAD BARIÉROU

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

(i. i./IČO: ZP-44 /sensu E. KLADIVA, 1992)

kataster: *Háj* (*Zádielska tiesňava*); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: B/555 m

pravdepodobne kryogénno-korózna jaskyňa

Upravený opis podľa E. KLADIVU (1992)

Morfológia: jaskyňu tvorí jednoduchá, priama, subhorizontálna (mierne stúpajúca) chodba s výklenkami v *SZ* stene, ktorá tvorí plochu predisponujúcej poruchy. Vchod tvorí relatívne úzka ležiaca elipsa s rozmermi 2,5 m (š) × 1,2 m (v). Charakteristickú morfológiu nadväzujúcej chodby podmieňuje vyššie spomenutá uklonená porucha, pričom strop leží v úrovni približne 2 m nad dnom a s dĺžkou jaskyne sa postupne znižuje. Predná časť jaskyne

Ostnatý komín – okolie. Foto: G. Lešínský

je priestorovo presvetlená, keďže z tejto časti evakuoval väčší objem zvetralín. Záver jaskyne má profil kopírujúci parametre materskej diskontinuity. **Výplň:** dno vo vstupnej sienke tvorí sutina strednej a drobnej frakcie, v zadnej časti je dno skalné, so slabou vrstvou červenohnedej hliny. Sintrové náteky sa vyskytujú v zadných partiách; zvetrané pizolitické sintre sú vo vstupnej časti. V prednej časti je jaskyňa suchá, v zadnej vlhká až mokrá. **Náčrt genézy:** jaskyňa sa vyvinula v dôsledku kryogénneho a korózneho zvetrávania. Ide pravdepodobne o jaskyňu v mladom štádiu vývoja.

Dĺžka jaskyne: B₃/11 m (E. KLADIVA, 1992)

Literatúra a nepublikované zdroje: KLADIVA, E. (1992), TERRAY, M. (2002)

Lokalizácia: prístupová cesta k jaskyni vedie z obce Háj. Po úvoze s modrou turistickou značkou treba vystúpiť na plošinu až do bezprostrednej blízkosti laténskeho valu (30 m vľavo od chodníka). Po telese obranného valu zostúpiť až na Z okraj planiny, na miesto, kde ho pretína chodník kopírujúci hranu z J na S. Jaskyňa leží 92 m v smere 333° od stanoveného miesta. Malý výbežok planiny treba obísť zo S a zostúpiť po otvorenej škrapovitej ploche až k vchodu jaskyne ukrytému pod vrcholovou stenou výbežku.

PIERKOVÁ JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

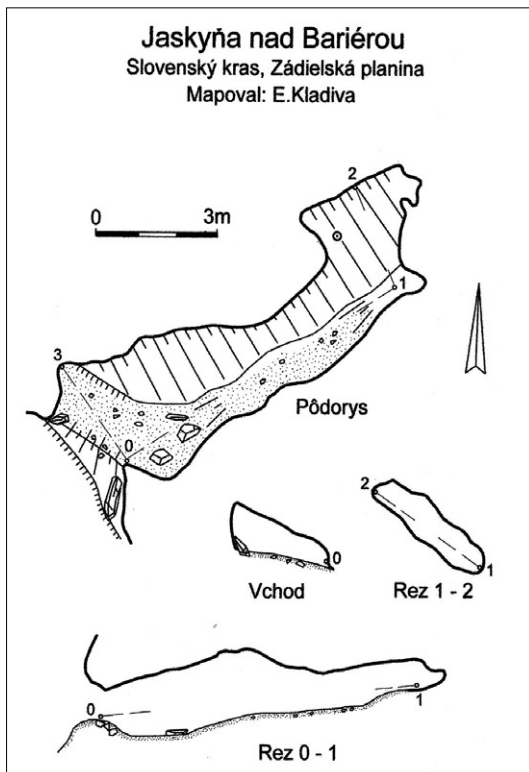
(i. i./IČO: ZP-45 /sensu E. Kladiva et G. Lešínský et M. Terray, 2002/) kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: *neznáma*

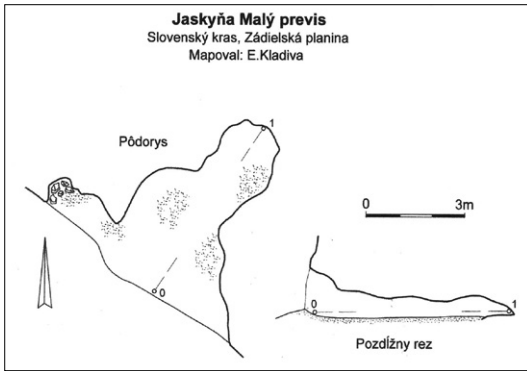
bližšie neidentifikovaný typ jaskyne

Všeobecná charakteristika: novoobjavená jaskyňa (SK Cassovia). Horizontálna chodba vysoká 0,5 m sa po 4 m znižuje a zužuje do neprielegného profilu a pokračuje ešte 2 m. Dno je suché, štrkovo-hlinité.

Dĺžka jaskyne: B₃/6 m (E. Kladiva, 2016)

Jaskyňa nad Bariérou – interiér. Foto: G. Lešínský

Malý previs – okolie. Foto: G. Lešínský

2 m od vchodu tvorí ležiaca elipsa; z ľavej strany vybieha skalné dno. Vchod: má v náryse tvar ležiacej elipsy s výškou 1 m; šírka je vzhľadom na predisponujúcu poruchu nečitateľná. Výška stropu klesá až na 0,5 m. **Výplň** dna tvorí hrabanka. Jaskyňa je bez výzdoby. **Náčrt genézy:** pravdepodobne ide o kryogénne modelovanú jaskyňu.

Dĺžka jaskyne: B₃/6 m (E. KLADIVA, 1992)

Literatúra a nepublikované zdroje: ERDÉLYI, P. et FECSU, L. (1983), KLADIVA, E. (1992), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Od S konca obce vedie prístupová cesta do Zádielskej doliny po asfaltovej ceste až do približne 1/3 doliny, kde po pravej strane cesty vystupuje vo svahu blízko dna doliny vápencový útvar Cukrová homoľa. Od **najzápadnejšieho** bodu CH treba vystúpať po sutinovom poli, kopírujúc stenu CH až k abri, ktoré sa nachádza približne 8 m nad cestou, v skalnej stene, od ktorej sa sutinové pole zvažuje na **JZ**. Abri tvorí hľadanú jaskyňu. 10 m v smere 120° od tejto lokality sa nachádza mohutné abri s 2 puklinovitými jaskyňami. V okolí rastie krovinatý porast pokrývajúci deluviálny plášť.

Portál – vchod. Foto: J. Psotha

Približná lokalizácia podľa E. Kladivu (in verb. 2001): jaskyňa sa nachádza zo severnej strany skalného brala s **Medved'ou jaskyňou**, približne 10 m pod okrajom planiny. Zostup je strmý; v zime s pomocou lana. Prístup ďalej pozri Medvedia jaskyňa.

MALÝ PREVIS

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: P. Erdélyi a L. Fecsu

(i. i./IČO: ZP-46 /sensu E. KLADIVA, 1992/)

synonymum: Jaskyňa ZD 2

kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: 380 m (auct. P. ERDÉLYI et L. FECSU, 1983)

kryogénna jaskyňa

Morfológia: Jaskyňu tvorí nízke, presvetlené abri, prechádzajúce do subhorizontálnej chodbičky, ktorá sa zo strán prudko zužuje s narastajúcou vzdialenosťou. Profil jaskyne

PORTÁL

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

(i. i./IČO: ZP-47 /sensu E. Kladiva et G. Lešínský et M. Terray, 2002/)

kataster: Háj (Hájska tiesňava); ZM 10 37-41-03

nadmorská výška: 520 m n. m.

koróznokryogénno-rútivá jaskyňa

Všeobecná charakteristika: relatívne objemom veľkú horizontálnu

strážňovú jaskyňu charakterizuje mohutný portálovitý vchod s rozmermi 5 m (v) × 2 m. Jaskynný priestor, ktorý je silne poznačený mrazovým zvetrávaním, sa od vchodu postupne zužuje. Do výšky 2 m je vyplnený naviatym lístím (E. Kladiva in verb., 2002). Jaskyňu sa opätovne podarilo nájsť R. Klemovi a B. Líškovi z SK SSS Cassovia až v r. 2016. Vchod je situovaný v závere mimoriadne strmého žľabu, približne +40 m vzhľadom k *Mrazovej jaskyni*, oproti ktorej leží.

Dĺžka jaskyne: B₂/6 m (E. Kladiva in verb., 2002)

Literatúra a nepublikované zdroje: LEŠINSKÝ, G. (2002)

Približná lokalizácia: východiskovým bodom je obec Háj. Jaskyňa sa nachádza vysoko v mohutnej skalnej stene približne 1 km dlhého JJV výbežku Ďurkovej skaly (k. 765 m n. m.). Kóta sa nachádza na plošine planiny, približne 1200 m JJZ od obce Hačava. Vstupný portál jaskyne je dobre viditeľný z okraja Jasovskej planiny nad Hájskou tiesňavou.

JASKYŇA V ODRDELI

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

(i. i./ICO: ZP-48 /sensu E. KLADIVA, 1992/)

synonymum: *Jaskyňa v Oddreli*

kataster: *Háj (Zádielska tiesňava)*; ZM 10: 37-41-08

interval odhadnutej nadmorskej výšky: A/330 – 345 m

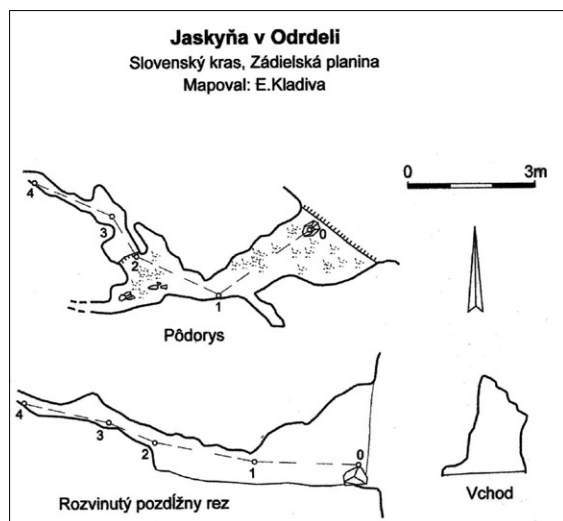
rozsadlinovo-korózne-kryogénno-rútivá jaskyňa

Morfológia: jaskyňa tvorí nie dlhá kľukatá chodba, v závere sa vetviaca v rútevej sienke s rozmermi 1 m (š) × 1,5 m (d) × 1 m (v) na slepý výklenok a stúpajúcu, nepriehľadnú koróznou chodbičku, ktorá nastupuje zo sienky oknom (0,2 m × 0,2 m), približne +1 m nad jej dnom. Vchod je približne elipsovitý 1,5 m (v) × 0,6 m (š). Vo vchode sa nachádza veľký výstupok masívu presahujúci +1 m bázu vchodu. Expozícia: 48°. Vo vstupnej časti jaskyne strop chodby klesá, chodba sa zužuje i priestorovo zmenšuje (profil 0,3 m × 0,7 m /v/). Počva je v priebehu horizontálna. **Výplň** dna tvoria hliny červenohnedých odtieňov v zmesi s drobnozrnnou sutinou, prikryté vo vchode lístím. V inak chudobnej výzdobe dominujú pizolitické sintre. **Náčrt genézy:** jaskyňa vznikla na rozsadline. Vstupné partie poznačila kryogénna modelácia. Vnútorné priestory boli domodelované korózne.

Dĺžka jaskyne: B₂/9 m; (E. KLADIVA, 1992)

Literatúra a nepublikované zdroje: KLADIVA, E. (1992), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: prístupová cesta k jaskyni vedie z obce Zádiel. Jaskyňa sa nachádza v ma-

Jaskyňa v Odrdeli. Foto: G. Lešinský

síve skalného zuba Oddrel, ktorý sa nachádza približne 150 – 160 m po ceste S od 2. mosta v tiesňave, v jej V svahu. Vchod leží v prevýšení približne +30 – 50 m nad cestou v tiesňave, resp. vo vzdialenosti približne 100 m v smere 123° od miesta, kde sa potok Blatnica odkláňa od cesty za mohutným skalným zubom Oddrel. Vchod je situovaný približne 5 m nad bázou S steny Oddrela v mieste, kde nastupuje sutinové pole bez porastu. K jaskyni, ktorá smeruje v tomto svahu atypicky na Z, sa dá priblížiť po úzkej skalnej zatravnenej terase.

JASKYŇA NAD OLTÁROM

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

(i. i./IČO: ZP-49 /sensu E. KLADIVA, 1992/)

kataster: Háj (Žádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: nezistená

pravdepodobne kryogénno-korózna jaskyňa

Opis podľa E. KLADIVU (1992)

Morfológia: Jaskyňa, na hranici kritérií pre jaskynný útvar, tvorí nízka sieň obdĺžnikového pôdorysu s rozmermi 3,5 m (š) × 2,5 m (d). **Vchod** má tvar obráteného polmesiaca s rozmermi 2,5 m (š) × 0,8 m (v), s expozíciou na SZ. **Výplň** dna tvoria hlinito-piesčité sedimenty. Jaskyňa je bez výzdoby. **Náčrt genézy:** podľa E. KLADIVU (1992) sa jaskyňa vytvorila eróziou povrchového riečneho toku. Pravdepodobne však ide o typ kryogénno-korózne jaskyne, aký sa v podobných expozíciách s podobným habitusom tvorí vo svahoch planín i Žádielskej tiesňavy často.

Dĺžka jaskyne: B₃/2,5 m (E. KLADIVA, 1992)

Literatúra a nepublikované zdroje: KLADIVA, E. (1992)

Približná lokalizácia podľa E. KLADIVU (1992): prístupová cesta k jaskyni vedie z obce Zádiel. Po okraji planiny chodníkom treba ísť približne 1 km na S až k Z ukončeniu mohutného keltského obranného valu, cez ktorý chodník prechádza len niekoľko m od hrany planiny (val sa tiahne sponad obce Háj, naprieč planinou, v smere V-Z). V tejto časti planiny sa neďaleko Z ukončenia valu nachádza hrebeň Oltár. Vchod do jaskyne leží približne –15 m pod hranou S steny hrebeňa tohto hrebeňa.

VYPADANÁ JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: G. Lešínský

(i. i./IČO: ZP-50 /sensu E. Kladiva et G. Lešínský et M. Terray, 2002/)

kataster: Hačava (Hájska tiesňava); ZM 10: 37-41-03

nadmorská výška: A/570 m

kryogénna jaskyňa

Morfológia: Jaskyňa tvorí nepravidelná dutina so stúpajúcim skalným dnom i stropom, ktoré smerom na Z splyvajú. **Vchod** má približne lichobežníkový tvar s rozmermi 1,5 m

Vypadaná jaskyňa – vchod. Foto: G. Lešínský

× 1,2 m (š × v), s expozíciou 66°. Skalný podklad sa zjavuje približne 1 m od vchodu, pričom jaskyňa sa rozširuje smerom na J. Dutina je fotická, suchá. **Výplň** dna tvorí zmes zvetralín rôznej frakcie a splavený drobnozrnný sediment. Uklonené skalné dno je obnažené. **Náčrt genézy:** jaskynný priestor bol podmienený kryogénnym zvetrávaním a následný gravitačným opadom úlomkov horniny zo stropu. Jaskyňa je bez výzdoby. Refugiálny typ jaskyne. Vchod všeobecne známy.

Dĺžka jaskyne: B₃/4 m (G. LEŠINSKÝ, 2000)

Literatúra a nepublikované zdroje: LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Hačava. Odporúčaná prístupová cesta k jaskyni sa začína na konci obce, odkiaľ je potrebné ísť po štátnej ceste (Hačava – Háj) na JJV približne 300 m za 1. mostom (od Hačavy) po Z strane cesty, v strmom bral-natom svahu, približne +4 m nad cestou. Vchod, zreteľne viditeľný, je situovaný v päte 3 m vysokej skalnej steny; približne 20 m J od **Travertínovej vyvieracky**, približne v jej výškovej úrovni. V okolí rastie urastený bukovo-hrabový les.

JASKYŇA NOVINÁROV

Pôvod/pôvodca informácie o jasky-ni: G. Lešinský

(i. i./ČO: ZP-51 /sensu E. Kladiva et G. Lešinský et M. Terray, 2002/) synonymum: *Nová [jaskyňa] pod ZP-10*

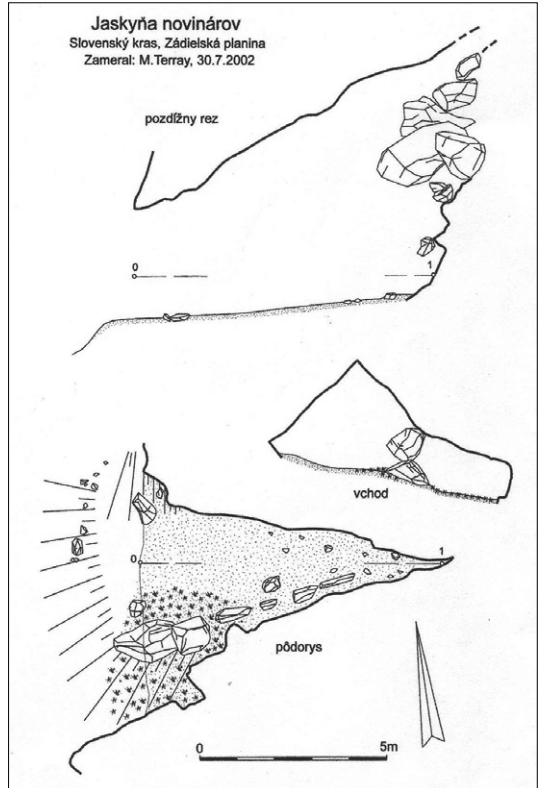
kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: A/427 m

rútivo-kryogénno-korózna jaskyňa

Morfológia: jaskyňu tvorí subhori-zontálna chodba trojuholníkového pôdorysu, ktorá mierne stúpa na V, pričom sa postupne zužuje. Vchod: mohutný, portálovitý, nepravidelné-ho tvaru – približne trojuholníkovi-tý, s rozmermi 4, resp. 6 m × 2,5 m (š × v). Strop sa postupne dvíha až do výšky 5 m. Na J stene je vytvo-rená galéria. **Výplň:** dno tvorí zmes hrabanky, hliny a sutiny. V záve-re jaskyne sú v pukline zaseknuté mohutné zrútené bloky. Výzdoba je nevýrazná, pizolitická. **Náčrt gené-zy:** jaskyňa sa vyvinula kryogén-ne a rútením, neskôr bol jaskynný priestor korózne domodelovaný. **Iné:** jaskyňa je refugiálneho typu, fotická, vhodná pre zimovanie netopierov (na jeseň 2000 zaznamenaný 1 ex. *Rhinolophus ferrumequinum*); na stenách vo vstupe sú povlaky ze-lených rias. Jaskyňu objavil G. Lešinský 27. 7. 2000; lokalita je doteraz bez zmienok v komplexnom inventa-rizačnom súpise E. KLADIVU (1992) i iných zdrojoch. Je možné, že sa o nej zmieňuje M. Erdős v manuskrip-tárnom zázname o „abri nad prvým mostom“ v Zádielskej tiesňave.

Dĺžka jaskyne: B₂/8 m (G. LEŠINSKÝ, 2000)

Jaskyňa novinárov – pohľad zvnútra. Foto: G. Lešinský

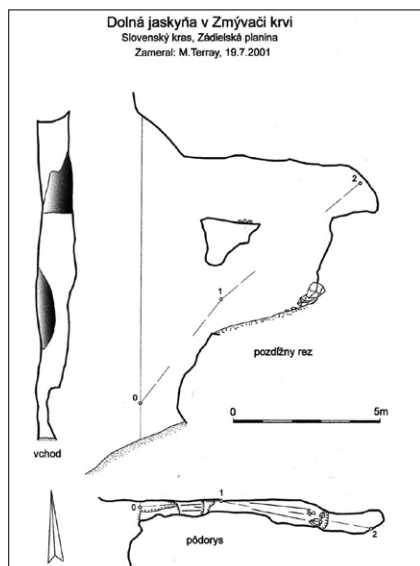
Literatúra a nepublikované zdroje: LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Od S konca obce vedie prístupová cesta do Zádielskej doliny po asfaltovej ceste k druhému mostu od parkoviska pred vchodom do doliny. Od mosta treba vyjsť po spádnici do V svahu doliny a sledovať S okraj skalného hrebeňa, tiahnuceho sa po spádnici. približne 30 – 40 m nad cestou sa hrebeň náhle znižuje a je možné prejsť cezeň na jeho J stranu. V skalnom výbežku, trochu nižšie na tejto strane hrebeň sa nachádza zo žľabu nezaregistrovatelný portál jaskyne. V okolí rastie prevetľený dubový, resp. krovinatý porast.

DOLNÁ JASKYŇA V ZMÝVAČI KRVI

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: odnepamäti známa jaskyňa; P. Erdélyi a L. Fecsu (i. i./ICO: ZP-52 /sensu E. Kladiiva et G. Lešínský et M. Terray, 2002/)

synonymá: Jaskyňa ZD 6, Odvas v Zmývači krvi, Odkvap, Jaskyňa Puklina, Dolný Zmývač, J ?, Puklina nad cestou

kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: A/525 m

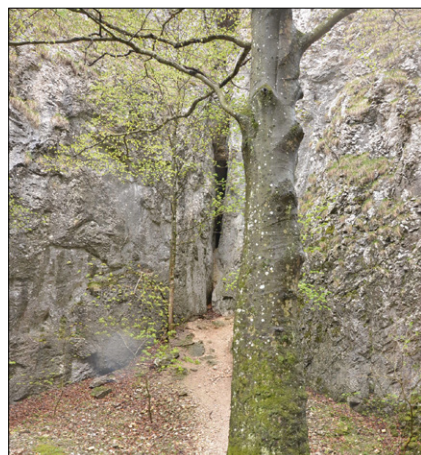
rozsadlinovo-kryogénno-korózna jaskyňa

Morfológia: Jaskyňu tvorí vysoká úzka puklinovitá chodba smerujúca na JV, stúpajúca a vzápätí vyznievajúca. Pri báze v najužšom mieste je 0,15 m široká. Výška pukliny je približne 6 m; približne 3 m od vchodu je v jej najširšom mieste široká 1 m. Vchod: nachádza sa približne 3 m nad bázou poruchy (resp. skalnej steny). Rozmery vchodu sú 4,5 m × 0,5 m (v × š). **Výplň:** puklinu vo výške približne 2 m predeľujú dva rôzne veľké skalné mosty zo zaseknutých balvanov. Dno pukliny vyplňa vápencový štrk v zmesi s mokrou splavenou, blatistou hlinou. Jaskyňa je bez výzdoby. **Náčrt genézy:** ide o morfológicky veľmi výraznú poruchu, kryogénne rozšírenú do súčasne podoby. Porucha je vertikálna, a vyššie nad jaskyňou sa na ňu viaže ďalší jaskynný priestor – Horná jaskyňa v Zmývači krvi.

Dĺžka jaskyne: B₂/ 4,5 m (G. LEŠINSKÝ, 2000)

Literatúra a nepublikované zdroje: SKŘI-VÁNEK, F. et STÁRKA, V. (1956), ERDÉLYI, P. et FECSU, L. (1983), BELLA, P. et HOLÚBEK, P. /eds./ (1999), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Od S konca obce vedie prístupová cesta do Zádielskej doliny po asfaltovej ceste až do poslednej tretiny výraznej úzkej a skalnatej tiesňavy. približne 150 m pred v poradí piatym mostom od parkoviska pred vchodom do tiesňavy sa asfaltová cesta ohýba ľavým oblúkom, obchádzajúc tak výrazný výklenok vo V svahu tiesňavy tvorený z J výraznou strihnutou skalnou stenou tzv. Zmývača krvi. V rohu výklenku,

Dolná jaskyňa v Zmývači krvi – okolie vchodu. Foto: G. Lešínský

približne 15 m od cesty V, 3 m nad bázou skalnej steny (a bázou poruchy zároveň), resp. v relatívnej výške 6 m nad cestou, sa nachádza od cesty zreteľne viditeľný vchod do jaskyne. Pred jaskyňou rastie výrazný urastený solitérny buk.

HORNÁ JASKYŇA V ZMÝVAČI KRVI

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: odnepamäti známa jaskyňa; F. Skřivánek a V. Stárka (i. i./IČO: ZP-53 /sensu E. Kladiva et G. Lešínský et M. Terray, 2002/)

synonymá: *horná jaskyňa* [nad ZD 6] [na ťažko prístupnom mieste], *Odvás v Zmývači krvi*
kataster: *Háj (Zádielska tiesňava)*; ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: A/545 m

rozsadlinovo-kryogénno-korózna jaskyňa

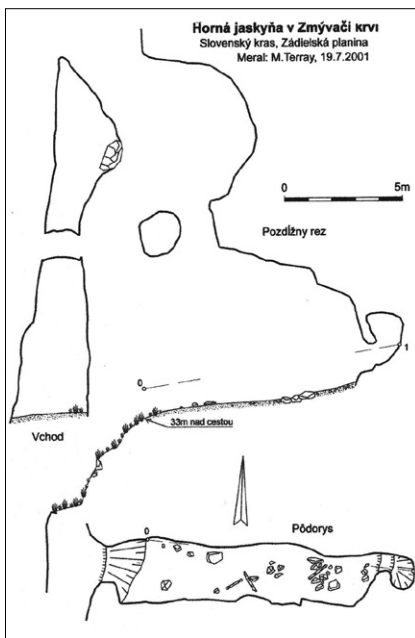
Opis čiastočne podľa M. TERRAYA (in verb. 2002)

Morfológia: jaskyňu tvorí vysoká a vzhľadom na predchádzajúcu lokalitu i široká a dlhá puklinovitá chodba smerujúca na V, stúpajúca a vzápätí vyznievajúca. Výška jaskynného priestoru je priemerne približne 5 m. Vchod má nepravidelný tvar 2 m (š) × 17,5 m (v), pričom približne v 1/2 jeho roviny (vo výške približne 8 m) leží v pukline zaseknutý mohutný balvan. Pôdorys jaskyne je približne obdĺžnikovitý, šírka jaskynného priestoru nepresahuje 3 m. S dĺžkou sa jaskyňa zužuje a na konci ju uzatvára rúrovitá sienka. **Výplň:** dno jaskyne vyplňa zmes suchej, eolicky transportovanej i splavenej hliny a sutiny menšej frakcie. **Náčrt genézy:** ide o rútením i kryogénne rozšírenú morfológicky veľmi výraznú vertikálnu poruchu. Recentný habitus modelujú i korózne procesy. **Iné:** jaskyňu napriek jej exponovanej polohe už navštívili ľudia, pravdepodobne horeľci. Nižšie (približne -20 m) pod jaskyňou sa nachádza *Dolná jaskyňa v Zmývači krvi*.

Dĺžka jaskyne: B₃/11 m (M. TERRAY, 2001)

Literatúra a nepublikované zdroje: SKŘIVÁNEK, F. et STÁRKA, V. (1956), ERDÉLYI, P. et FECSU, L. (1983), BELLA, P. et HOLÚBEK, P. /eds./ (1999), LEŠÍNSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Od S konca obce vedie prístupová cesta do Zádielskej doliny po asfaltovej ceste až do poslednej tretiny výraznej úzkej a skalnatej tiesňavy. približne 150 m pred v poradí piatym mostom od parkoviska pred vchodom do tiesňavy sa asfaltová cesta ohýba ľavým oblúkom,

Horná jaskyňa v Zmývači krvi – vchod.
Foto: J. Psoťka

obchádzajúc tak výrazný výklenok vo V svahu tiesňavy tvorený z J výraznou strihnutou skalnou stenou tzv. Zmývača krvi. V rohu výklenku, približne 15 m od cesty V, 3 m nad bázou skalnej steny (a bázou poruchy zároveň), resp. v relatívnej výške 6 m nad cestou, sa nachádza od cesty zreteľne viditeľný vchod do j. **Dolná jaskyňa v Zmývači krvi**. približne + 20 m nad ňou sa v extrémnej pozícii nachádza **Horná jaskyňa v Zmývači krvi**. Prístup k nej je možný len kombinovanou horolezecko-jaskyniarskou technikou. Pred dolnou jaskyňou rastie výrazný urastený solitérny buk.

ODRAZENÁ ZÁCLONA

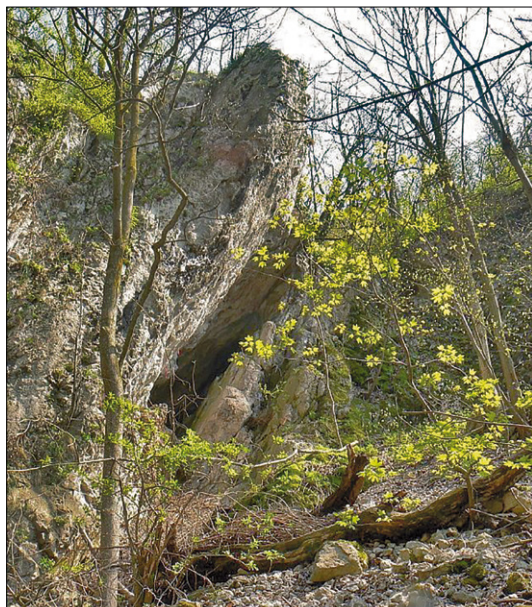
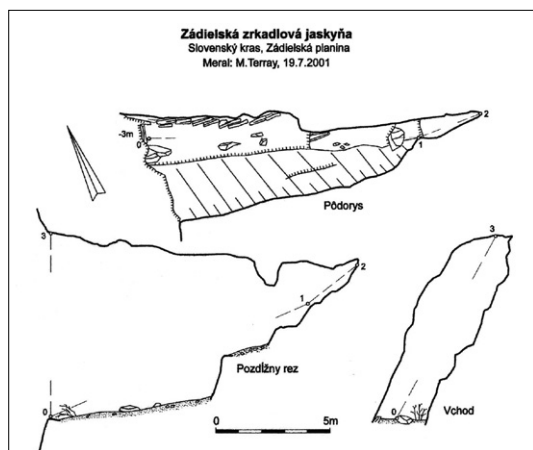
Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

(i. i./IČO: ZP-54 /sensu E. Kladiva et G. Lešínský et M. Terray, 2002/)

synonymum: Zádielska zrkadlová jaskyňa

kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: A/<350 m

Odrazená záclona – okolie. Foto: G. Lešínský

kryogénno-rútivá jaskyňa

Morfológia: jaskyňa tvorí priama subhorizontálna chodba rozdelená stupňami s prevýšením približne +2 m voči dnám jej častí. Vchod má tvar (v smere 138°) uklonenej, dole nepravidelnej elipsy s parametrami: 8 m (v) × 2,5 m (š). Skalný prah v rovine vchodu má výšku približne 2 m. Chodba jemne stúpa v uhle približne 10 – 15°, pričom sa nepriehlásne končí v dôsledku vyznenia predisponujúcej poruchy. Strop v priebehu klesá a v závere sa dvíha do vyznenia poruchy. 1. časť jaskyne má šírku približne 2 m, 2. časť približne 1 m. Profil chodby sa nakláňa súhlasne s dominantnou poruchou. Jaskyňa je fotická, suchá, výškovo mohutná. **Výplň:** dno jaskyne vo vstupnej fácií vyplňa zmes suchej hliny a drobnozrnnej sutiny; výzdobu reprezentujú v tejto časti drobné sintrové formy a sintrové rebrá, resp. juvenilné záclonovité útvary; v závere poruchy sa tvoria nátekové formy. Na **JV** stene vytvára rozstrekujúca voda obohatená CaCO₃ sintrové povlaky malej mocnosti; aubaericky sa formujú výrastky pizolitických sintrov. **Náčrt genézy:** jaskynný priestor, výrazne tektonicky predisponovaný, sa rozšíril vypadávaním (rútením) častí stien z priestoru priaznivo uklonenej poruchy, a to v dôsledku kryogénneho ataku. Recentný habitus modelujú i korózne procesy. Evidentné je to na **JV** stene.

Iné: vo vchode už vo vnútrojaskynnom priestore rastú kry, trávy a paprade r. *Asplenium*. Refugiálny typ jaskyne.

Dĺžka jaskyne: B₂/15 m; +8 m; B₃/22 m (G. LEŠINSKÝ, 2001)

Literatúra a nepublikované zdroje: LEŠINSKÝ, G. (2001, 2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Od **S** konca obce vedie prístupová cesta do Zádielskej doliny po asfaltovej ceste až k 3. mostu v tiesňave. Od neho sa jaskyňa nachádza v smere 54° v šikmej vzdialenosti 60 m po sutinovom poli, vzhľadom na cestu v prevýšení približne +20 m.

BUKŠIHO DIERA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray a G. Lešinský

(i. i./IČO: ZP-55 /sensu E. Kladiva et G. Lešinský et M. Terray, 2002/)

synonymum: *Bukšiho diera*

kataster: Háj (Hájska tiesňava – dolina Hradnej cesty); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: A/590 m

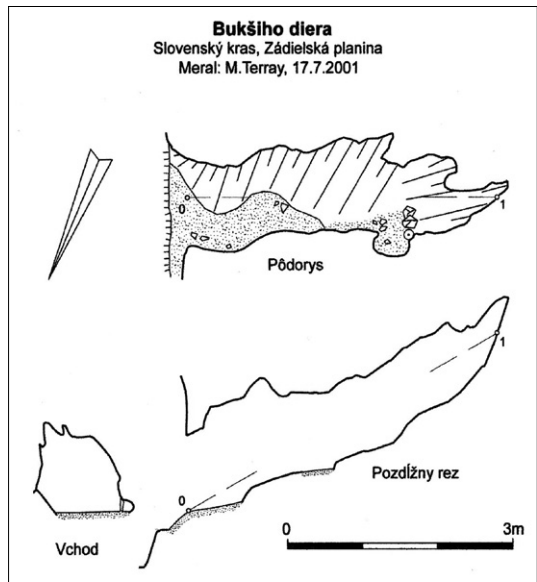
kryogénno-korózna jaskyňa

Morfológia: jaskyňu tvorí rozmerovo málo presvetlená semifotická, priama, subhorizontálna (pozdĺž predisponujúcej poruchy stúpajúca) chodba, ktorá sa končí slepo. Vchod je exponovaný v smere 300°; má tvar ukloneného lichobežníka 1,2 m (v) × 1 m (š). Parametre interiéru: 0,8 m – 1,2 m (v), 1,2 m (š). **Výplň:** hlinitý sediment prestúpený úlomkami sintrov a oddrobeného vápencového štrku. Na **J** strane skalné dno. Výzdobu tvoria drobné stalaktity, agregáty hráškovitých sintrových útvarov, juvenilné sintrové rebrá. **Náčrt genézy:** jaskynný priestor sa vytvoril v dôsledku kryogénneho zvetrávania horniny s následnou evakuáciou zvetralín z jaskyne (priaznivý sklon dna); sekundárne bol domodelovaný korózne.

Dĺžka jaskyne: B₃/4,7 m (M. TERRAY, 2001)

Literatúra a nepublikované zdroje: TERRAY, M. (2001), LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Háj. Od **S** konca obce vedie prístupová cesta Hájskou dolinou až po 1. most v doline, kde **Z** od neho vybieha na planinu mohutný žľab s tzv. Hradnou cestou (Várút) v doline Hradnej cesty. približne stredom žľabu je potrebné vystúpať až k lúke s lesnou škôlkou. Lúka je situovaná nad **S** okrajom žľabu a smeruje na ňu zo **S** strany žľabu stará vozová cesta. Jaskyňa sa nachádza **JJV** od približne 90° zákruty tejto cesty, ktorá potom stúpa až na lúku. Od

Bukšiho diera – okolie vchodu. Foto: G. Lešinský

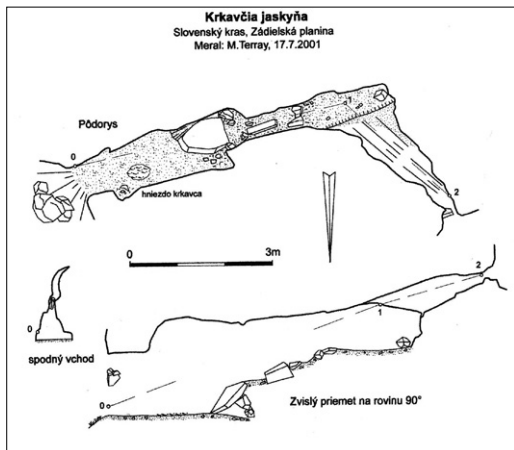
tejto zákruty treba prejsť k pásu skalných stien približne 40 m pri prevýšení približne 15 m a potom traverzovať približne 80 m, pričom v závere treba prekonať prevýšenie približne 20 m. Vchod je situovaný na skalnej rímse v rohu skalného amfiteátra približne 10 m pod horným okrajom J steny údolia Hradná cesta. V bezprostrednej blízkosti vchodu je 2. (neprielezný) vchod do **Krkavčej jaskyne**.

KRKAVČIA JASKYŇA I

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray a G. Lešínský

(i. i./ICO: ZP-56 /sensu E. Kladiava et G. Lešínský et M. Terray, 2002/)

kataster: Háj (Hájska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

Krkavčia jaskyňa I – interiér. Foto: G. Lešínský

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Háj. Od S konca obce vedie prístupová cesta Hájskou dolinou až po 1. most v doline, kde Z od neho vybieha na planinu mohutný žľab s tzv. Hradnou cestou (Várút) v doline Hradnej cesty. približne stredom žľabu je potrebné vystúpať až k lúke s lesnou škôlkou. Lúka je situovaná nad S okrajom žľabu a smeruje na ňu zo S strany žľabu stará vozová cesta. Jaskyňa sa nachádza JJV od približne 90° zákruty tejto cesty, ktorá potom stúpa až na lúku. Od tejto zákruty treba prejsť k pásu skalných stien približne 40 m pri prevýšení približne 15 m a potom traverzovať približne 80 m, pričom v závere treba prekonať prevýšenie približne 20 m. 2. (neprielezný) vchod do jaskyne je situovaný v bezprostrednej blízkosti **Buksihho jaskyne**, resp. na skalnej rímse v rohu skalného amfiteátra približne 10 m pod horným okrajom J steny doliny Hradnej cesty. Hlavný vchod sa nachádza v smere 70° vo vzdialenosti 8 m od 2. vchodu. Dostať sa k nemu dá obídením časti svahu a vystúpaním po spádnicí k báze steny.

nadmorská výška: A/585 m

rozsadlinovo-korózna jaskyňa

Morfológia: jaskyňa tvorí výrazná rozsadlina, vytvárajúca relatívne vysoký a úzky priestor medzi materským masívom a jeho odsadnutou časťou. Vchod má trojuholníkový tvar 0,6 m (š) × 0,5 m (v); vo vrchole je zdeštruovaný rútením. Expozícia: 18°. Priama chodba stúpa vďaka závalu, ktorý sa hromadí v jej profile a vytvára 1 – 1,5 m vysoké stupne. Dutina je z 1/3 profilu vyplnená rezíduami rútenia. Rútenie zo stien dutinu postupne rozširuje a zároveň znižuje. **Výplň:** počva je hlinitá len do vzdialenosti 2 m od vchodu, zvyšok priestoru vyplňa balvanitý zával. Výzdobu tvoria pizolitické sintre, slabo vyvinuté náteky a rebrá na J stene. **Iné:** jaskyňa obývali krkavce (*Corvus corax*), po ktorých tu zostali zvyšky hniezda. **Náčrt genézy:** jaskyňa sa vytvorila v priestore rozsadliny. Priestor je korózne vyhladený.

Dĺžka/hĺbka jaskyne:

B₁/10 m/+2,5 m (M. TERRAY, 2001)

Literatúra a nepublikované zdroje:

TERRAY, M. (2001), LEŠÍNSKÝ, G. (2002)

ŽELIARSKA JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: G. Lešinský

(i. i./IČO: ZP-57 /sensu E. Kladiva et G. Lešinský et M. Terray, 2002/)

kataster: Háj; ZM 10: 37-41-03

nadmorská výška: 700 m

rozsadlinovo-korózna jaskyňa

Morfológia: typický korózny subtyp rozsadlinovej jaskyne tvorí suchá, priama, horizontálna a úzka chodba (do 3 m je široká iba 0,8 m), ktorej výšková svetlosť po približne 3 m stúpa nad 2 m. Po približne 7 – 8 m rozsadlina vyznieva. Vchod má tvar približne rovnostranného trojuholníka s dĺžkou strany 0,7 m. Expozícia vchodu: 153°. **Výplň** dna tvorí zmes drobnozrnej sutiny a splavenej hliny pokrytej nánosmi lístia. **Náčrt genézy:** jaskynný priestor sa vytvoril v svahovými pohybmi silne postihnutom páse skalných stien na rozsadline. Jaskynný priestor bol domodelovaný korózne. Sintrová výplň sa obmedzuje na nevelké asociácie pizolitických sintrov.

Dĺžka jaskyne: B₂/7 m (G. Lešinský, 2001)

Literatúra a nepublikované zdroje: LEŠINSKÝ, G. (2001, 2002), TERRAY, M. (2002)

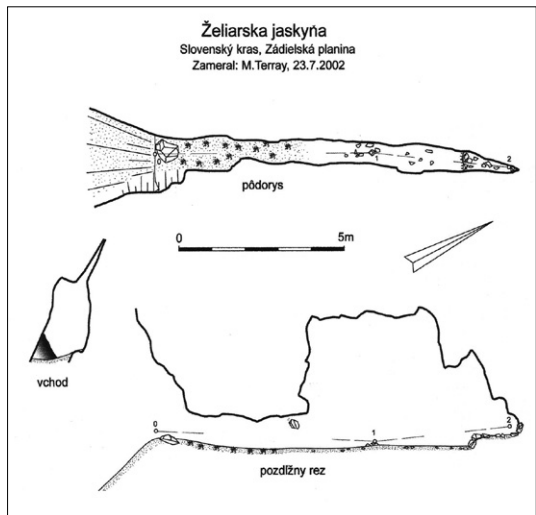
Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Jaskyňa sa nachádza v S časti Zádielskej doliny, za Baksovou dolinou, vo V svahu ZD. Prístup k jaskyni je možný približne 200 m J od prameňa Vízavat (resp. 200 m J od k. 516 m n. m. /most, resp. prameň zachytený pod cestou/), odkiaľ je potrebné vystúpiť širokým žlabom

lemovaným zo S skalným hrebeňom až k bodu, kde skalný hrebeň začína lemovať žlab aj z J. Práve popri spodnej časti južného hrebeňa treba vystúpať (stále sledujúc jeho spodný okraj) približne +75 – 80 m, čo je šikmá vzdialenosť približne 200 m. približne 20 – 25 m pod hranou planiny je aj zosponu vidieť nevelký vchod do rozsadliny, ktorý leží na dosť exponovanom mieste pod vrcholovou, privrátenou časťou hrebeňa – na začiatku prudko ukloneného hlinitého kužela padajúceho od vchodu jaskyne. Toto miesto je situované približne JV od Zádielskej jaskyne.

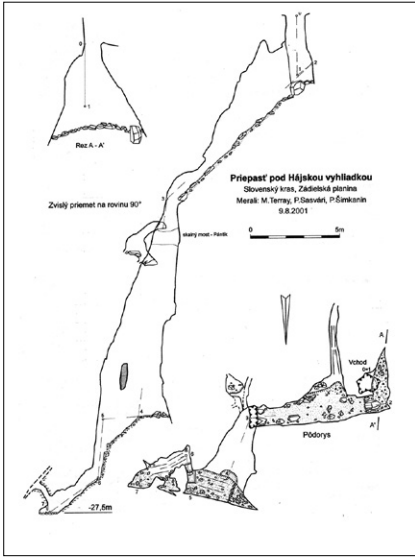
PRIEPASŤ POD HÁJSKOU VYHLIADKOU

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

(i. i./IČO: ZP-58 /sensu E. Kladiva et G. Lešinský et M. Terray, 2002/)

Želiarska jaskyňa – interier. Foto: G. Lešinský

Priepasť pod Hájskou vyhlídkou – vstupná šachta. Foto: G. Lešínský

vyhlídkou ležiacemu v päte skalného hrebeňa, 15 m J od osi žlabu. Pred ústím je pomerne veľký val vyťaženej sutiny.

DIERA POD HÁJSKOU VYHLÍADKOU

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

(i. i./ICO: ZP-59 /sensu E. Kladiva et G. Lešínský et M. Terray, 2002/)

synonymum: *Jaskyňa pod Vyhlídkou*

kataster: *Háj (Hájska tiesňava)*; ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: *B/478 m* (M. TERRAY, 2001)

rozsadlinovo-korózna jaskyňa

Morfológia: Jaskyňu tvorí krátka, úzka, jednoduchá nevetvená chodba, ktorá klesá

synonymum: [*priepasť*] *Srncí roh*

kataster: *Háj (Hájska tiesňava)*; ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: *A/455 m* (M. TERRAY, 2001)

rozsadlinovo-rútivo-korózna [vertikálna] jaskyňa

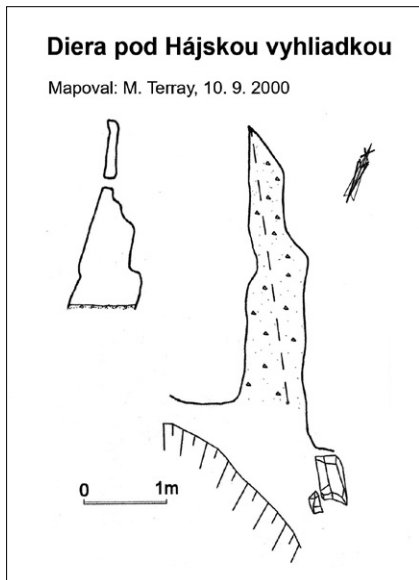
Poznámky k morfológii hlavne podľa opisu a plánu jaskyne od M. TERRAYA (2001)

Morfológia: senilnú priepasť tvorí sústava dvoch šiacht vzájomne prepojených uklonenu pasážou; v závere ju tvorí uklonená nízka chodba. Ústie má tvar obdĺžnika 1,2 m (d) × 1 m (š); prierez nižšie položenej úrovne ústia je trojuholníkovitý. Ústie prechádza do 4 m hlbkej vstupnej šachty s kompaktnými stenami, z ktorej vybieha do hĺbky 10 m *strmo klesajúca chodba založená na hlavnej poruche*. Pred nástupom do hlavnej šachty sa strop prudko znižuje. Hlavná šachta má hĺbku 12 m a v spodných častiach profil 3 × 3 m. Na dvoch miestach je predelená skalnými mostami. Z jej dna je možné úzkou šachtičkou zostúpiť do klesajúcej chodby na dno priepasti. **Výplň:** dno vstupnej časti je balvanité, prestúpené štrkovo-ílovitou vložkou. Dno hlavnej šachty vyplňa balvanovitá sutina a pôvodné dno v šachtičke je zaliate podlahovými sintrami. Výzdoba je stalaktitická (aj brčkovité formy) a stalagmitická. **Náčrt genézy:** jaskyňa sa vyvinula rútením a domodelovaná bola korózne. Vyvinuté sú tu aj komínovité vetvy.

Dĺžka/hĺbka jaskyne: B₃/38,3 m; 27,5 m (M. TERRAY, 2001)

Literatúra a nepublikované zdroje: LEŠINSKÝ, G. (2001, 2002), TERRAY, M. (2001)

Lokalizácia: prístupová cesta k jaskyni vedie z obce Háj. približne 90 m za mlynom, ktorý sa nachádza S po ceste od križa na ľavej strane cesty na konci obce, treba vystúpiť po chodníku po spádnicu dnom žlabu približne výškových +125 m k ústiu **Priepasti pod Hájskou**

Diera pod Hájskou vyhlídkou – vchod.
 Foto: J. Psotka

v smere 168°. Strop sa so zväčšujúcou sa dĺžkou jaskyne dvíha do slepého komínovitého výbežku, pod ktorým chodba ďalej pokračuje. Vchod je trojuholníkovitý a 0,1 m mocnou skalnou priehradkou rozčlenený na dva výškovo i rozmerovo diferencované otvory. Spodný otvor má rozmery 1,8 m (v) × 0,7 m (š), vrchný 0,5 m × 0,2 m. Svetlosť jaskynného priestoru určuje profilom 2 m (v) × 0,7 m (š). **Výplň** dna tvoria hlinité sedimenty. Jaskyňa je prakticky bez výzdoby. **Náčrt genézy:** jaskyňa sa vyvinula na rozsadline predovšetkým vplyvom korózne pôsobiacich atmosférických vôd.

Dĺžka jaskyne: B₃/3,3 m (M. TERRAY, 2001)

Literatúra a nepublikované zdroje: LEŠINSKÝ, G. (2001, 2002), TERRAY, M. (2001)

Lokalizácia: prístupová cesta k jaskyni vedie z obce Háj. približne 90 m za mlynom, ktorý sa nachádza **S** po ceste od križa na ľavej strane cesty na konci obce, treba vystúpiť po chodníku po spádnicu dnom žlabu približne výškových +125 m k ústiu **Priepasti pod Vyhlídkou** ležiacemu v päte skalného hrebeňa, 15 m **J** od osi žlabu. Pred ústím je pomerne veľký val vyťaženej sutiny. Od tejto jaskyne sa **Jaskyňa pod Vyhlídkou** nachádza v smere 240° v prevýšení približne +23 m. Vchod je v privrátenom priestore skalného hrebeňa Vyhlídky.

MÁJOVÁ NORA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray a G. Lešinský

(i. i./IČO: ZP-60/sensu E. Kladiva et G. Lešinský et M. Terray, 2002/)

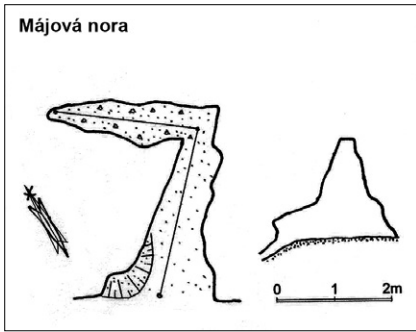
synonymum: *Májová nora*

kataster: Háj (*Hájska tiesňava*); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: B/490 m (M. TERRAY, 2001)

rozsadlinovo-korózna jaskyňa

Morfológia: Jaskyňu tvorí krátka, úzka, klesajúca chodba, ktorá vstupuje do nízkeho ukloneného priestoru širokého približne 0,7 m, vzhľadom na ňu orientovaného v tupom uhle. Vchod je trojuholníkovitý 1 m (š) × 1,2 m (v) s rozšírenou puklinou (0,3 m) v jeho vrcholovej časti, ktorá siaha až do výšky 1,2 m. V mieste kríženia chodieb je priestor vysoký približne 1,2 m. Strop so zväčšujúcou sa dĺžkou jaskyne postupne klesá. **Výplň** dna tvoria hlinité sedimenty na povrchu prekryté hrabankou. **Náčrt genézy:** hlavná chodba sa vyvinula na rozsadline predovšetkým vplyvom korózne pôsobiacich atmosfé-

Májová nora – vchod. Foto: G. Lešínský

zontálna, do strán rozšírená plazivka. Bližšie zatiaľ nebola preskúmaná – je tu nutná prolongácia. V súčasnosti je plazivka prielazná max. do vzdialenosti 5 m. Pravdepodobne ide o (inak vo svahoch planín často sa vyskytujúci) subtyp korózneho priestoru vytvoreného na subhorizontálnej poruche. Lokalita v súčasnosti funguje ako aktívna

Poľovnícka jaskyňa – vchod. Foto: G. Lešínský

rických vôd. Jaskyňu našli M. Terray a G. Lešínský (2001).

Dĺžka jaskyne: B₃/5,5 m (M. TERRAY, 2001)

Literatúra a nepublikované zdroje: LEŠINSKÝ, G. (2001, 2002), TERRAY, M. (2001)

Lokalizácia: prístupová cesta k jaskyni vedie z obce Háj. približne 90 m za mlynom, ktorý sa nachádza **S** po ceste od križky na ľavej strane cesty na konci obce, treba vystúpiť po chodníku po spádnicí dnom žľabu výškových približne +70 m, kde sa chodník v podobe úvozu odkláňa na **ZSZ** do plytšieho žľabu. približne +85 m od križovatky vo svahu sa v päte skalnej skupiny, približne 30 m **S** od osi žľabu, nachádza vchod do hľadanej jaskyne. Okolie tvoria rozpadnuté väčšie i menšie skalné steny a sutinové pole. Porast mladého hrabového lesa dopĺňa krovitá etáž.

POĽOVNÍCKA JASKYŇA I

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray a G. Lešínský

(i. i./**IČO:** ZP-61 /sensu E. Kladiva et G. Lešínský et M. Terray, 2002/)

kataster: Háj (Hájska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: B/535 m (M. TERRAY, 2001)
pravdepodobne korózna jaskyňa

Všeobecná charakteristika: jaskyňu v kompaktnej stene s predpokladaným väčším priestorom, ktorý je však (aspoň vo vstupnej fácií) vo veľkej časti objemu zasedimentovaný humóznou hlinou, tvorí veľmi nízka subhorizontálna, do strán rozšírená plazivka. Bližšie zatiaľ nebola preskúmaná – je tu nutná prolongácia. V súčasnosti je plazivka prielazná max. do vzdialenosti 5 m. Pravdepodobne ide o (inak vo svahoch planín často sa vyskytujúci) subtyp korózneho priestoru vytvoreného na subhorizontálnej poruche. Lokalita v súčasnosti funguje ako aktívna jazvečia nora. Jaskyňu našli M. Terray a G. Lešínský (2001).

Dĺžka jaskyne: B/7 m/-2 m (M. Terray in verb., 2002)

Literatúra a nepublikované zdroje: LEŠINSKÝ, G. (2001, 2002), TERRAY, M. (2001)

Približná lokalizácia: prístupová cesta k jaskyni vedie z obce Háj. približne 90 m za mlynom, ktorý sa nachádza **S** po ceste od križky na ľavej strane cesty na konci obce, treba vystúpiť po chodníku po spádnicí dnom žľabu výškových približne +70 m, kde sa chodník v podobe úvozu odkláňa na **ZSZ** do plytšieho žľabu. približne +85 m od križovatky vo svahu sa v päte skalnej skupiny, približne 30 m **S** od osi žľabu,

nachádza vchod do jaskyne **Májová nora**. Od tejto jaskyne treba traverzovať za široký skalný hrebeň do žľabu, resp. do relatívne voľného svahu, a približne 200 m po diagonále vystúpiť o +50 m tesne pod hranu planiny. približne 25 m pod okrajom planiny sa v skalnej skupine nachádza vchod do hľadanej jaskyne. Pred jaskyňou je výrazný val jazvecom vyhrabaných hlinitých sedimentov. Od okraja širokého žľabu ústiaceho z **J** tesne pod okrajom planiny do doliny Hradnej cesty leží jaskyňa približne 150 m **J** po vrstevnici.

HORNÝ STAREC

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray a G. Lešinský

(i. i./ICO: ZP-62 /sensu E. Kladiva et G. Lešinský et M. Terray, 2002/)

kataster: Háj (Hájska tiesňava – dolina Hradnej cesty); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: A/595 m

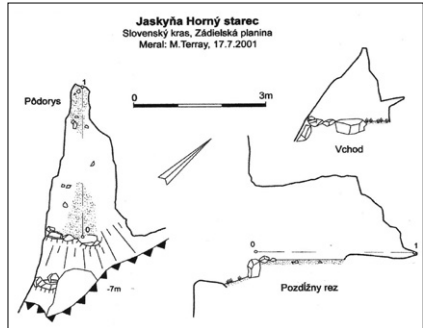
rozsadlinovo-kryogénna jaskyňa

Morfológia: jaskyňu orientovanú na **ZSZ** tvorí rozsadlina, vytvárajúca 2 m vysoký a 1,5 m široký priestor s približne trojuholníkovitým pôdorysom a horizontálnym dnom. Strop jaskyne od vchodu postupne klesá až ku dnu. Vchod má trojuholníkový tvar 2 m (v) × 1,5 m (š) a pod ním sa nachádza 7 m hlboký skok. **Výplň:** počvu tvorí hlinitý sediment v zmesi so zvetralinami rôznej frakcie. Jaskyňa je fotická, bez výzdoby. **Náčrt genézy:** jaskyňa sa vytvorila v priestore rozsadliny **ZSZ-VJV**. Habitus je korózne vyhladzovaný.

Dĺžka/hĺbka jaskyne: B₃/3,8 m (M. TERRAY, 2001)

Literatúra a nepublikované zdroje: LEŠINSKÝ, G. (2001, 2002), TERRAY, M. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Háj. Od **S** konca obce vedie prístupová cesta Hájskou dolinou až po 1. most v doline, kde **Z** od neho vybieha na planinu mohutný žľab s tzv. Hradnou cestou (Várút) v doline Hradnej cesty. približne stredom žľabu je potrebné vystúpať až k lúke s lesnou škôlkou. Lúka je situovaná nad **S** okrajom žľabu a smeruje na ňu zo **S** strany žľabu stará vozová cesta. Jaskyňa sa nachádza **JJV** od približne 90° zákruty tejto cesty, ktorá potom stúpa až na lúku. Od tejto zákruty treba prejsť k pásu skalných stien približne 40 m pri prevýšení približne 15 m a potom traverzovať približne 80 m, pričom v závere treba prekonať prevýšenie približne 20 m až do skalného polamfiteátra, v ktorom sa nachádza pri báze steny **Bukšihho jaskyňa**. Z od tejto jaskyne sa na druhej strane amfiteátra nachádzajú na rovnakej poruche jaskyne **Dolný a Horný Starec**. Horný starec je prevýšený voči spodnej jaskyni +7 m.

Horný starec – vchod. Foto: G. Lešinský

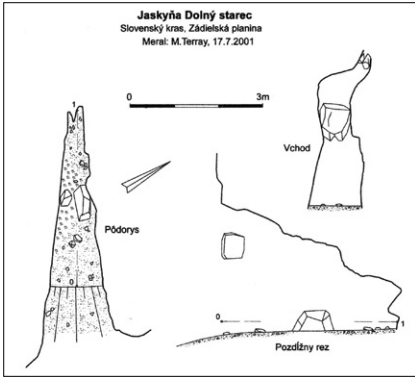
nad **S** okrajom žľabu a smeruje na ňu zo **S** strany žľabu stará vozová cesta. Jaskyňa sa nachádza **JJV** od približne 90° zákruty tejto cesty, ktorá potom stúpa až na lúku. Od tejto zákruty treba prejsť k pásu skalných stien približne 40 m pri prevýšení približne 15 m a potom traverzovať približne 80 m, pričom v závere treba prekonať prevýšenie približne 20 m až do skalného polamfiteátra, v ktorom sa nachádza pri báze steny **Bukšihho jaskyňa**. Z od tejto jaskyne sa na druhej strane amfiteátra nachádzajú na rovnakej poruche jaskyne **Dolný a Horný Starec**. Horný starec je prevýšený voči spodnej jaskyni +7 m.

DOLNÝ STAREC

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray a G. Lešinský

(i. i./ICO: ZP-63 /sensu E. Kladiva et G. Lešinský et M. Terray, 2002/)

kataster: Háj (Hájska tiesňava – dolina Hradnej cesty); ZM 10: 37-41-08

Dolný starec – vchod z vnútra. Foto: G. Lešinský

až do skalného polamfiteátra v ktorom sa nachádza pri báze steny **Buksiho diera**. Z tejto jaskyne sa na druhej strane amfiteátra nachádzajú na rovnakej poruche jaskyne **Dolný a Horný Starec**. Dolný Starec je prenižený voči hornej jaskyni –7 m a nachádza sa v päte steny amfiteátra.

JASKYŇA POD AKĽOM

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray
(i. i./IČO: ZP-64 /M. TERRAY, 2002/)

Kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM: 37-41-08

nadmorská výška: 530 m

korózna jaskyňa

Všeobecná charakteristika: morfogeneticky zaujímavá jaskyňa; veľmi úzky vchod ústi do približne 6 m vysokej a 1 m širokej puklinovitej sienky. Jaskynný priestor vznikol gravitačným vypadaním úlomkov horniny a koróznym rozšírením tektonicky výraznej poruchy, ktorá sa prejavuje i nad jaskyňou. Jaskyňa musela byť počas svojho vývinu uzavretá a až neskôr sa vytvoril súčasný vchod. Dno tvorí sutina a čierna humózna hlina.

nadmorská výška: A/588 m

rozsadlinovo-kryogénna jaskyňa

Morfológia: jaskyňa orientovanú na ZSZ tvorí rozsadlina, vytvárajúca 3 m vysoký a 1,2 m široký priestor so zúženým, približne trojuholníkovitým pôdorysom a horizontálnym dnom. Strop jaskyne od vchodu plynulo klesá až ku jej dnu. Vchod má nepravidelný tvar 3,5 m (v) × 1,2 m (š) a približne v strede jeho profilu za rovinou vchodu sa nachádza 1 m vysoký zaseknutý skalný blok. 2 m od vchodu leží na dne takisto mohutný balvan. **Výplň:** počvu tvorí hlinitý sediment v zmesi so zvetralinami rôznej frakcie. Jaskyňa je fotická, bez výzdoby. **Náčrt genézy:** jaskyňa sa vytvorila v priestore rozsadliny ZSZ – VJV. Jaskynný priestor je korózne modelovaný.

Dĺžka/hĺbka jaskyne: B₃/4 m (M. TERRAY, 2001)

Literatúra a nepublikované zdroje: LEŠINSKÝ, G. (2001, 2002), TERRAY, M. (2002)

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Háj. Od S konca obce vedie prístupová cesta Hájskou dolinou až po 1. most v doline, kde Z od neho vybieha na planinu mohutný žľab s tzv. „hradnou cestou“ (Várút) v údolí Hradnej cesty. približne stredom žľabu je potrebné vystúpať až k lúke s lesnou škôlkou. Lúka je situovaná nad S okrajom žľabu a smeruje na ňu zo S strany žľabu stará vozová cesta. Jaskyňa sa nachádza JJV od približne 90° zákruty tejto cesty, ktorá potom stúpa až na lúku. Od tejto zákruty treba prejsť k pásu skalných stien približne 40 m pri prevýšení približne 15 m a potom traverzovať približne 80 m, pričom v závere treba prekonať prevýšenie približne 20 m

Vo vchode má sediment červenohnedý odtieň. V jaskyni je bohatá sintrová výzdoba.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/9,9 m/-5 m (M. TERRAY, 2002)

Literatúra a nepublikované zdroje: TERRAY, M. (2002)

Lokalizácia: Jaskyňa leží na južnej strane **Trojkráľového hrebeňa**, 25 m pod hranou planiny. Prístup je od lesnej cestičky, ktorá kopíruje okraj planiny (prístup k **Medvedej jaskyni** a **Zamurovanej jaskyni**). Je potrebné nájsť vrcholovú časť Trojkráľového hrebeňa; medzi cestičkou a hrebeňom stojí veľký bútlavý dub. Tu treba zostúpiť 25 m úzkym strmým žlabom na J strane steny hrebeňa. Otvor jaskyne sa samovoľne rozsypáva, dá sa však dobre nájsť podľa červenkastej, asi 1 m mocnej vrstvy brekciovitého vápenca.

LÔŽKOVÁ JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Bélyi (Miskolc, Maďarsko); E. Kladiva, M. Terray (i. i./IČO: ZP-65 /sensu E. KLADIVA et G. LEŠINSKÝ et M. TERRAY, 2002/)

kataster: *Háj (Zádielska tiesňava)*; ZM 10: 37-41-08

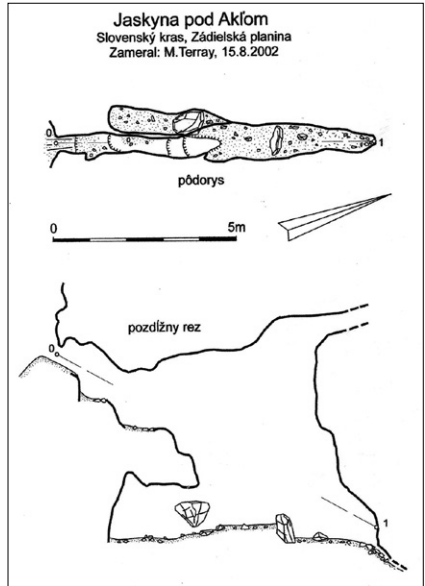
nadmorská výška: *približne 500 – 550 m*
korózna jaskyňa

Všeobecná charakteristika: Historicky významná jaskyňa. Nachádza v závere Zádielskej tiesňavy. Štrbinovitý otvor je vysoký približne 5 m. Vede do vysokej vstupnej chodby, rozšírenej koróziou a kryogénnym zvetrávaním. V tejto horizontálnej jaskyni sa nachádzalo lôžko (E. Kladiva in verb., 2001). Prístup k jaskyni horolezeckým spôsobom (zdola), resp. jednolanovou technikou (zhora). Podľa oznámenia p. Františka Palka z Košíc z jari roku 2004 sa v tejto jaskyni ukrýval ako vojnový zbeh v roku 1944 jeho príbuzný Miklós Bélyi, žijúci (?) t. č. v maďarskom Miskolci. Raz za týždeň mu obyvatelia zo Zádielskych Dvorníkov nosili stravu. V jaskyni sa ukrýval 6 týždňov. V lete r. 2004 zorganizovali M. Terray, G. Lešínský a F. Palko, v spolupráci s T. Mátém, výstup k jaskyni s dôchodcom M. Bélyim, ktorý uskutočnili aj s pomocou istiaceho lana. M. Bélyi jaskyňu jednoznačne identifikoval a uviedol v maďarčine mnoho podrobností o svojom niekdajšom nedobrovoľnom pobyte v jaskyni. Do slovenčiny prekladal T. Máté. Z akcie vyhotovil M. Terray videozáznam.

Dĺžka jaskyne: B/25 m/+4 m (E. Kladiva in verb., 2001); B/18 m (M. TERRAY, 2002)

Literatúra a nepublikované zdroje: TERRAY, M. (2002)

Lokalizácia: v *Zádielskej tiesňave* za 5. mostom zdola treba odbočiť na ľavý (V) breh *Blatnice* a strmým, úzkym žlabom vystúpiť až ku skalnej stene. Jaskynný otvor je zďaleka viditeľný, situovaný je približne 5 m nad bázou

Lôžková jaskyňa – vchod. Foto: G. Lešínský

Sivá jaskyňa – horný vchod. Foto: J. Psočka

skalnej steny. Ku vchodu treba vyliezť horolezeckým spôsobom alebo zostúpiť k nemu s pomocou lana zhora.

SIVÁ JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

(i. i./IČO: ZP-66 /sensu E. Kladiva et G. Lešínský et M. Terray, 2002/)

kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: 515 – 565 m

Všeobecná charakteristika: relatívne novoobjavená jaskyňa (E. Kladiva, M. Terray/SK SSS Cassovia). Jaskyňu s veľkým vchodom gotického tvaru približne $2,5 \times 1,3$ m (v \times š) tvorí 1 m vysoká, približne 7 m dlhá horizontálna chodba, v 2/3 ktorej sa v strope otvára relat. špirálovitý komín s priemerom 0,8 – 1,0 m (E. Kladiva in verb., 2001). Komín ústi na povrch v skalnej stene skalným oknom, približne nad vchodom jaskyne. Z prielezného okna elipsovitého tvaru (približne $0,8 \times 0,5$) vidno

priebeh hlavného ťahu Zádielskej tiesňavy. Priestory komína sú sivobiele, suché, so zvyškami sintrových kôr na stenách. Sintrová výplň tu dezintegrovala v dôsledku intenzívneho prievanu medzi vchodom a oknom. Výplň komína je prachovitá. Za komínom vstupná chodba klesá po 2 m do sedimentom zanesenej sienky s možnosťou pokračovania. V komíne aj v závere chodby sa nachádzajú sintrové náteky a drobné stalaktity. Dno je skalné, v sienke hlinité. **Dĺžka jaskyne:** B/30 m/+11 m (E. Kladiva in verb., 2001) **Lokalizácia:** *Od skalnej steny s Lôžkovou jaskyňou treba prejsť smerom na S malým sedlom do susedného žľabu a strmo vystúpiť po hrane skalnej steny ponad Lôžkovú jaskyňu približne +15 m. Vchod jaskyne vidno z bezprostrednej blízkosti skrytý za stromom so 6 kmeňmi. Prístup ďalej pozri Lôžková jaskyňa.*

ČOBSKÁ JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: J. Tencer, E. Kladiva

(i. i./IČO: ZP-67 /sensu E. Kladiva et G. Lešínský et M. Terray, 2002/)

kataster: Háj/Zádiel; ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: A/558 m

korózne-kryogénna jaskyňa

Všeobecná charakteristika: jaskyňu tvorí séria 5 vzájomne prepojených kaverien vysokých do 0,8 m, vytvorených koróziou a mrazovým zvetrávaním na subhorizontálnej poruche.

Dĺžka jaskyne: A/10 m (J. Tencer in verb., 2001)

Literatúra a nepublikované zdroje: LEŠÍNSKÝ, G. (2002)

Približná lokalizácia podľa E. Kladivu (in verb. 2001): jaskyňa sa nachádza približne 5 m pod hranou planiny, v skalnej stene priamo pod lesíkom situovaným 320 m JV od kóty 601 m n. m. (Zádielsky kameň).

SEVERNÁ KRÁĽOVA JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

(i. i./IČO: ZP-68 /sensu E. Kladiva et G. Lešínský et M. Terray, 2002/)

kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: A/545 m
korózna jaskyňa

Všeobecná charakteristika: ťažko lokalizovateľná, typická stráňová korózna jaskyňa založená na dominantnej dislokácii. Relatívne veľký vchod má tvar elipsy a rozmery 2,5 m × 1,2 m. Jaskynný priestor má charakter mierne na V ukлонenej jaskynnej chodby so znižujúcim sa stropom a zužujúcim sa pôdorysom. V závere chodby sa nachádza drobná sienka. Sintrová výplň je prítomná, nie je však nijako výrazne vyvinutá; najviac v záverovej sienke. Počva je suchá, tvorí ju zmes hliny a vápencového štrku.

Severná kráľova jaskyňa – interiér. Foto: G. Lešínský

Dĺžka jaskyne: A/12 m (E. Kladiva in verb., 2001)

Literatúra a nepublikované zdroje: LEŠINSKÝ, G. (2002)

Lokalizácia: jaskyňa je situovaná v JZ časti hrebeňa v masíve Trojkráľového hrebeňa, približne –25 m pod hranou planiny. Trojkráľový hrebeň sa nachádza približne 300 m JZ od stajne salaša pri modrej turistickej značke vedúcej od obce Háj na planinu. Lokalizácia je náročná. Prístupová trasa k jaskyni od hrany planiny je prudko ukлонená, náročná na pozornosť, ale schodná, bez vyslovene extrémnych častí.

SPODNÁ KRÁĽOVA JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: E. Kladiva

(i. i./IČO: ZP-69 /sensu E. Kladiva et G. Lešínský et M. Terray, 2002/)

kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: neznáma

bližšie nešpecifikovaný morfo genetický typ jaskyne

Všeobecná charakteristika: údajne v masíve Trojkráľového hrebeňa nachádzajúca sa krátka stráňová jaskyňa. Počas revízneho prieskumu sa ju ani napriek viacerým pokusom nepodarilo v náročnom svahu tiesňavy nájsť, resp. nepodarilo sa ju správne identifikovať. Kratšia dutina do dl. 2 m sa nad Severnou kráľovou jaskyňou naozaj nachádza. O jaskyni zatiaľ nemáme podrobnejšie údaje.

Dĺžka jaskyne: A/3,5 m (E. Kladiva in verb., 2001)

Literatúra a nepublikované zdroje: LEŠINSKÝ, G. (2002)

Približná lokalizácia podľa E. Kladivu (in. verb 2001): jaskyňa sa nachádza nad Severnou kráľovou jaskyňou (pozri tam).

HOSPODÁROVA JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray a G. Lešínský

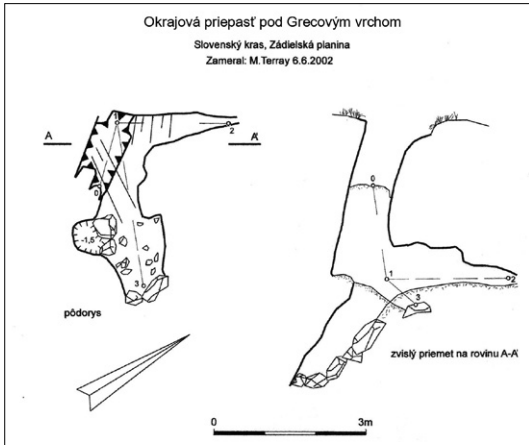
(i. i./IČO: ZP-70)

kataster: Háj; ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: neznáma

bližšie nešpecifikovaný morfo genetický typ jaskyne

Všeobecná charakteristika: podľa miestnych obyvateľov z obce Háj (ústna informácia z r. 2001 alebo 2002) ide o nevelkú svahovú jaskyňu v JV svahu planiny, v časti Bodnárka, resp. nad hospodárskym družstvom v obci Háj. Zatiaľ niet bližších údajov o parametroch či charaktere lokality. Ani po niekoľkých rokoch sa nám túto jaskyňu, resp. akúkoľvek jaskyňu v tomto sterilnom svahu nepodarilo nájsť. Záznam o jaskyni po dohode so SMOPaJ pravdepodobne vyradíme z evidencie; zatiaľ otázku jej existencie ponechávame otvorenú.

Okrajová priepasť pod Grečovým vrchom – okolie východu. Foto: G. Lešínský

Literatúra a nepublikované zdroje: TERRAY, M. (2002)

Lokalizácia: Jaskyňa leží priamo na morfológicky výraznom okraji planiny; od kóty 870 m n. m. sa nachádza vo vzdialenosti približne 350 m v smere približne 110°. Kóta 870 m n. m. leží 600 m Z od Grečovho vrchu (891 m n. m.).

MOTÝLIA PUKLINA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

(i. i./IČO: ZP-72 /M. TERRAY, 2002/)

kataster: Hačava (Zádielska dolina); ZM: 37-41-03

nadmorská výška: A/840 m

rozsadlinovo-rútivo-korózna jaskyňa

Všeobecná charakteristika: jaskyňu tvorí 4,5 m vysoká, pri báze približne 0,8 m široká rozsadlinová porucha uklonená na SV. V stropných častiach sú zaseknuté veľké bloky materskej horniny.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/5 m (M. TERRAY, 2002)

Literatúra a nepublikované zdroje: TERRAY, M. (2002)

Lokalizácia: Jaskyňa leží približne –10 m pod morfológicky výrazným SZ okrajom planiny; od kóty 870 m n. m. sa nachádza vo vzdialenosti približne 300 m JV. Kóta 870 m n. m. leží 600 m Z od Grečovho vrchu (891 m n. m.). Od Priepasti pod Grečovým vrchom jaskyňa leží vo vzdialenosti 45 m v smere 265°.

Literatúra a nepublikované zdroje: LEŠINSKÝ, G. (2002)

OKRAJOVÁ PRIEPASŤ POD GREČOVÝM VRCHOM

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

(i. i./IČO: ZP-71 /M. TERRAY, 2002/) synonymá: *Prepadlisko v Grečovom vrchu, Priepasť pod Grečovým vrchom*

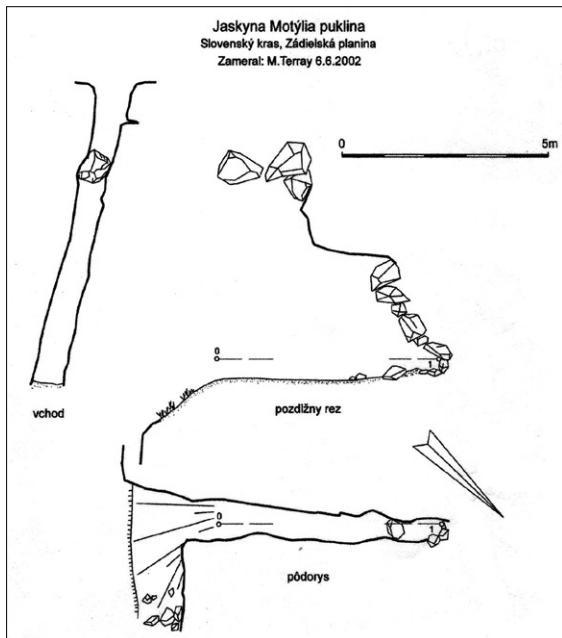
kataster: Háj (Zádielska dolina); ZM: 37-41-08

nadmorská výška: 850 m

rozsadlinovo-koróžno-rútivá jaskyňa

Všeobecná charakteristika: Jaskynná dutinu predstavuje plytká priepasť s ústím obdĺžnikového tvaru s rozmermi 1,3 m × 0,5 m. V hĺbke približne 2 m prechádza do malej subhorizontálnej sieňovitej dutiny s rozmermi 2,5 m × 2 m. Genéza jaskyne bola podmienená výskytom svahovej deformácie v okrajovej časti skalného masívu. Dno tvorí sutina rôznej frakcie a naviaté lístie. V lokalite je možné vykonávať prologačné práce.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/7 m/–4 m (M. TERRAY, 2002)

Motýlia puklina – pohľad zvnútra.
Foto: G. Lešínský

VETRÁČIK

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

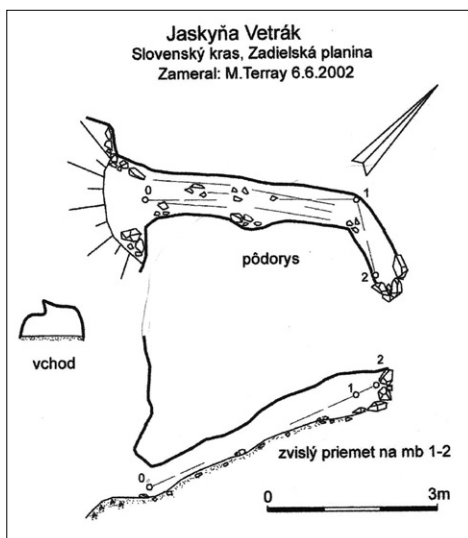
(i. i./ICO: ZP-73 /M. TERRAY, 2002/)

kataster: Hačava (Zádielska dolina); ZM: 37-41-03

nadmorská výška: A/844 m

korózna jaskyňa

Všeobecná charakteristika: jaskyňu tvorí úzka, pod uhlom 30° stúpajúca chodba zavalená v zadnej časti sutinou. Záver jaskyne cez zával komunikuje z povrchom, čoho dôsledkom je prievan v jaskyni. Vchod je situovaný na báze skalnej steny, približne 6 – 7 m pod okrajom planiny. Chodba vo vstupnej fácií má svetlosť 0,4 – 0,5 m, vzadu

Vetráčik – interiér. Foto: G. Lešínský

0,6 – 0,8 m. Po približne 3,5 m sa chodba lomí na V. Počvu tvorí zmes hlíny a sutiny.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/5 m (M. TERRAY, 2002)

Literatúra a nepublikované zdroje: TERRAY, M. (2002)

Lokalizácia: jaskyňa leží približne –5 m pod morfológicky výrazným SZ okrajom planiny, v páse skalných stien, ktoré sa od kóty 870 m n. m. nachádzajú vo vzdialenosti približne 340 m v smere približne 115°. Kóta 870 m n. m. leží 600 m Z od Grečovho vrchu (891 m n. m.). Od **Rezanej jaskyne** leží vchod Vetráčika vo vzdialenosti 21 m v smere 336°.

SEDEM PUKLÍN

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

(i. i./ICO: ZP-74 /M. TERRAY, 2002/)

synonymum: *Spodná jaskyňa v Grečovom vrchu*

kataster: *Hačava (Zádielska dolina)*; ZM: 37-41-03

nadmorská výška: A/843 m

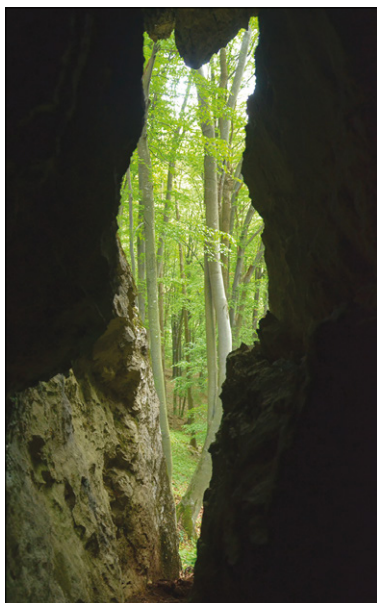
rozsadlinová jaskyňa

Všeobecná charakteristika: Mohutný vchod s rozmermi 3 m × 1,5 m je exponovaný na J. Jaskynný priestor tvorí sprvu vysoká, prudko stúpajúca chodba so zahmleným dnom.

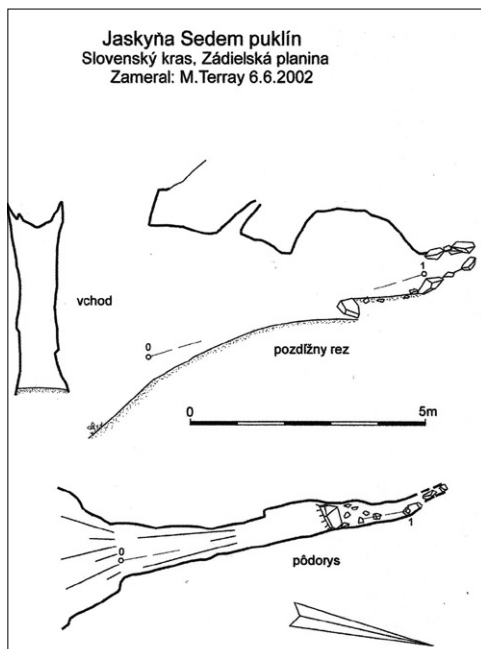
Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/6 m/+2 m (M. TERRAY, 2002)

Literatúra a nepublikované zdroje: TERRAY, M. (2002)

Lokalizácia: jaskyňa leží približne –7 m pod morfológicky výrazným SZ okrajom planiny; od kóty 870 m n. m. sa nachádza vo vzdialenosti približne 400 m v smere 110°. Kóta 870 m n. m. leží 600 m Z od Grečovho vrchu (891 m n. m.). Od **Priepasti pod Grečovým vrchom** leží vo vzdialenosti 70 m v smere 82°.

Sedem puklín – pohľad zvnútra. Foto: G. Lešinský

SKLENENÁ PUKLINA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

(i. i./ICO: ZP-75 /M. TERRAY, 2002/)

kataster: *Háj (Zádielska tiesňava)*; ZM: 37-41-08

Sklenená puklina – vchod. Foto: G. Lešínský

nadmorská výška: B/686 m
korózna jaskyňa

Všeobecná charakteristika: jaskynný priestor tvorí zužujúca sa, relatívne vysoká a len veľmi mierne nadol uklonená chodba, ktorá sa vyvinula pozdĺž výraznej poruchy. Trojuholníkový profil vstupnej časti je 1,5 m vysoký a 0,4 m široký. Silno zvetraný vchod 2 × 3 m je exponovaný v smere 234°.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/6 m (M. TERRAY, 2002)

Literatúra a nepublikované zdroje: TERRAY, M. (2002)

Lokalizácia: jaskyňa sa nachádza približne 600 m JJZ od k. Hájske lúky (781 m n. m.) pod morfológicky veľmi výrazným okrajom planiny lemujúcim pomerne široký, lúčnatý a uklonený výbežok planiny oproti Baksovej doline. S okraj výbežku tvorí tiež veľmi ostro rezaná hrana planiny kopírujúca vysoký kolmý útes s bázou v mohutnom, lesom porastenom stráňovom žľabe. Pod okraj lúčnatého výbežku možno zísť zo S žľabom (dlhšia, prikro uklonená trasa) alebo cez J časť výbežku (kratšia, extrémnejšia trasa).

FUJARA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

(i. i./ICO: ZP-76 /M. TERRAY, 2002/)

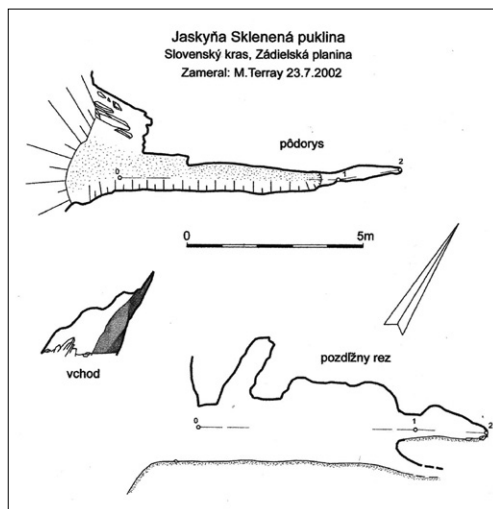
kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM: 37-41-08

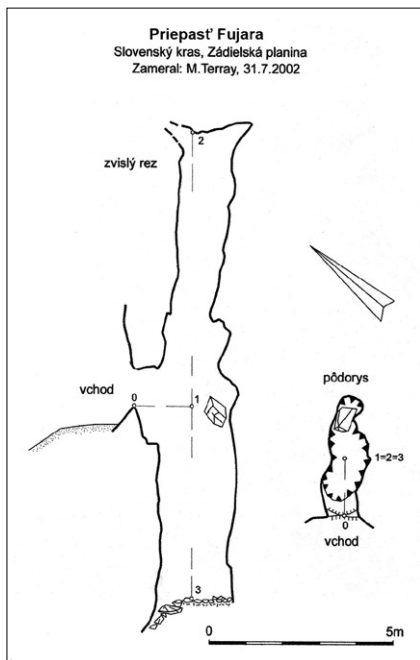
nadmorská výška: 510 m

korózna priepasť

Všeobecná charakteristika: Novoobjavená jaskyňa (M. Terray). Mimoriadne morfogeneticky i speleologicky zaujímavá zvislá, suchá jaskyňa. V zvislom reze, vzhľadom na zbokú otvorený vchod, veľmi pripomína fujaru. Jaskynný priestor má zvislý charakter a elipsovité prierezy (1 m × 2 m). Vchod (1 m × 1 m) sa otvára približne v polovici jaskyne, situovaný je priamo v päte skalnej steny. Dno tvorí zával z úlomkov väčšej frakcie. Od vchodu nahor vybieha bohato vyzdobený a kompaktný, 6 m vysoký komín. Sintrová výplň je v celej jaskyni mimoriadne bohatá na typy, dobre vyvinutá a živá. Jaskyňa sa musela vyvíjať v masíve bez fyzického spojenia s povrchom prakticky po celú dobu svojho vývoja. Vchod sa otvoril relatívne nedávno, po gravitačnom ústupe a rozvoľnení časti masívu, v ktorom jaskyňa vykorodovala.

Dĺžka jaskyne: B/6,7 m (M. TERRAY, 2002)

Fujara – vchod. Foto: G. Lešínský

Literatúra a nepublikované zdroje: TERRAY, M. (2002)

Lokalizácia: prístup k jaskyni od **Červenej jaskyne** (pozri tam). Od Červenej jaskyne treba vystúpiť prudko nahor po diagonále smerom k žľabu s jaskyňou **Ida**. Ústie priepasti leží pod 1. mohutnou stenou na opačnej strane spoločného hrebeňa (spoločného s vyššie spomínaným žľabom). Stena tvorí v **J** časti hrebeňa akýsi kút. Priamo pri vchode rastie veľký tis, jediný v širšom okolí. Ústie je situované priamo na báze skalnej steny.

BOBKOVÝ PREVIS

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

(i. i./IČO: ZP-77 /G. Lešínský, 2016/)

kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM: 37-41-08

nadmorská výška: neznáma

skalné korózne-kryogénne abri

Všeobecná charakteristika: novoobjavená jaskyňa, resp. abri (M. Terray). Previs má tvar trojuholníka. Parametre vchodu: 6,5 m × 9 m (š). Mohutný chod vznikol vyvetraním horniny. Viditeľné sú na **V** stene. Pôdorys má tvar trojuholníka. Vchod je exponovaný na **J**. V jaskyni sa ukrýva vysoká zver, ktorá tu má ležoviská.

Dĺžka jaskyne: B/6,7 m (M. TERRAY, 2002)

Literatúra a nepublikované zdroje: TERRAY, M. (2002)

Lokalizácia: prístup k jaskyni od **Červenej jaskyne** (pozri tam). Od Červenej jaskyne treba vystúpiť prudko nahor po diagonále smerom k žľabu s jaskyňou **Ida**. Netreba traverzovať do žľabu, lež stále popri **J** stene hrebeňa prudko stúpať až ku vchodu **Bobkového previsu**, ktorý je viditeľný relatívne zďaleka.

SOKOLIA PRIEPASŤ

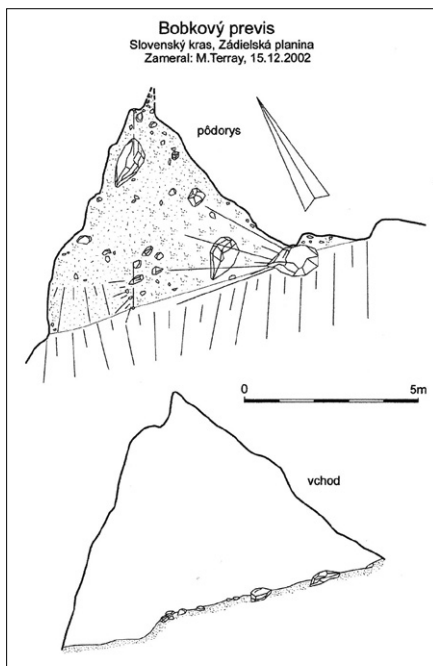
Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

(i. i./IČO: ZP-78 /G. Lešínský, 2016/)

kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM: 37-41-08;

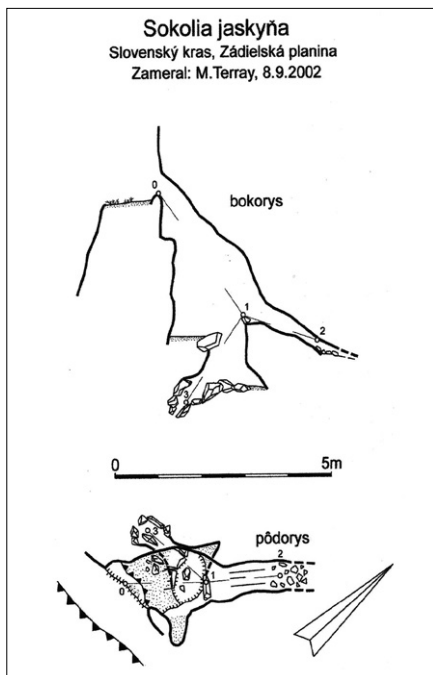
nadmorská výška: A/580 m

korózna jaskyňa

Bobkový previs – vchod. Foto: G. Lešínský

Všeobecná charakteristika: štrbinovitý vchod s rozmermi 1 m × 0,4 m je exponovaný na J. Šachta je zavalená balvanovitou sutinou. Má korózne-rútivý vývoj. Sintrová výplň je dobre vyvinutá, pestrá, dominujú nátekové formy aj drobné pizolitické formy. Priepasť je v senilnom štádiu vývoja. Je vhodná na prolongáciu a môže byť dôležitá z hľadiska speleogenézy *Zádielskej tiesňavy* vzhľadom na svoj vek, vývoj a polohu.

Sokolia priepasť – interiér. Foto: G. Lešínský

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/6 m/–4 m (M. TERRAY, 2002)

Literatúra a nepublikované zdroje: TERRAY, M. (2002)

Lokalizácia: prístup k jaskyni je od k. 601 m n. m. (Zádielsky kameň) na **JZ** okraji planiny. Od kóty treba pokračovať 120 m na **SSZ** až k vyústeniu lesom i vysokým bylinným porastom zarasteného strmého žľabu, ktorý vedie od jaskyne **Ida**. Popri výraznej **S** stene žľabu treba zostúpiť po strmom svahu približne –15 m, vyliezť +1 m na úzku skalnú rímsu (treba pozorne sledovať **S** stenu žľabu) a po nej sa priblížiť 6 m až k jaskyni. Jaskyňa leží približne +20 m nad jaskyňou **Ida**, v masíve zvanom Sokolie veže.

DUŠANKA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

(i. i./ICO: ZP-79 /G. Lešínský, 2016/)

kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM: 37-41-08

nadmorská výška: A/530 m

korózna jaskyňa

Všeobecná charakteristika: Korózne i kryogénne rozšírená porucha; jaskyňu predstavuje mierne stúpajúca krátka a úzka chodbička s profilom v tvare polelipy. Dno tvorí hlina v zmesi s drobnou sutinou. Steny jaskyne sú bez výzdoby. M. Terray na lokalite pozoroval mierny výdych.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/5 m (M. TERRAY, 2002)

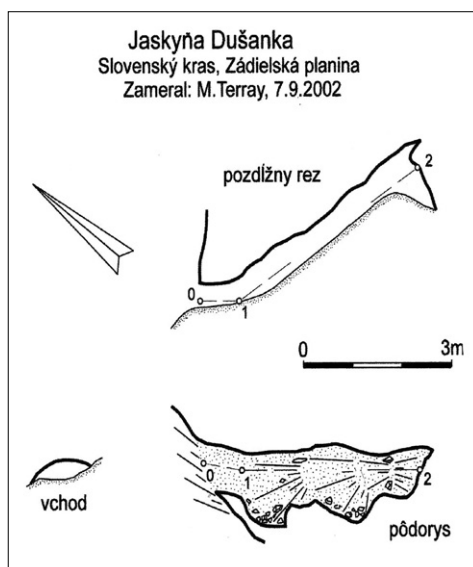
Literatúra a nepublikované zdroje: TERRAY, M. (2002)

Lokalizácia: od prehistorického valu treba ísť po chodníku na okraji planiny 150 m na **J**. Tu vyúsťuje na planinu žľab zo Zádielskej tiesňavy. Treba doň zostúpiť popri severných stenách Zadnej bašty (**J** stenou žľabu) asi –30 m; potom traverzovať po vrstevnici po trávinatej šikmej ploche s riedkym porastom ďalších 30 m a napokon zostúpiť strmo dolu (–5 m) na skalnú rímsu so skalnou stenou po ľavej ruke. Rímsou treba vystúpiť (+5 m) k jaskyni **Duška** situovanej na báze skalnej steny. Vchod jaskyne leží od Limonitovej jaskyne v smere 305° a vzdušnou čiarou vo vzdialenosti 20 m, približne 30 m pod hranou planiny.

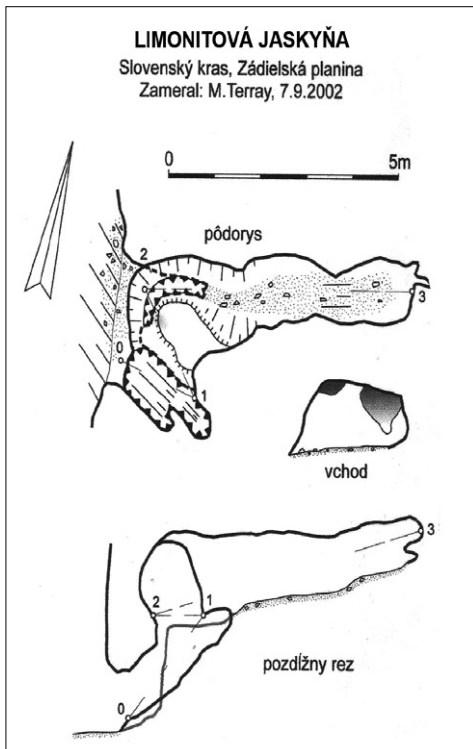
LIMONITOVÁ JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

(i. i./ICO: ZP-80 /G. Lešínský, 2016/)

Duška – vchod. Foto: G. Lešínský

Limonitová jaskyňa – vchod. Foto: G. Lešínský

synonymum: *Železná jaskyňa*

kataster: *Háj (Zádielska tiesňava)*; ZM: 37-41-08

nadmorská výška: *B/535 m*

fluviokrasovo-korózne-kryogénno-rútivá jaskyňa

Všeobecná charakteristika: speleogeneticky i morfogeneticky veľmi zaujímavá jaskyňa. Vchod v tvare lichobežníka s rozmermi 2 m × 2,5 m (š) je exponovaný na **Z**. Za vchodom pokračuje jaskyňa približne 2 m vysokým kolmým skalným stupňom do rozerodovaného, ale stále výrazného podkovovitého meandra približne 7 m dlhej chodby, ktorú pravdepodobne formoval málo výdatný efemérny, resp. sezónny vodný tok z vápencového masívu. Chodba s priemerom do 1,5 m má elipsovitého profil a hladké steny. Dno tvorí červenohnedá hlina. Sintrové útvary sú objemovo i plošne málo vyvinuté, sčasti zvetrané.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/10 m/+4 m (M. TERRAY, 2002)

Literatúra a nepublikované zdroje: TERRAY, M. (2002)

Lokalizácia: *od prehistorického valu treba ísť po chodníku na okraji planiny 150 m na J. Tu vyúsťuje na planinu žľab zo Zádielskej tiesňavy. Treba doň zostúpiť popri severných stenách Zadnej bašty (J stenou žľabu) asi –30 m; potom traverzovať po vrstevnici po trávinatej šikmej ploche s riedkym porastom ďalších 30 m a napokon zostúpiť strmo dolu (–5 m) na skalnú rímsu so skalnou stenou po ľavej ruke. Rímsou treba vystúpiť (+10 m) popri jaskyni **Dušanika** situovanej na báze skalnej steny približne 20 m v smere 125°, až k vchodu jaskyne. Vchod jaskyne leží od valu v smere 185° a vzdušnou čiarou vo vzdialenosti 205 m, približne 25 m pod hranou planiny.*

KOMÍN POD PILIEROM

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

(i. i./ICO: ZP-81 /G. Lešinský, 2016/)

kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM: 37-41-08

nadmorská výška: 390 m

korózna jaskyňa (?)

Všeobecná charakteristika: o jaskyni nemáme zatiaľ podrobnejšie informácie.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/8 m/-6 m (M. TERRAY, 2002)

Lokalizácia: podľa M. Terraya sa jaskyňa nachádza v Krkavčích skalách, v masíve Prašného piliera.

KRKAHÁJSKA JASKYŇA I

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

(i. i./ICO: ZP-82 /G. Lešinský, 2016/)

kataster: Háj (Hájska tiesňava); ZM: 37-41-08

nadmorská výška: 520 m

rozsadlinová jaskyňa

Všeobecná charakteristika: jaskyňu objavil, preskúmal a čiastočne zdokumentoval M. Terray. Podrobnejšie informácie nemáme zatiaľ k dispozícii. Jaskyňu sa nám podarilo lokalizovať v teréne.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/12 m/+3 m (M. TERRAY, 2002)

KRKAHÁJSKA JASKYŇA II

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

(i. i./ICO: ZP-83 /G. Lešinský, 2016/)

kataster: Háj (Hájska tiesňava); ZM: 37-41-08

nadmorská výška: 550 m

rozsadlinová jaskyňa

Všeobecná charakteristika: jaskyňu objavil, preskúmal a čiastočne zdokumentoval M. Terray. Podrobnejšie informácie nemáme zatiaľ k dispozícii. Jaskyňu sa nám podarilo lokalizovať v teréne.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/5 m (M. TERRAY, 2002)

KRKAČIA JASKYŇA II

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

(i. i./ICO: ZP-84 /G. Lešinský, 2016/)

kataster: Háj (Hájska tiesňava); ZM: 37-41-08

nadmorská výška: 516 m

rozsadlinovo-korózne-rútivá jaskyňa

Všeobecná charakteristika: jaskyňu objavil, preskúmal a čiastočne zdokumentoval M. Terray. Ide o relatívne veľkú svahová jaskyňu situovanú v extrémnom skalnom reliéfe v J stene/svahu doliny Hradnej cesty. Do objavu v r. 2002 nebola pre svoju dosť extrémnu polohu známa. Tvorí ju pomerne komplikovaný, výškovo členitý rúťivý podzemný priestor s dvomi vchodmi (V a Z). Západný vchod sa nachádza v závale pod masívnou stenou v doline Hradná

Krkavčia jaskyňa II – interiér. Foto: G. Lešinský

cesta. Za ním nasleduje chodba, niekoľko m vysoký komin a vyššie položené horizontálne priestory. Jaskyňa nebola ešte dostatočne preskúmaná; dĺžku priestorov odhadujeme na približne 20 m, výškový rozdiel medzi vchodmi činí približne 3 m.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/20 m (M. TERRAY, 2002)

Literatúra a nepublikované zdroje: TERRAY, M. (2002)

Lokalizácia: jaskyňu nie je jednoduché nájsť, keďže leží skryto vo veľmi prudkom, skalnatom svahu, kde niet výraznejších oporných bodov. Treba ju hľadať V od jaskyne **Oriešok** (prístup pozri tam), vo výškovej úrovni približne o –10 m nižšie vzhľadom k Oriešku.

JASKYŇA POD SEDLOM

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray

(i. i./IČO: ZP-85 /M. TERRAY, 2002/)

kataster: Háj (Hradná stráň); ZM: 37-41-08

nadmorská výška: A/285 m

korózna jaskyňa

Všeobecná charakteristika: jaskyňu podľa údajov M. Terraya v *Zozname jaskýň* (2007) tvorí 6 m dlhá chodba s koróznym vývojom. Vchod v tvare rovnoramenného trojuholníka s rozmermi 0,5 m (š) × 0,3 m je situovaný 1,5 m pod kolmou stienkou; pred vchodom až do vzdialenosti 1,5 m siaha halda zvierat'om navŕšených hlinitých sedimentov z jaskyne. Od vchodu smerom do masívu chodba strmo klesá. Bližšie morfológické údaje nie sú známe, keďže jaskyňa v súčasnosti slúži ako intenzívne využívaná jazvečia nora.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/6 m (M. Terray, 2002)

Lokalizácia: jaskyňa je situovaná v S svahu Hradnej stráne, vo výraznom škrapovom poli, približne –10 m pod hrebeňom Hradnej stráne, približne 80 m S od najnižšieho bodu sedla (k. 296,5 m n. m.) v urastenom listnatom poraste, v blízkosti chodníka vystupujúceho šikmo do svahu.

MALÁ ZIKMUNDOVA JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: G. Lešínský

(i. i./IČO: ZP-86 /G. Lešínský, 2016/)

kataster: Hačava (Hájska tiesňava); ZM: 37-41-03

nadmorská výška: neznáma

rozsadlinová jaskyňa

Všeobecná charakteristika: jaskyňu našiel, preskúmal a zatiaľ len čiastočne zdokumentoval G. Lešínský. Nenápadný vchod leží nevysoko nad štátnou cestou Háj – Hačava pod izolovanou, nízkou skalnou skupinou.

Jaskyňa pod Sedlom – vchod. Foto: G. Lešínský

Malá Zikmundova jaskyňa. Foto: G. Lešínský

Jaskyňa tvorí krátka sienka so stúpajúcim dnom. Počvu tvorí zmes hliny a vápencového štrku. Jaskyňa nemá významnejšiu sintrovú výzdobu.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/3 m (G. LEŠINSKÝ, 2002)

Lokalizácia: jaskyňa leží približne +5 m vľavo nad vozovkou vedúcou z Hája do Hačavy, v širokom oblúku Hájskej doliny, hneď za *Čertovým mostom*.

JASKYŇA NAD ZAMUROVANOU

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: G. Lešínský a J. Psotka

(i. i./ICO: ZP-87 /G. Lešínský, 2016/)

Jaskyňa nad Zamurovanou – konglomerát s obličkami nekrasových hornín. Foto: G. Lešínský

jaskynnej chodby dlhšej ako 3 m s výraznými a početnými stropnými facetami. Medzi týmito dvomi jaskyňami, pod haldou sedimentov vyhrabaných jazvecom z *Jaskyne nad Zamurovanou*, našiel v lete 2016 G. Lešínský úlomok konglomerátu veľký ako ľudská päšť. V tmavohnedom matrixe sa nachádzajú drobné ostrohranné i zaoblené klasty nekrasových hornín (kremeň a i.). Koncom novembra 2016 na základe ďalšej spolupráce s Dr. M. Orvošovou zistil Dr. Soták vo výbruse početný výskyt radiolárií typických skôr pre turnaikum než v siliciku. Ide o prvý takýto nález v *Zádielskej tiesňave*, ktorý môže mať relevantnú geomorfologickú hodnotu. Výskum naďalej pokračuje.

Dĺžka jaskyne: B₃/4 m (G. Lešínský, 2011)

Lokalizácia: prístupová cesta k jaskyni vedie z obce Háj. Po úvoze s modrou turistickou značkou treba vystúpiť na plošinu až do bezprostrednej blízkosti laténskeho valu (30 m vľavo od chodníka). Po telese obranného valu zostúpiť až na **Z** okraj planiny, na miesto, kde ho pretína chodník kopírujúci hranu z **J** na **S**. Jaskyňa leží vo vzdialenosti približne 360 m v smere približne 330° od stanoveného miesta, resp. severnejšie o 1 skalný chrbát od Medvedej jaskyne (prístup pozri tam), v **Z** závere pár desiatok metrov dlhého meandrujúceho úvalu prerážajúceho okraj planiny. V skalnej stienke **S** od osi úvalu leží nenápadný vchod hľadanej jaskyne. Pred vchodom je kopa navršovaných skál. O –10 m nižšie leží v mimoriadne prikróm svahu *Zamurovaná jaskyňa* (prístup tam horolezeckým spôsobom alebo lanom).

JASKYŇA POD MALOU CUKROVOU HOMOLEOU

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: J. Psotka

(i. i./ICO: ZP-88 /G. Lešínský, 2010/)

synonymá: *Abri pod Malou Cukrovou homolou*

kataster: Háj (*Zádielska tiesňava*); ZM: 37-41-08

nadmorská výška: 462 m

korózna jaskyňa

Všeobecná charakteristika: jaskyňa predstavuje typický koróznny genetický typ jaskynných priestorov. Tvorí ju krátka horizontálna eufotická sienka.

synonymum: *nie je známe*

kataster: Háj (*Hájska tiesňava*); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: B/548 m

korózna jaskyňa

Všeobecná charakteristika: zatiaľ nedostatočne preskúmaná zaujímavá stráňová jaskyňa situovaná nad *Zamurovanou jaskyňou*. Našli ju G. Lešínský a J. Psotka pri hľadaní *Zamurovanej jaskyne*. Pod nízkou stienkou bola halda kameňov, ktorá vzbudzovala dojem antropogénneho zásahu. Sondovaním sa podarilo preniknúť do širokého poloblúka nízkej

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/3 m (G. Lešínský, 2010)

Lokalizácia: situovaná pomerne vysoko v príkrom svahu Zádielskej planiny **JZ** od tzv. Malej cukrovej homole (skalná ihla v **Z** stráni tiesňavy). Pred jaskyňou je viditeľná výrazná svahová deformácia.

RELIKTNÁ JASKYŇA I

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: T. Máté

(i. i./IČO: **ZP-89** /G. Lešínský, 2010/) kataster: *Hačava (Zádielska dolina)*; ZM: 37-41-03

nadmorská výška: *A/850 m.*

relikt fluviokrasovej jaskyne (?)

Všeobecná charakteristika: jaskyňa predstavuje veľmi zaujímavý relikt v súčasnosti len v rezíduách jestvujúcej jaskyne vysoko nad dnom Zádielskej doliny, s pozoruhodnou výplňou vo vrstevnatej podlahovej forme, ktorá sa v rezíduách zachovala hlavne v záverovej stene jaskyne. Podľa analýz (GÚDŠ, pracovisko Košice) ide z 97 % o sintrovú hmotu. Vchod je situovaný na báze skalnej steny; má tvar obrátenej kľúčovej dierky s rozmermi 1 m × 0,8 m, exponovaný je na **JJZ**. V jeho bezprostrednom okolí badať rekrystalizované sintrové kôry. Na dne chodby sa vytvoril 1 m hlboký dnový zárez predisponovaný puklinou. Jaskynný priestor predstavuje 6 m dlhá horizontálna chodba s hlinenou počvou. V závere chodby sa nachádza nevelký výklenok so stratigrafickou sondou, smerujúci na **S**. V jaskyni sa našiel aj nekrasový materiál (obliaky fylitov). Jaskyňu pred r. 2010 objavil Tibor Máté (SK SSS Drienka, ktorý pri prieskume našiel nekrasový materiál. Obliaky fylitov pochádzajú podľa všetkého z neďalekých Volovských vrchov. V dĺžke 30 m je materská skalná stena lemovaná mocnými sintrovými kôrami, rôznymi perforáciami a kavernami korózneho pôvodu. Boli pôvodne, zdá sa, takisto súčasťou dnes už nejestvujúcej pôvodnej jaskynnej dutiny, ktorá bola svahovými procesmi zotretá.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/6 m/+1 m (T. Máté, 2010)

Lokalizácia: jaskyňa je situovaná v hornej časti Zádielskej doliny, **Z** od Grečovho vrchu (891 m n. m.), priamo pod približne +23 m vysokou **J** skalnou stenou kóty 870 m n. m. Vchod leží vo vzdialenosti 8 m a v smere 51° od **Reliktnej jaskyne II**. V blízkosti lokality sú viaceré krasové dutiny, resp. zvyšky ich výplní (sintrové kôry), ktoré nespĺňajú kritériá pre jaskyňu, ale boli pôvodne pravdepodobne súčasťou dnes už nejestvujúcej jaskynnej dutiny.

Jaskyňa pod Malou cukrovou homolou – okolie vchodu. Foto: G. Lešínský

Reliktnej jaskyne I – pohľad z vnútra. Foto: G. Lešínský

Reliktná jaskyňa II – okolie vchodu. Foto: G. Lešínský

RELIKTNÁ JASKYŇA II

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: T. Máté

(i. i./IČO: ZP-90 /G. Lešínský, 2010/)

kataster: *Hačava (Zádielska dolina)*; ZM: 37-41-03

nadmorská výška: *A/853 m*

korózna (?) jaskyňa

Všeobecná charakteristika: jaskyňa podľa všetkého predstavuje podobne ako *Reliktná jaskyňa I* zaujímavý zvyšok v súčasnosti len v rezíduách jestvujúcej jaskyne vysoko nad dnom Zádielskej doliny. Vchod s kruhovým profilom je založený na takmer zvislej pukline, +4,5 m nad bázou skalnej steny. Jaskyňu pred r. 2010 objavil Tibor Máté (SK SSS Drienka). V dĺžke 30 m je materská skalná stena lemovaná mocnými sintrovými kôrami, rôznymi perfo-

ráciami a kavernami korózneho pôvodu. Boli pôvodne, zdá sa, takisto súčasťou dnes už nejestvujúcej pôvodnej jaskynnej dutiny, ktorá bola svahovými procesmi zotretá.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/3 m (G. Lešínský, 2010)

Lokalizácia: jaskyňa je situovaná v hornej časti Zádielskej doliny, **Z** od Grečovho vrchu (891 m n. m.), priamo pod približne +23 m vysokou **J** skalnou stenou kóty 870 m n. m. Ku vchodu treba prekonať približne 3 m vysoký, takmer kolmý skalný stupeň. Vchod leží vo vzdialenosti 8 m a v smere 231° od Reliktnej jaskyne I.

PRIEPASŤ V HRADNEJ STRÁNI

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: J. Baroš a G. Lešínský

(i. i./IČO: ZP-91 /G. Lešínský, 2016/)

kataster: *Turňa nad Bodvou*; ZM: 37-41-08

nadmorská výška: *315 m*

korózna jaskyňa

Všeobecná charakteristika: Jaskyňa predstavuje výrazne tektonicky predisponovanú komplikovanejšiu vertikálnu dutinu kombinovanú s kratšími horizontálnymi úsekmi

s výplňou v podobe zmesi sutiny rôznej frakcie a červenkasto-hnedastých ílovitých reziduálnych pôd. *Priepasť v Hradnej stráni* sa v r. 2004, keď indíciu vedúcu k jej neskoršiemu objavu našiel pri povrchovom prieskume košícký jaskyniar Jaroslav Baroš (SK SSS Drienka), interpretovala na povrchu v podobe absolútne nenápadnej iniciálnej depresie. V dôsledku prác na perspektívnejších lokalitách sa sondovanie odsunulo až na koniec zimy 2015/2016, keď bola v priebehu

Priepasť v Hradnej stráni – prolongácia. Foto: G. Lešínský

pár hodín lokalita znovu lokalizovaná, otvorená, prolongovaná a objavená prienikom v hĺbke približne 1 m; zároveň ju preskúmali E. Holík (SK SSS Demänovská Dolina) a G. Lešínský (SK SSS Drienka). Vstupná šachta mala v tom čase hĺbku približne 6 m a rozmery dna 1,5 × 1,5 m. Na ďalšej prolongácii spolupracovali aj J. Hetesi, J. Ondík, J. Psotka a T. Marková. 20. 11. 2016 sa na dne v hĺbke približne 9 m podarilo preniknúť (J. Hetesi) do otvorenej, takmer vertikálnej poruchy **V-Z**, sčasti vyplnenej sutinou v podobe približne 4 – 5 m dlhého svahu so sklonom 45°. Celková hĺbka tak vzrástla na –12 m. V januári 2017 sa po úprave tohto svahu podarilo prekopat' do sienky 2 × 3 m (v × d). V boku jej **S** steny, v mieste kríženia predisponujúcich porúch (**V-Z**, resp. **S-J**), vybieha na **S** úzka horizontálna plazivka dlhá približne 7 m zakončená neprielezným oknom. Prolongácia bude ďalej pokračovať v mieste kríženia. Prieepasť je situovaná približne +130 m nad dnom *Turnianskej kotliny*, resp. 80 m nad bázou karbonátov, ktorú predstavuje tektonický styk spodného a stredného triasu – sinských vrstiev verfenského súvrstvia a steinalmských vápencov. Práve z hľadiska situovania priepasti vo vzťahu k Turnianskej kotline je priepasť zaujímavá na prolongáciu. Na lokalite predpokladáme existenciu voľne prístupnej zvislej jaskynnej dutiny strednej hĺbky. Cieľom prolongácie je ozrejmiť speleogenézu v úrovni bázy stredného triasu.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: A/25 m/-15 m (G. Lešínský, 2017)

Lokalizácia: jaskyňa sa nachádza v **J** svahu planiny, približne +130 m nad dnom *Turnianskej kotliny*, resp. +50 m nad tektonickým stykom spodného a stredného triasu, v málo zarostenej časti Hradnej stráne **J** od kóty 365 m n. m.

MALÁ MRAZOVÁ JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: G. Lešínský

(i. i./IČO: ZP-92 /G. Lešínský, 2016/)

kataster: *Háj (Hájska tiesňava)*; ZM: 37-41-08

nadmorská výška: B/514 m

korózne-kryogénna jaskyňa

Všeobecná charakteristika: typická malá stráňová jaskyňa s korózne-kryogénnym vývojom. Vysoký puklinovitý vchod má rozmery 2,5 m × 0,7 m; je exponovaný na SSV. Jaskyňu tvorí 3 m dlhá chodba so skalným dnom.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: A/3,5 m (G. Lešínský, 2016)

Lokalizácia: jaskyňa je situovaná v rohu veľkého amfiteátrovitého výklenku na báze skalnej steny v južnom svahu údolia Szemerce v *Hájskej tiesňave*, približne +40 m nad Mrazovou jaskyňou (prístup pozri tam) a približne 50 m **J** od osi žľabu.

Malá mrazová jaskyňa – vchod. Foto: G. Lešínský

JASKYŇA V SKALKE I

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: G. Lešínský

(i. i./IČO: ZP-93 /G. Lešínský, 2016/)

kataster: *Hačava (Hájska tiesňava)*; ZM: 37-41-03

nadmorská výška: 665 m.

korózna jaskyňa

Všeobecná charakteristika: typická stráňová jaskyňa so znižujúcim sa stropom a znižujúcim sa pôdorysom. Ide o morfológicky dobre vyvinutú jaskyňu s koróznym vývojom. Jaskynný priestor tvorí relatívne krátka, spočiatku mierne klesajúca, 2 m vyso-

Jaskyňa v Skalke I – interiér. Foto: G. Lešinský

Jaskyňa v Skalke II – interiér. Foto: G. Lešinský

+100 m nad obcou Hačava v masíve V výbežku Zádielskej planiny označeného kótou 696 m n. m., severne od masívu Skalky, tesne pod horným okrajom masívu.

REZANÁ JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: G. Lešinský a J. Psotka
(i. i./ICO: ZP-95 /G. Lešinský, 2016/)

ká, neskôr horizontálna chodba. Profil chodby má trojuholníkový tvar. V jej závere sa strop zníži do výšky 1,3 m. Vchod je relatívne vysoký, má trojuholníkový tvar a rozmery 2,3 m × 2 m (J rameno, resp. základňa). V línii jeho roviny leží hrubozrnná vápencová sutina. Počva je suchá, hlinitá, s úlomkami balvanovitej, kamenitej i štrkovej frakcie materskej horniny. Do roku 2016, keď ju v lete pri rekognoskácii našiel G. Lešinský, neboli o nej nijaké ústne ani písomné zmienky, hoci ide o jaskyňu s relatívne veľkým vchodom. Ten je však dobre ukrytý v reliéfe skalných stien, medzi ktorými je zovretý.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/7 m (G. Lešinský, 2016)

Lokalizácia: jaskyňa sa nachádza v Hájskej tiesňave, približne +65 m nad obcou Hačava v masíve V výbežku Zádielskej planiny označeného kótou 696 m n. m., severne od masívu Skalky, približne v polovici masívu.

JASKYŇA V SKALKE II

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: J. Psotka
(i. i./ICO: ZP-94 /G. Lešinský, 2016/)

kataster: Hačava (Hájska tiesňava); ZM: 37-41-03

nadmorská výška: B/691 m

korózna jaskyňa

Všeobecná charakteristika: Do roku 2016, keď ju v lete pri rekognoskačnom prieskume okolia Jaskyňa v Skalke II našiel J. Psotka, neboli o nej nijaké ústne ani písomné zmienky. Predpokladáme, že dôvod tkvie v jej polohe vysoko nad obcou (takmer +100 m) a zároveň vo veľmi príkrom svahu masívu. Ide o zaujímavú jaskyňu korózneho typu s pozoruhodnou sintrovou výplňou a dosiaľ nevyjasnenou speleogenézou. Vchod má rozmery 1,5 m × 1 m. V jaskyni by bolo vhodné založiť prolongačnú sondu; problém je s bezponovaním vyťaženého materiálu, keďže v bezprostrednom okolí jaskyne je príkry svah.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/4 m (G. Lešinský, 2016)

Lokalizácia: jaskyňa sa nachádza približne

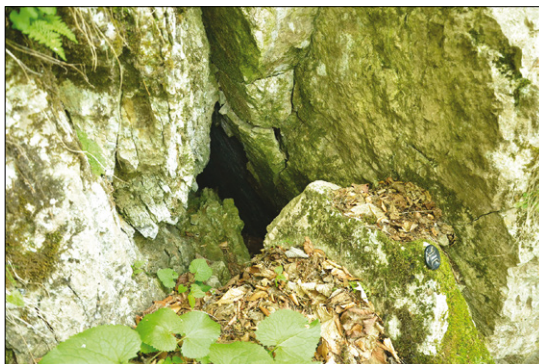
synonymum: *Jaskyňa pod Grečovým vrchom*

kataster: *Hačava (Zádielska dolina)*; ZM: 37-41-03

nadmorská výška: *B/845 m*

rozsadlinovo-korózna jaskyňa

Všeobecná charakteristika: Jaskyňu tvorí 6 m dlhá, mierne klesajúca, 1,5 m vysoká, pri báze 0,2 – 0,4 m široká a zároveň zužujúca sa chodba s kompaktnými stenami a s postupne znižujúcim sa stropom. Profil je približne trojuholníkový. Vchod situovaný –10 m pod hranou

Rezaná jaskyňa – vchod. Foto: G. Lešínský

planiny je exponovaný na **JZ** a má tvar ukloneného trojuholníka a rozmery 2 m × 1 m. Priamo vo vchode spočívajú mohutné balvany (výška: 0,8 m). Sintrová výplň je slabo vyvinutá, prítomné sú predovšetkým nátekové formy. Počvu tvorí zmes suchej hliny, organického detritu a sutiny malej frakcie; vo vchode množstvo naviateho listia.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/6 m (G. Lešínský, 2016)

Lokalizácia: *jaskyňa leží v SZ svahu Zádielskej planiny, v páse skalných stien JZ od Grečového vrchu (891 m n. m.), resp. JV od k. 870 m n. m.; vchod je situovaný približne –10 m pod hranou planiny vo vzdialenosti 22 m a v smere 168° vzhľadom na Priepasť pod Grečovým vrchom.*

ČERMEL

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: G. Lešínský a J. Psoťka

(i. i./ICO: ZP-96 /G. LEŠINSKÝ, 2016/)

kataster: *Háj (Zádielska tiesňava)*; ZM: 37-41-08

nadmorská výška: 295 m

inaktívna fluviokrasová jaskyňa (?)

Všeobecná charakteristika: predpokladáme, že ide o inaktívnu, senilnú fluviokrasovú jaskyňu výverového typu. Lokalita sa pred objavom na povrch prejavovala ako drobná depresia s okrúhlym pôdorysom, s priemerom 0,3 m, hĺbkou približne 0,2 m a so skalnatým S okrajom. Zaregistroval ju pravdepodobne už M. Terray v roku 2001 alebo 2002, keďže vo svojich inventarizačných zoznamoch spomína nejasne aj akúsi dieru pri *Žihľavovej jaskyni*. V jej okolí sa nachádza len táto jediná. V r. 2008 ju nezávisle od neho našiel G. Lešínský, ktorý tu s J. Psoťkom realizoval zameranie polohy vchodu *Žihľavovej jaskyne*. V tom čase vzniklo rozhodnutie prolongovať lokalitu. Vzhľadom na prioritnejšie prolongačné práce sa s prolongáciou začalo až v lete 2016 (G. Lešínský, J. Hetesi, J. Baroš, J. Psoťka, J. Ondík). Od prvých chvíľ (5. 6. 2016) sprevádzal výkopové práce pomerne intenzívny prieván (nie cirkulácia). V mimoriadne náročných, stiesnených podmienkach bola postupne sprístupnená približne 10 m dlhá stará chodba z veľkej časti vyplnená podlahovou sintrovou výplňou, ktorá

Čermel – vchod. Foto: J. Psoťka

v závere chodby prudko klesá do -3 m, pravdepodobne na úroveň pôvodného jaskynného profilu. Na podlahových sintroch spočíva málo mocná vrstva prievanom vysušeného, miestami prachovitého hlinitého sedimentu s osteologickými nálezmi niekoľkých recentných (?) menších lasicovitých (?) či psovitých (?) šeliem, ktoré sa do jaskyne museli dostať inou cestou, keďže súčasný vchod bol doslova vysekaný z horniny. **Náčrt genézy:** na základe detailného prieskumu okolia jaskyne bol približne 30 m od nej zistený významný tektonický zlom, ktorý pravdepodobne kontroluje/kontroloval pohyb (posun v kombinácii s poklesom) východnejšieho bloku *Hradnej stráne*, a zároveň sa ukázalo, že priestory jaskyne sú situované ani nie $+10$ m nad tektonickým stykom spodného (sinské vrstvy) a stredného triasu (steinalmské vápence).

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/10 m/-3 m (G. Lešinský, 2016)

Lokalizácia: jaskyňa sa nachádza nad vinicami, približne $+100$ m nad dnom Turnianskej kotliny, resp. $+10$ m nad tektonickým stykom spodného a stredného triasu, v silne zarastenej časti tzv. *Hradnej stráne*.

JASKYŇA NAD OHNISKOM

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: M. Terray; J. Psotka

(i. i./ICO: ZP-97 /G. Lešinský, 2016/)

Jaskyňa nad Ohniskom – vchod. Foto: G. Lešinský

kataster: Háj (*Zádielska tiesňava*); ZM: 37-41-08

nadmorská výška: B/439 m

zlomovo-korózna jaskyňa

Všeobecná charakteristika: jaskyňu predstavuje korózne rozšírená, subvertikálna porucha, ktorá predisponovala *Jaskyňu nad Ohniskom* aj pod ňou situovanú jaskyňu *Ohnisko*. Jaskynný priestor medzi zlomovými plochami tvorí 8,5 m dlhá, pod uhlom 30° stúpajúca chodba. Dno tvorí zmes suchej hliny a sutiny rôznej frakcie.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/8,5 m (J. Psotka, 2016)

Lokalizácia: jaskyňa leží v Z svahu *Zádielskej tiesňavy* na úpätí *západnej steny severného výbežku Orlej bašty*; je situovaná vo vzdialenosti 4 m, v prevýšení 6,5 m a v azimute 116° vzhľadom na jaskyňu *Ohnisko* (prístup pozri tam).

NÍZKA SIEŇ

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: G. Lešinský

(i. i./ICO: ZP-98 /G. Lešinský, 2016/)

kataster: Háj (*Zádielska tiesňava*); ZM: 37-41-08

nadmorská výška: 562 m

korózna jaskyňa

Všeobecná charakteristika: zatiaľ posledná novoobjavená jaskyňa v *Zádielskej tiesňave*, resp. na *Zádielskej planine*, bez doterajších akýchkoľvek ústnych či písomných zmienok. 12. 8. 2016 ju našli G. Lešinský a J. Psotka na rekognoskačnej akcii. Ide o plochu ne relatívne veľkú, nízku sieň nepravidelného tvaru so zvyškami zaujímavej spevnenej, vrstevnatej sedimentárnej výplne. Z výplne sme odobrali vzorky na analýzu. Vchod v tvare ukлонenej poelipsy s rozmermi $2,5 \text{ m} \times 1,8 \text{ m}$ je relatívne veľký, exponovaný v smere $31,5^\circ$. Tesne za vchodom je nízky, z vápencovej sutiny umelo postavený múrik. Prostredníctvom krátkej kľukatej chodbičky komunikuje so spomínanou sieňou s

rozmermi 4 m × 6 m × 1,5 m. Dno siene mierne stúpa smerom na V. V jaskyni sa v súčasnosti zdržiava jazvec.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: B/15 m (G. Lešínský, 2015)

Lokalizácia: prístupová cesta k jaskyni vedie z obce Háj. Po úvoze s modrou turistickou značkou treba vystúpiť na plošinu až do bezprostrednej blízkosti laténskeho valu (30 m vľavo od chodníka). Po telese obranného valu zostúpiť až na **Z** okraj planiny, na miesto, kde ho pretína chodník kopírujúci hranu z **J** na **S**. Jaskyňa je situovaná v masíve Prednej bašty, vzdialená 365 m v smere 162° od laténskeho valu, a približne –8 m pod západným okrajom planiny, resp. –8 m vzhľadom na chodník, ktorý ho približne kopíruje z **J** na **S**. Od chodníka je vzdialená približne 20 m. Od laténskeho valu je vzdialená 365 m v smere 162°.

Nízka sieň – pohľad zvnútra. Foto: G. Lešínský

RÚRA NAD LIMONITOVOU JASKYŇOU

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: J. Psoťka

(i. i./IČO: ZP-99 /G. Lešínský, 2016/)

kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM: 37-41-08

nadmorská výška: B/523 m

korózna jaskyňa

Všeobecná charakteristika: drobná stráňová jaskyňa s dokumentačnou hodnotou. Krátka, mierne stúpajúca 2 m dlhá, nízka chodbička korózneho pôvodu. Vchod elipsovitého tvaru má rozmery 0,5 m × 0,4 m. Jaskyňa nemá významnejšiu sintrovú výplň. Počvu tvorí prakticky skalné dno, prítomná je len veľmi plytká vrstva zmesi humóznej hliny, hrabanky a lístia.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: A/2 m (J. Psoťka, 2016)

Lokalizácia: od prehistorického valu treba ísť po chodníku na okraji planiny 150 m na **J**. Tu vyúsťuje na planinu žľab zo Zádielskej tiesňavy. Treba doň zostúpiť popri severných stenách Zadnej bašty (**J** stenou žľabu) asi –30 m; potom traverzovať po vrstevnici po trávinatej šikmej ploche s riedkym porastom ďalších 30 m a napokon zostúpiť strmo dolu (–5 m) na skalnú rímsu so skalnou stenou po ľavej ruke. Rímsou treba vystúpiť (+10 m) popri jaskyni Dušanka s drobným vchodom, situovanej na báze skalnej steny približne 20 m v smere 125°, až k vchodu Limonitovej jaskyne. Vchod jaskyne leží od valu v smere 185° a vzdušnou čiarou vo vzdialenosti 205 m, približne 25 m pod hranou planiny. **J** koniec skalnej steny s Limonitovou jaskyňou treba obísť a povyše vystúpiť k Rúre nad Limonitovou jaskyňou.

Rúra nad Limonitovou jaskyňou – vchod. Foto: G. Lešínský

ZÁVEROVÁ JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: G. Lešínský

(i. i./ICO: ZP-100 /G. Lešínský, 2016/)

synonymá: *jaskyňa nemá známe synonymá*

kataster: Háj (*Hájska tiesňava, dolina Hradnej cesty*); ZM: 37-41-08

nadmorská výška: B/610 m

korózne-kryogénno-rútivá jaskyňa

Záverová jaskyňa – vchod. Foto: G. Lešínský

sintrových foriem. Dno tvorí červenohnedá suchá až prašná hĺna s niekoľkými kusmi vápencovej sutiny rôznej frakcie na povrchu. Dutina je eufotická. Vchod je exponovaný na S; leží približne +5 m nad bázou línie skalných stien, resp. +10 m nad dnom doliny. Ide zatiaľ o najzápadnejšiu známu jaskyňu v S exponovanom reliéfe skalných stien v spomenutej doline.

Dĺžka, hĺbka jaskyne: A/4 m (G. Lešínský, 2016)

Lokalizácia: prístupová cesta k jaskyni vedie z obce Háj. Pri prvom moste už za obcou Háj smerom na Hačavu začína do východného svahu planiny vystupovať historická, tzv. Hradná cesta (Várút), ktorá je v súčasnosti v dezolátnom stave, ale priechodná. Úvozom treba vystúpiť až k západnému koncu súvislej J hradby skalných stien, a to až do miest, kde sa výška skalných stien zníži na relatívnu úroveň +15 m oproti dnu doliny. V týchto miestach treba +10 m nad dnom doliny vyhľadať **Záverovú jaskyňu**, ktorá je situovaná približne –10 m pod horným okrajom skalných stien. Od jaskyne **Horný**, resp. **Dolný Starec** leží približne 100 m Z; stačí sledovať líniu skalných stien približne v tejto úrovni.

SINTROVÁ JASKYŇA

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: G. Lešínský

(i. i./ICO: ZP-101 /sensu G. Lešínský, 2017/)

kataster: Háj (*Zádielska tiesňava*); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: A/325 m

pravdepodobne korózne-kryogénna jaskyňa

Morfológia: jaskyňu tvorí asi 10 m dlhá, v drepe priechodná horizontálna chodba so šírkou do 1,5 m. Profil chodby má tvar rovnostranného trojuholníka. Vchod má portálovitý tvar s rozmermi 1,5 × 1 m; expozícia: **JZ**. **Výplň:** v dĺžke niekoľkých metrov sa medzi stropom a dnom jaskyne nachádzajú vrstvy zvetraných rekryštalizovaných sintrových kôr v hrúbke do 0,5 m. Pravdepodobne pokrývali pôvodné dno. Zdrojom sintrotvorných vôd mohla byť výrazná, prikro uklonená predisponujúca porucha. Počvu v súčasnosti tvorí relatívne hrubou vrstvou lístia pokrytá vápencová sutina sčasti transportovaná do jaskyne zo zľabu, sčasti v dôsledku premŕzania jaskynných priestorov. **Náčrt genézy:** jaskyňa bola objavená ako predposledná na Zádielskej planine, (G. Lešínský, J. Baroš,

Všeobecná charakteristika:

drobná stráňová jaskyňa v doline Hradnej cesty (Várút) s dokumentačnou hodnotou; môže poslúžiť ako príležitostné refúgium faune i človeku. Nepredpokladáme však jej historické využitie. Jaskyňu tvorí jednoduchá, v závere v J časti mierne rozšírená a len mierne stúpajúca nízka (najviac 1 m) chodba. V jaskyni absentuje významnejšia sintrová výplň, ostrovčekovito sa na stenách vyskytujú menšie plochy drobných

P. Kubálek, 25. marca 2017), bola len jedenkrát krátko navštívená, a ešte nebola dôkladne preskúmaná; zatiaľ predpokladáme korózne-kryogénny vývoj. **Iné:** jaskyňa je eufotická, mohla slúžiť človeku ako refúgium, môže byť teda potenciálne archeologicky významná vzhľadom na svoju polohu, orientáciu i morfológiu.

Dĺžka/hĺbka jaskyne: A/10 m; -1 m

Literatúra a nepublikované zdroje: o jaskyni niet zmienok v literatúre ani dostupných rukopisoch.

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Od **S** konca obce vedie

prístupová cesta do Zádielskej doliny po asfaltovej ceste k druhému mostu od parkoviska pred vchodom do doliny. Od mosta treba vyjsť po spádnici do **V** svahu doliny, približne do 1/3 mohutného žľabu so sutinovým poľom a sledovať jeho **S** okraj. Jaskyňa sa nachádza na báze skalnej steny obtekanej uvedeným mohutným sutinovým poľom z **J**, približne +50 m nad dnom tiesňavy, resp. v **J** stene prvého skalného masívu vzhľadom ku jej dnu. Okolie je husto porastené krovinatou etážou. Vchod nemusí byť zreteľne viditeľný od dna žľabu. Je situovaný približne v úrovni Jaskyne novinárov, ale na opačnej strane žľabu. Od osi žľabu leží severne približne 15 m.

JASKYŇA NAD SINTROVOU

Pôvod/pôvodca informácie o jaskyni: G. Lešinský

(i. i./ICO: ZP-102 /sensu G. Lešinský, 2017/)

kataster: Háj (Zádielska tiesňava); ZM 10: 37-41-08

nadmorská výška: A/331 m

korózna jaskyňa

Morfológia: jaskyňu tvorí krátka klesajúca sienka so šírkou do 1 m. Profil má tvar rovnostranného trojuholníka. Vchod má takisto tvar rovnostranného trojuholníka s rozmermi 1 × 1 m; expozícia: **ZJZ**. **Výplň:** Počvu tvorí relatívne hrubou vrstvou lístia pokrytá zmes vápencových úlomkov a hliny. **Náčrt genézy:** Predpokladáme korózne-kryogénny vývoj. **Iné:** jaskyňa je eufotická. Bola objavená/nájdená ako posledná na Zádielskej planine (pozri *Sintrová jaskyňa*).

Dĺžka/hĺbka jaskyne: A/3 m

Literatúra a nepublikované zdroje: o jaskyni niet zmienok v literatúre ani dostupných rukopisoch.

Lokalizácia: východiskovým bodom je obec Zádiel. Od **S** konca obce vedie prístupová cesta do Zádielskej doliny po asfaltovej ceste k druhému mostu od parkoviska pred vchodom do doliny. Od mosta treba vyjsť po spádnici do **V** svahu doliny, približne do 1/3 mohutného žľabu so sutinovým poľom a sledovať jeho **S** okraj. Od *Sintrovej jaskyne (prístup pozri tam)* leží **S** v prevýšení +5 m vzhľadom k nej.

Sintrová jaskyňa – interiér. Foto: G. Lešinský

Jaskyňa nad Sintrovou – vchod. Foto: G. Lešinský

NEIDENTIFIKOVANÉ JASKYNE V HISTORICKÝCH ZÁZNAMOCH

Problematika historických záznamov o neidentifikovaných jaskyniach na *Zádielskej planine* je zložitá a jej vyriešenie tkvie v dokonalom poznaní terénu a prístupe k historickej, cudzojazyčnej literatúre. Keďže nie je jednoduché naplniť druhú podmienku, je bezpredmetné rozvíjať hypotézy, ktorých záverom má byť úspešná identifikácia historických lokalít.

Problematické lokality je možné rozdeliť do troch skupín (uvádzame do slovenčiny pretransformované opisné názvy lokalít z rôznych zdrojov (napr. K. SIEGMETH, 1887, 1891; A. SCHOLTZ, 1888; L. V. PRIKRYL, 1985; M. LALKOVIČ, 1997):

1. **jaskyne v oblasti Čertovho mosta** (ďalej len ČM)

jaskyne v okolí ČM

jaskyňa pod skalnou stenou pri ČM

jaskyňa nižšie pod ČM (pod vodopádom)

malá jaskyňa v okolí ČM I

malá jaskyňa v okolí ČM II

jaskyňa nad nimi

jaskyňa nad cestou (pri Č. úžine)

jaskyňa nad ČM

ponor pri ČM

2. **jaskyne v okolí Grečovho vrchu, resp. Hačavy**

jaskyňa vo svahoch GV

Djera

jaskyňa pri (v) GV

jaskyňa pod Djerou

3. **jaskyne Zádielskej tiesňavy**

Zádielska jaskyňa

Valachova jaskyňa

Orlia diera

Na tomto mieste by bolo možné uviesť hypotetické riešenia partikulárnych identifikácií, ktoré by po konfrontácii s nám známou situáciou v teréne mohli dosiahnuť vysokú pravdepodobnosť, že sa priblížia k pravde. Bez poznania doslovných, aj keď veľmi fragmentárnych opisov z historickej literatúry, ktoré zatiaľ nemáme k dispozícii, resp. nepodarilo sa nám ich zabezpečiť, nebudeme túto problematiku ani predbežne uzatvárať. Ponechávame ju otvorenú.

NEPRÍSTUPNÉ JASKYNE VO VÝCHODNOM SVAHU ZÁDIELSKEJ TIESŇAVY

V Zádielskej tiesňave, teda v jej východnom i západnom svahu, sa nachádza viacero dutín, o ktorých jaskynnou vývoji niet pochýb. Ich vchody sú však situované v extrémne exponovanom, zatiaľ nedostupnom skalnom reliéfe, a nie je jednoduché s k nim fyzicky dostať, preskúmať a zdokumentovať ich. V archíve košického pracoviska SMOPaJ sú všetky údaje, ktoré sa o nich podarilo získať: ich poloha je relatívne presne zameraná použitím kombinovaného merania GPS prístrojom a laserovým diaľkomerom. Pomocou transfokátorov sú fotograficky zdokumentované ich aj ich vchody. Napriek tomu ich nemožno evidovať ako *jaskyne* v databáze jaskýň SMOPaJ, pretože neboli fyzicky navštívené ani preskúmané. Vo východnom svahu Zádielskej tiesňavy poznáme asi 10 takýchto jaskýň. Súčasťou speleologického výskumu v Zádielskej tiesňave je aj príprava na zdolanie týchto jaskýň pomocou jednolanovej techniky. Jaskyniari z SK SSS Cassovia v minulosti takto zostúpili do jednej z kedysi najneprístupnejších jaskýň – do *Orlej diery*, ktorá bola následne riadne preskúmaná a zdokumentovaná.

Poznámka: lokality **Jaskyňa pod Oltárom** (103); **Poľovnícka jaskyňa II** (104); **Mačhova priepasť v Hradnej stráni** (105) sme do súpisu zaradili až po uzavierke.

Tabuľka 1. Kaverny nespĺňajúce kritériá pre jaskyňu

ZOLHO BATERKA	A/1,5 m
HNIEZDO I	A/2 m
HNIEZDO II	?
SIVÁ PUKLINA	A/2,5 m
HORNÁ KRÁĽOVA	A/2 m
DVOJIČKY V ZMÝVAČI KRVI	?
ŠKÁRA	2 m
KUTICA	1,8 m
PREVIS POD VYHLIADKOVOU VEŽOU	
DIERA PRI KÓTE 601	4 m
DIERA NAD IDOU	3,6 m
KAVERNA POD ŽIHLAVOVOU JASKYŇOU	3,3 m
JASKYŇA NAD VODOPÁDMI III	0,5 m
LÍŠČIA DIERA	
	2 m
	2 m

Tabuľka 2. Pramene

TURŇA I., II., III. (hydrologické označenie: 088-01)	<i>Rybník, V-1</i>	Q > 100 l/s	krasový prameň
ŽIGARD I., II. (hydrologické označenie: 088-02)	<i>Zsigárt, V-2</i>	Q < 50 l/s	krasový prameň
Prameň 083-04	Neznámy	Q < 50 l/s	bližšie neurčený typ prameňa
PRAMEŇ V ÚDOLÍ HRADNEJ CESTY I	Neznámy	Q < 5 l/s	sutinový prameň
PRAMEŇ POD SOVIU JASKYŇOU	Neznámy	?	bližšie neurčený typ prameňa
PRAMEŇ 087-25	Výver z rúry	Q < 50l/s	krasový prameň
PRAMEŇ NAD ČERTOVÝM MOSTOM		Q < 50l/s	bližšie neurčený typ prameňa

POTENCIÁL ZÁDIELSKEJ PLANINY Z HĽADISKA PRAKTICKÉHO JASKYNIARSTVA

Ak praktické jaskyniarstvo vnímame predovšetkým v rovine objavovania, prieskumu a dokumentácie speleologicky významných objektov, *Zádielska planina* patrí k tým krasovým územiám, ktoré boli predmetom základného speleologického prieskumu v adekvátnej intenzite a rozsahu vzhľadom na to, čo planina aspoň v náznakoch ponúkala. Nemožno, samozrejme, povedať, že boli vyčerpané všetky možnosti na prienik do rozsiahlejšej jaskyne, ktorá by bola aspoň fragmentom väčšej jaskynnej sústavy. Rozsiahle, no neukončené práce na vyvierajúcej *Vízavate* (Banícke múzeum Rožňava/OS SSS Rožňava) koncom sedemdesiatych rokov minulého storočia či technicky náročný (a napokon t. r. úspešný) pokus o postup v *Travertínovej vyvierajúcej* (OS Košice-Jasov/SK SSS Cassovia) v osemdesiatych rokoch minulého storočia alebo neskôr sabotážou zmarené náročné sondovacie práce v *Priepasti na kóte* boli cieľenými údermi na najslabšie miesta inak objaviteľsky rigidnej planiny, a ak by sa nádej nevrátila v podobe objavov v *Travertínovej vyvierajúcej* či v južnom svahu planiny (*Priepasť v Hradnej stráni, Čermel, Machová priepasť v Hradnej stráni*) v roku 2016, resp. 2017, v podstate by sa vyčerpali všetky v súčasnosti známe reálne možnosti.

Planina dnes ponúka možnosť seberealizácie hlavne pre punktičkárskych jaskyniarov so zmyslom pre komplexnú dokumentáciu – v stále panenských svahoch planiny (predovšetkým *Hájska* a *Zádielska tiesňava*) je možné objaviť ešte mnoho menších kôročných, rozsadlinových i kryogénnych jaskýň a ich subtypov, ktoré však môžu byť z rôznych hľadísk významné (archeológia, geomorfológia, biospeleológia). Takýto relatívne nedávny významnejší objav predstavuje svahová *Priepasť pod Hájskou vyhlídkou* (TERRAY, 2001, pp. 16–17), ktorá nebola do roku 2000 známa a ktorú neskôr z pôvodnej hĺbky (-7 m) prolongoval úspešne M. Terray so svojimi spolupracovníkmi do -27,5 m.

Nie je dostatočne overený ani výskyt povrchových krasových foriem, ktoré signalizujú výskyt primárne (iniciálna depresia) či sekundárne uzavretých (najmä vertikálnych) jaskýň a takisto prepadnutých podzemných priestorov. V tejto súvislosti treba spomenúť, že v januári roku 2004 pri jednorazovom prechode Zádielskou planinou P. Holúbek, P. Magdolen a G. Lešínský našli v mocnej a súvislej snehovej pokrývke na dne pretiahnutej prichlbné **ZSZ** od *Hájskych lúk* (781 m n. m.) vskutku veľkú vytopenú plochu bez snehu (približne 10 × 2 m). Svojimi parametrami ju možno radiť medzi najintenzívnejšie termodynamické efekty, aké boli v Slovenskom krase zaznamenané. Je pravdepodobné, že sa vytvorila nad zvislým rozsadlinovým priestorom, resp. nad otvoreným či sčasti zatesneným zlomom. Analogický prejav v podobnej povrchovej forme sme už prv zaregistrovali napr. na planine *Horný vrch* (tzv. *Lysenkovo prepádlisko*).

Určite zaujímavé výsledky by priniesla prolongácia mohutného inaktívneho ponoru *Prepadliská* v severnej časti planiny a takisto predpokladaného paleoponoru v SV stráni Turnianskeho hradného vrchu. Charakter plošiny *Zádielskej planiny* je v zmysle vyššie uvedeného výrazne odlišný od planín, kde sa takéto povrchové formy vo veľkom počte nachádzajú a sú doložené objavmi nových jaskýň (*Dolný vrch, Silická planina, Plešivcová planina, planina Koniar*).

ZÁVER

Zádielska planina je spolu s príľahlou *Zádielskou tiesňavou*, resp. *Hájskou tiesňavou* jedným zo skvostov *Slovenského krasu*. Oproti iným planinám bola v minulosti veľmi málo speleologicky preskúmaná. S prestávkami 34 rokov trvajúci systematický rekognoskačný a inventarizačný prieskum planiny pod vedením autorov priniesol poznatky o vyše 80 (nárast oproti zoznamu P. ERDÉLYIHO a L. FECSUHO, 1983) nových jaskyniach a položil základ uceleného a podrobného súpisu podzemných krasových javov planiny. O skvosty sa treba starať; v prípade jaskyniarov to znamená naďalej pokračovať v objaviteľských, prieskumných či dokumentačných prácach a zavšíť ich ucelenou monografiou. Generácie tých, ktorí prispeli k dosiahnutiu súčasného stupňa jej poznania, si to zaslúžia rovnako ako planina sama.

Pod'akovanie:

Za spoluprácu si autori dovoľujú poďakovať všetkým spolupracujúcim jaskyniarom z OS SSS Košice-Jasov/SK SSS Cassovia, hlavne ŠTEFANOVI LABUDOVI, EUGENOVNI HIRKOVI, RUDOLFOVI KLEMOVI, Mgr. LADISLAVOVI GAGYIMU a Ing. JOZEFOVI THURÓCZIMU (informácie k niektorým lokalitám), resp. členom SK SSS Drienka JOZEFOVI PSOTKOVI, MARTINOVI HORČÍKOVI, TIBOROVI MÁTÉMU, JAROSLAVOVI BAROŠOVI, JOZEFOVI HETESIMU, JOZEFOVI ONDÍKOVI, VLADIMÍROVI PAPÁČOVI, MARTINOVI GAŠKOVI a TATIANE MARKOVEJ (ktorí sa zúčastňovali niektorých terénnych rekognoskačných, dokumentačných a prolongačných prác). Naše poďakovanie si zaslúži aj pracovníčka oddelenia jaskyniarstva SMOPaJ v Liptovskom Mikuláši IVICA HLAVÁČOVÁ, ktorá starostlivo preskenovala všetky mapy jaskýň z archívu E. Kladivu a M. Terraya a po celý čas s nami spolupracovala na aktualizácii Zoznamu jaskýň v rámci Národnej databázy jaskýň, ktorú spravuje SMOPaJ. Za nevšedný záujem, podporu i spoluprácu v teréne sú autori zviazaní aj Ing. PETROVI HOLÚBEKOVI, vedúcemu oddelenia jaskyniarstva SMOPaJ v Liptovskom Mikuláši. Časť textu súvisiace s geológiou ochotne prečítal a kriticky vyhodnotil recenzent prof. RNDr. MICHAL ZACHAROV, za čo mu ďakujeme. Za pomoc pri pátraní po niektorých historických prameňoch ďakujeme MIROSLAVE NEKORANCOVEJ, knihovníčke SMOPaJ. Osobitnú vďaku vyslovujú autori Ing. JOZEFOVI PSOTKOVI z košického pracoviska SMOPaJ, ktorý od roku 2008 do ukončenia prác na článku aktívne spolupracoval pri povrchovom prieskume, vyhľadávaní jaskýň, zameriavaní polôh jaskýň, prieskume i dokumentácii jaskynných priestorov.

Napokon vyslovujeme vďaku všetkým členom redakčnej rady zborníka *Slovenský kras*, ktorí vyslovili svoje pripomienky a názory, aby predkladaná práca dosiahla požadovanú úroveň.

LITERATÚRA

- ANONYMUS (1979): Zoznam jaskýň a priepastí na Slovensku. Kartografické informácie 12. Zoznam lokalít bez príloh. SÚGK, Bratislava, pp. 50
- BÁRTA, J. (1963): Desať rokov speleoarcheologickej činnosti Archeologického ústavu SAV. Slovenský kras IV, Martin, str. 87–97.
- BÁRTA, J. (1975): Speleoarcheologický výskum Kostrovej jaskyne pri Zádielskych Dvorníkoch. Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v r. 1974. Nitra, pp. 17–19
- BÁRTA, J. (1975): Praveké osídlenie Juhoslovenského krasu. Krásy Slovenska, 32, 10, Bratislava, pp. 382–390
- BELLA, P. (1994): Genetické typy jaskynných priestorov Západných Karpát. Článok + čb. fotografie. Slovenský kras, XXXII, SMOPaJ, Liptovský Mikuláš/ROSA Žilina, Liptovský Mikuláš/Žilina, pp. 3–22
- BELLA, P. et HOLÚBEK, P. /eds./ (1999): Zoznam jaskýň na Slovensku (stav k 31. 12. 1998). Zoznam lokalít bez príloh. Dokumenty. MŽP SR, Bratislava, pp. 268
- BELLA, P. et HLAVÁČOVÁ, I. et HOLÚBEK, P. /eds./ (2007): Zoznam jaskýň Slovenskej republiky (stav k 30. 6. 2007). Zoznam lokalít bez príloh. SMOPaJ, SSJ, SSS, Liptovský Mikuláš, pp. 364
- CÍLEK, V. et BEDNÁŘOVÁ, J. (1993): Železitý pískovec z jeskyně Erňa ve Slovenském krasu. In: Krasové sedimenty (Cílek, V. /ed./), Knihovna ČSS, 21, Praha, pp. 42–48
- DROPPA, A. (1964): Príspevok ku štúdiu kaňonovitých údolí v krasových oblastiach Západných Karpát. Československý kras, 15, NČSAV, Praha, pp. 93–104
- DROPPA, A. (1973): Prehľad preskúmaných jaskýň na Slovensku. Súpis + čb. fotografie. Slovenský kras, XI, MSK, Liptovský Mikuláš, pp. 111–157
- ERDÉLYI, P. et FECSU, L. (1983): Kras a jaskyne Zádielskej planiny. SOČ. Mnsr. Gymnázium Moldava n. Bodvou (slov.), Moldava n. Bodvou, pp. 36
- ERDŐS, M. /ed./ (1960): Juhoslovenský kras. Stručný prehľad krasových zjavov Juhoslovenského krasu. Mnsr. Praha, 1960. Nestránkovaný dokument; pp. 56
- ERDŐS, M. (1983): Inventarizačný výskum písomných prejavov v jaskyniach na Slovensku Hačavská jaskyňa (Partizánska). ZT. Manuskript, archív SMOPaJ, pp. 18
- ERDŐS, M. (1983): Hačavská jaskyňa (Partizánska). ZT. Správa z inventarizačnej a registračnej obhliadky jaskyne. ÚŠOP, MSKaOP, prac. Košice, Košice, december 1983, pp. 18
- ERDŐS, M. (1990): Súpis krasových javov v CHKO Slovenský kras. Mnsr + mapová príloha s lokalizáciami. MVOP Liptovský Mikuláš, pracovisko Košice, Košice; pp. 68
- FECSU, L. (1982): Jaskyňa pod turnianskym hradným vrchom. Spravodaj SSS, 13, 1, SSS-MSK, Liptovský Mikuláš, pp. 40–41
- KLADIVA, E. (1983): [IK] Tunel /ZT-2/. Mnsr. OS KE-Jasov, 17. 12. 1983, Košice
- KLADIVA, E. (1983): [IK] Pěčko /ZT-3/. Mnsr. OS KE-Jasov, 17. 12. 1983, Košice
- KLADIVA, E. (1983): [IK] Kozia jaskyňa /ZT-4/. Mnsr. OS KE-Jasov, 17. 12. 1983, Košice
- KLADIVA, E. (1983): [IK] Zúžená /ZT-5/. Mnsr. OS KE-Jasov, 17. 12. 1983, Košice
- KLADIVA, E. (1983): [IK] Okno /ZT-6/. Mnsr. OS KE-Jasov, 17. 12. 1983, Košice
- KLADIVA, E. (1983): [IK] /ZT-7/. Mnsr. OS KE-Jasov, 17. 12. 1983, Košice
- KLADIVA, E. (1983): [IK] Kostrová jaskyňa /ZT-8/. Mnsr. OS KE-Jasov, 17. 12. 1983, Košice
- KLADIVA, E. (1983): [IK] Trnitá /ZT-9/. Mnsr. OS KE-Jasov, 17. 12. 1983, Košice
- KLADIVA, E. (1983): [IK] Ohnište /ZT-10/. Mnsr. OS KE-Jasov, 17. 12. 1983, Košice
- KLADIVA, E. (1983): [IK] Červená jaskyňa /ZT-11/. Mnsr. OS KE-Jasov, 17. 12. 1983, Košice
- KLADIVA, E. (1983): [IK] Ida /ZT-13/. Mnsr. OS KE-Jasov, 17. 12. 1983, Košice
- KLADIVA, E. (1991): [IK] Prašná jaskyňa /ZT-12/. Mnsr. OS KE-Jasov, 24. 6. 1991, Košice

- KLADIVA, E. (1991): [IK] Žihľavová jaskyňa /ZT-34/. Mnsr. OS KE-Jasov, 10. 5. 1991, Košice
- KLADIVA, E. (1991): [IK] Pod borom /ZT-42/. Mnsr. OS KE-Jasov, 24. 6. 1991, Košice
- KLADIVA, E. (1991): [IK] Komín /ZT 43/. Mnsr. OS KE-Jasov, 24. 6. 1991, Košice
- KLADIVA, E. (1992): ŠPR Zádielska tiesňava. Speleologický inventarizačný prieskum. SSS, OS Košice-Jasov, Košice, mnsr., p. 8
- KOVÁCS Z[SIGMOND]. (1901): A Szádelői völgy regéi. V. Rosa [vydavateľstvo kníh], Kassa [Košice]
- KLADIVA, E. (1996): 37. jaskyniarsky týždeň, Drienovské kúpele, Slovenský kras. Sprievodca. SK Cassovia, Košice, 31. 7. 1996, p. 20
- KLADIVA, E. et LEŠINSKÝ, G. (2001): vzájomné ústne konzultácie k súpisu jaskýň a ich číslovaniu
- KLADIVA, E. et LEŠINSKÝ, G. et TERRAY, M. (2002): vzájomné konzultácie k lokalizácii, identifikácii a výsledkom prieskumu jaskýň Zádielskej planiny a k ich číslovaniu
- KRALÍK, F. et PAZLAR, K. (1955): Jeskyně Nad Zádielskou chatou. Mapa 1 : 100. Krasová sekce Přír. sboru Spol. Nár. musea (Archív Českej speleologickej spoločnosti Praha), srpen 1955, str. 1
- LÁMIOVÁ-SCHMIEDLOVÁ, M. et MIROŠŠAYOVÁ, E. (1991): Archeologická topografia Košice, Východoslovenské vydavateľstvo, Košice
- LEŠINSKÝ, G. (2001a): Správy z terénneho výskumu 2000 – 2001. Mnsr. SMOPaJ Liptovský Mikuláš – pracovisko Košice (Archív SMOPaJ, L. M., prac. Košice), nestránkovaný dokument
- LEŠINSKÝ, G. (2001b): Zádielska planina na prelome tisícročí. In: Sinter, 10/2001, SMOPaJ, Liptovský Mikuláš
- LEŠINSKÝ, G. (2002): Inventarizačný výskum krasu Zádielskej planiny v Slovenskom krase. Záverečná správa z úlohy III./14 (PHÚ). SMOPaJ – pracovisko Košice, pp. 63 + tab. príloha
- LEŠINSKÝ, G. (2015): Zádielska, na objavy skúpa planina. In: Sinter, 24, SMOPaJ, Liptovský Mikuláš, s. 9–10
- LEŠINSKÝ, G. (2017): Identifikačné karty jaskýň Zádielskej planiny 2001-2017. SMOPaJ, pracovisko Košice.
- MÓRICZ, J. (1921): Szádelői völgy regéi. Magyarországi Kárpátok Egyesülett [Uhorský Karpatský spolk], Kassa [Košice]
- PSOTKA, J. (2017): Identifikačné karty jaskýň Zádielskej planiny 2008-2016. SMOPaJ, pracovisko Košice.
- SENEŠ, J. (1950): Problémy a možnosti speleologie v Juhoslovenskom krase. Článok. Krásy Slovenska, XXVII, 5-8, ÚV JTO Sokol, Bratislava, p. 134–141
- SENEŠ, J. (1957): Výsledky speleologického a geomorfologického výskumu Hačavskej jaskyne v Slov. krase. Geografický časopis, IX, 1, SAV, Bratislava, pp. 27–39
- SCHOLTZ, A. (1888): A tornai plató és kornyéke
- SIEGMETH, K. (1887): Az Abauj-torna-gömöri barlangvidék I. In: Magyarországi kárpátgyesület évkönyve, XIV, Igló (Spišská Nová Ves), pp. 1–48
- SIEGMETH, K. (1891): Az Abauj-Torna-Gömöri barlangvidék II. In: A Magyarországi Kárpátgyesület évkönyve, 18, Igló, pp. 33–52
- SIEGMETH, K. (1891): Das Abauj-Torna-Gömörer Höhlengebiet. Jhrb.d.Ung.Karpathen-Vereines, 18, Kosice (Hungary)
- SKŘIVÁNEK, F. et STÁRKA, V. (1955 – 1956): Hačavská jeskyně v Jihoslovenském krasu. Československý kras, VIII-IX, ČSAV, Praha, pp. 115–120
- SKŘIVÁNEK, F. et STÁRKA, V. (1956): Krasové zjevy státní přírodní rezervace Zádielska dolina. Ochrana přírody, XI, 10, Praha, pp. 289–294, resp. 293–294
- Slovenské rudohorie – Volovské vrchy. Letná turistická mapa. 1. vydanie. Slovenská kartografia Bratislava, 1986

- SOJÁK, M. – TERRAY, M. (2003): Osídlenie Žihľavovej jaskyne. In: Spravodaj SSS, 34, 4, s. 41–42
- Spoločnosť pre ochranu netopierov: správy zo sčítania netopierov
- STÁRKA, V. et BLAHA, L. (1956): Juhoslovenský kras. Osveta, Martin, pp. 26, 99
- STIBRÁNYI, G. (1981): Rege és valóság. Hét, 39, 26. 9. 1981, Csemadok, Bratislava, pp. 22–23
- STIBRÁNYI, G. (1981): A Csalánlyuk. Hét, 47, 21. 11. 1981. Csemadok, Bratislava.
- STIBRÁNYI, G. (1982): Az Áji-völgy (Hájska dolina). Článok + f. foto. [časopis] Hét, 48 (27. XI. 1982), Csemadok (Obzor), Bratislava, p. 12–13
- STRÖMPL, G. (1912): Vorläufiger Bericht über die im Sommer des Jahres im Höhlengebiet Abauj-Gömör vorgenommenen Höhlenforschungen. In: Földtani közlöny, XLII, Budapest, p. 349–355
- SZÉKELY, G. (1972): [Jaskyne v pracovnom rajóne OS Košice-Jasov]. Mnsr. Nestránkovaný rozmnožený dokument. OS Košice-Jasov, Košice
- ŠUBA, J. et ŠUBOVÁ, A. (1972): Slovenský kras. Účelová hydrogeologická mapa. SGÚ/IGHP n. p. Žilina, nestránkovaný dokument (mapa)
- TERRAY, M. (1987 /?/): [IK] Jaskyňa za Čertovým mostom /ZT-24/. Mnsr. OS KE-Jasov; Košice. Nepriamo datovaný dokument
- TERRAY, M. (1987): [IK] Sádelská jaskyňa ZT-26; Sovia jaskyňa. Mnsr. OS KE-Jasov, 27. 6. 1987, Košice
- TERRAY, M. (1987): [IK] Jaskyňa pod Turnianskym hradným vrchom /ZT-33/. Mnsr. OS KE-Jasov, 27. 6. 1987, Košice
- TERRAY, M. (1987): [IK] Mrazová jaskyňa /ZT-34/. Mnsr. OS KE-Jasov, 27. 6. 1983, Košice
- TERRAY, M. (1988): [IK] Kráľovská jaskyňa /ZT-16/. Mnsr. OS KE-Jasov, 29. 8. 1988, Košice
- TERRAY, M. (1988): [IK] Cukrový tunel /ZT-17/. Mnsr. OS KE-Jasov, 29. 8. 1988, Košice
- TERRAY, M. (1988): [IK] Jaskyňa Bivak /ZT-19/. Mnsr. OS KE-Jasov, 29. 3. 1988, Košice
- TERRAY, M. (1988): [IK] Jaskyňa pod valami /ZT-20/. Mnsr. OS KE-Jasov, 4. 12. 1988, Košice
- TERRAY, M. (1988): [IK] Hačavská jaskyňa /ZT-22/. Mnsr. OS KE-Jasov, 3. 12. 1988, Košice
- TERRAY, M. (1988): [IK] Travertínová vyvieračka /ZT-23/. Mnsr. OS KE-Jasov, 4. 12. 1983, Košice
- TERRAY, M. (1988): [IK] Dobošova diera /ZT-29/. Mnsr. OS KE-Jasov, 29. 3. 1988, Košice
- TERRAY, M. (1988): [IK] Jaskyňa Oriešok /ZT-30/. Mnsr. OS KE-Jasov, 29. 3. 1988, Košice
- TERRAY, M. (1988): [IK] Jaskyňa Pasca /ZT-31/. Mnsr. OS KE-Jasov, 1. 4. 1988, Košice
- TERRAY, M. (1989): [IK] Vrania diera; Jaskyňa Hilton /ZT-25/. Mnsr. OS KE-Jasov, 28. 3. 1989, Košice
- TERRAY, M. (1991): [IK] Jaskyňa s prevaleným stropom ZT-37. Mnsr. OS KE-Jasov, 1. 4. 1989, Košice
- TERRAY, M. (2001): Priepasť pod Hájskou vyhlídkou. Spravodaj SSS, 32, 3, SSS, Liptovský Mikuláš, pp. 16–17
- TERRAY, M. (2002): dokumentačné záznamy (popisy, fotografie a plány jaskýň zo Zádielskej planiny). Mnsr. Osobný archív M. Terraya, Háj
- [TERRAY, M. et] TERRAYOVÁ, P. (1988): [IK] Jaskyňa nad vodopádmi 1 /ZT-27/. Mnsr. OS KE-Jasov, 10. 5. 1988, Košice
- [TERRAY, M. et] TERRAYOVÁ, P. (1988): [IK] Jaskyňa nad vodopádmi 2 /ZT-28/. Mnsr. OS KE-Jasov, 10. 5. 1988, Košice

- THURÓCZY, J. (2000): Dobrovoľné jaskyniarstvo v okolí Košíc a Jasova. Prehľad speleologických výsledkov. In: 50 rokov SSS. Zborník z historicko-odborného seminára. SSS, Liptovský Ján 1999/Prešov, pp. 129–131
- ZIKMUND, J. (1925): Jeskyně v údolí Háj-Hačava 1925 okr. Košice [výpis zo „Zprávy sekce pro výzkum východoslovenského krasu“]. Mnsr. SVVK, Košice, p. 5
- VACHOLD, J. (1957): Netopiere jaskýň Jasovsko-zádielskeho krasu. Biológia III, 3, pp.195–202

Slovenský kras, ročník 53, číslo 1, 2
Acta Carsologica Slovaca

Rok vydania:	september 2017
Vydanie:	prvé
Evidenčné číslo:	EV 3878/09
Vydavateľ:	Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva a Štátna ochrany prírody Slovenskej republiky – Správa slovenských jaskýň, Liptovský Mikuláš
Sídlo vydavateľa a adresa redakcie:	Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, Liptovský Mikuláš, Školská 4, 031 01 Liptovský Mikuláš, IČO: 361 45 114
Jazyková korektúra:	Mgr. Bohuslav Kortman – slovenský jazyk
Grafika:	Ing. Jiří Goralski
Tlač:	Tlačiareň RV PRINT, s. r. o., Uhorská Ves 84, 032 03 Liptovský Ján
Náklad:	400 výtlačkov
Cena:	Nepredajné
Obálka:	Erňa – mohutný jaskynný dóm. Foto: G. Lešínský.

ISSN 0560-3137